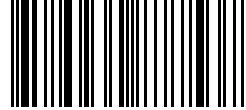

2022

VĒSTULES Dienvidkurzemei

ISBN 978-9934-8775-3-7
UDK 908(474.32)

CENTRS IR TUR, KUR SIRDS

Dienvidkurzemes novads ir lielākais Latvijā, tas veidots, apvienojot vairākas pašvaldības un neskaitāmas mazākas apdzīvotas vietas, tāpēc viens no izaicinājumiem ir atrast šīs teritorijas centru gan idejiski, gan fiziski. Strīdi nerimstas arī pēc oficiāliem skaidrojumiem, bet, tā pavisam godīgi, tie ir mazliet mulķīgi. Jo ko gan maina kāds lēmums, ja novada iedzīvotājiem jau sen ir skaidrs galvenais – viņu centrs ir viņu ciema, pagasta vai pilsētas robežās, viņu centrs ir pašu koptās mājās, centrs ir kopiena, kas izveidojusies, arī domubiedri, ar kuriem kopā sportots, dejots, pavadīts brīvais laiks. Centrs ir tur, kur sirds. Un nevienam pret to nevar būt iebildumu.

Turklāt šādus mazus, bet sirds siltuma pielietus centrus apvienojot vienā, patiesībā arī rodas īsts spēks. Beidzot pašu prātos radušos sacensību par centru ietekmēm un varenību un pievēršoties katra šāda centra stipro pušu izgaismošanai, arī izdosies akcentēt galveno novada spēku – cilvēkus, kas iedvesmu smēlas mazu vietu unikalitātē, lai darītu lielas lietas no sirds, ar sajūtu, ka viņu spēkos ir darīt savu namu, mežmalu, ciematu, skolu vai darba vietu par visuma centru.

Veidojot šī izdevuma rakstus, mēs skaidri sajūtām to, cik svarīgs katram ir viņa sirds darbs, cik svarīga vieta, kurā to veic, tāpēc katrs no stāstiem ir milzu spēka piepildīts un kopā rada patiesi jaudīgu Dienvidkurzemes novada stāstu, ko veidojām no visas sirds.

*Viena no novadniecēm,
Anda Pūce*

VĒSTULES Dienvidkurzemei 2022

Projektu atbalsta **DIENVIDKURZEMES NOVADA DOME**

Redaktore: Anda Pūce

Māksliniece: Līga Kuplā

Korektore: Solvita Lūsēna, Skaidrīte Gertnere

Redakcijas adrese:

Pasta iela 3, Liepāja, LV3401

Tālrunis 63422366, fakss 63427652

E-pasts: kv@kurzemes-vards.lv

Izdevējs: SIA "Kurzemes Vārds"

Iespiests: AS "Kroonpress"

Autortiesības: © SIA "Kurzemes Vārds"

Kurzemes Vārds

KRISTĪNE PASTORE Mīlestības valodā pavadītais laiks	2
SANĪTA DEJUS Mūsu ukraiņi	8
LINDA KILEVICA Ziemeļpē dzīvo pa īstam	12
Dienvīdkurzemes novada rekordi	18
LIENE KUPIČA Uz zemes ar kājām, balsis skrien debesīs	20
ILZE OZOLIŅA Oāze visiem, kam rokas zemē	26

GITA BURVE Saimnieces gēns ar spīta piedevu	30
LIGITA KUPČUS-APĒNA Kas kaitēja nedzīvot?	34
SINTIJA SALNA Aizputnieku kailais šarms	38
LIENA RIMKUS Dejot ar mežu acu priekšā	42
ROBERTS DŽERIŅŠ Jaunais Priekules Ikars	46
ILZE STRĒLE Handbola fenomens ar pusgadsimta vēsturi	50
ILZE ŠĶIETNIECE Izaudzis līdz ar Pāvilostu	54
DAIGA LUTERE "Viņas ir mūsējās!"	58
ANTRA ŠČEGLOVA Daļiņa Nīcas uz šķīvja	62
BILŽU MĪKLA "Piļu un muižu senā godība"	64

KRISTĪNE VIDZENIECE

- Kristīgās labdarības biedrības "Tabitas sirds" vadītāja.
- Skolotāja Zentas Mauriņas Grobiņas vidusskolā.
- Vīrs Mārtiņš vada privātu uzņēmumu "MV Trading&Consulting" un šobrīd attīsta starptautisku kafijas uzņēmumu.
- Mamma četriem bērniem: Hannai (19 gadi), Krišjānim (11), Tomam (7), Linnai (5).
- Vaļasprieki: teniss, ceļojumi.

Foto no Kristīnes Vidzenieces personīgā arhīva

Mīlestības valodā pavadītais laiks

■ KRISTĪNE PASTORE

Kad februāra beigās sākās karš Ukrainā un bija skaidrs, ka arī Dienvidkurzemes novadā būs jāsniedz palīdzība bēgļiem, pašvaldība **KRISTĪNES VIDZENIECES** vadītajai labdarības biedrībai "Tabitas sirds" uzticēja šī darba koordinēšanu. Organizācijas reputācija, Kristīnes un viņas domubiedru iepriekšējais darbs piecu gadu garumā, palīdzot grūtībās nonākušajiem cilvēkiem, bija apliecinājums, ka viņiem tas būs pa spēkam, tajā pašā laikā neatstājot novārtā mūsu pašu cilvēkus, kam vajadzīgs atbalsts. Tas, ko Kristīne dara nu jau daudzus gadus, ļoti atšķiras no viņas skolas laika sapņiem, un tomēr viņa ir tik ļoti savā vietā.

Izdzīvojusi dažādus pārdzīvojumus un izaicinājumus, Kristīne nonākusi pie miera sevī. Un ļoti cenšas to paturēt.

– Kristīne, tu noteikti šo pavasari bijī iedomājusies citādāku.

– Tā ir gan (*smaida*). Pagājušajā rudenī mēs atvērām savas jaunās telpas – "Tabitas sirds" noliktavu – Grobiņas pagasta Robežniekos un savās tikšanās reizēs spriedām, kā šo vietu iekustināt, kā padarīt mājīgu, un plānojām dažādus pasākumus, tikko būs beidzies Covid-19 ierobežojumu laiks un varēsim tikties plašākā pulcībā. Mēs plānojām radošus vakarus vietējiem iedzīvotājiem, ģimenēm un daudz ko citu, taču karš Ukrainā dažu dienu laikā šos plānus mainīja pavisam citā virzienā.

– Un tagad tu un tavas komandas cilvēki ik dienas esat šeit, lai pieņemtu ziedojumus un tālāk tos nogādātu cilvēkiem, kas ierodas no Ukrainas, lai rastu drošu patvērumu.

– Jā, visas dienas mums tagad ir aizpildītas ar ziedojumu pieņemšanu, mantu šķirošanu, nepieciešamo lietu sagādi un nodošanu ukraiņiem, lielu brīvprātīgo darbu un daudz ko citu, lai sniegtu palīdzību.

– Nācās atteikties uz laiku no darba Zentas Mauriņas Grobiņas vidusskolā, kur programmā "Pumpurs" palīdzēji bērniem ar mācīšanās grūtībām, tur tāpat esi vajadzīga.

– Es gan vēl mācu skolā kristīgo mācību, bet, jā, mans pamatdarbs uz laiku ir nolikts malā, jo sapratu, ka nespēšu apvienot skolu ar palīdzības darbu patvēruma meklētājiem, kas ar katru dienu tikai palielinās. Tā kā viss sākās Liepājā, kur ieradās pirmie bēgļi, mēs sapratām, ka vieglāk to būs koordinēt, ja atvērsim palīdzības vietu arī tur. Turklāt aprīļa sākumā tādu atvērām arī Kuldīgā.

– Viņi paši sameklēja "Tabitas sirdi"?

– Tas notika līdzīgi kā Grobiņā un Liepājā, kur abās vietās mums ir cieša sadarbība ar sociālo dienestu. Jau iepriekš sastrādājāmies ar kādu Sociālo darbinieci Kuldīgā. Mēs sadraudzējāmies un sapratām, ka arī viņai sirdī ir vēlme darīt citiem labu vairāk, nekā prasa darba pienākumi. Viņa pievienojās mūsu komandai, kur varēja, palīdzēja kuldīdzniekiem, un tā mums kopā jau agrāk dzima doma iekārtot kādu vietu arī Kuldīgā. Šis brīdis atnāca dabiski, kad mūs uzrunāja Kuldīgas pašvaldība, un tagad mēs strādājam kopā.

– Sākoties karam Ukrainā, gandrīz vai ikviens cilvēks bija gatavs ar kaut ko palīdzēt no turienes bēgošajiem cilvēkiem, un tobrīd arī jūs noteikti to izjutāt.

– Mūsu iesaistīšanās sākās ar to, ka organizējam palīdzības sūtījumus cilvēkiem, kas no Ukrainas bija nonākuši uz Polijas robežas. Iesaistījāmies gan ar to, kas jau bija mūsu noliktavā, gan uzrunājām vietējo sabiedrību palīdzēt, kā katrs var, un tiešām atsaucība bija ļoti, ļoti liela. Tas aizgāja tik ļoti strauji, ka bijām jau iekšā visā šajā situācijā bez kāda aicinājuma no malas. To redzot, mūs uzrunāja gan Dienvidkurzemes novada, gan Liepājas pašvaldība ar aicinājumu uzņemties šī darba koordināciju. Tas arī ir likumsakarīgi, jo viens no "Tabitas sirds" mērķiem ir palīdzība krīzes situācijās. Šī kara izraisītā bēgļu plūsma tieši tāda ir. Tāpēc ar lielu atbildību pieņemām šo uzticēšanos. Bet neslēpšu – tas ir arī stress, jo tāda uzticēšanās uzliek arī pienākumus. Gribas visu izdarīt labi. Tā ir gan atbildība to cilvēku priekšā, kas ziedo mantas, lai viņi būtu pilnīgi pārliecināti, ka viņu ziedotais nonāks tur, kur tas ir paredzēts, un atbildība arī to priekšā, kam šī palīdzība ir domāta. Atsaucība ir visu laiku, cilvēki zvana, raksta, piebrauc, jautā, kas vēl nepieciešams, daudz lietas mums kopīgi izdodas, jo cilvēkiem ir brīnišķīgas idejas un dāsnas sirdis!

– Tu pati arī tiecies ar atbraukušajiem cilvēkiem. Kādi ir šie brīži?

– Protams, emocionāli. Cilvēki ir kautrīgi, bet vienlaikus ļoti, ļoti pateicīgi un ļoti novērtē saņemto palīdzību. Ir gadījumi, kad tikai apjautājamies, kā viņiem klājas, un viņi pastāsta, kā šeit nokļuvuši, ka vīri un dēli palikuši Ukrainā. Ir cilvēki, kas pēc piedzīvotā nevēlas runāt, bet ir arī tādi stāsti, no kuriem visa komanda raud. Bet speciāli mēs nevienu neizjautājam. Ja kāds vēlas, apskaujamies, paklusejam. Pats galvenais, ko ar savu darbu gribam pavēstīt, ir tas, ka darīsim visu, kas ir mūsu spēkos, lai viņi šeit justos pieņemti un atbalstīti.

– Gribot negribot katrs piedomājam, kā būtu, ja mēs nonāktu līdzīgā situācijā.

– Tāpēc jau mēs, visa mūsu komanda, visi brīvprātīgie rīkojamies tā, kā mēs vēlētos, lai pret mums izturas. Un iesaistītajiem šī ir liela, liela slodze, tāpēc es no visas sirds visiem, kas palīdz, atbalsta, ziedo, iesaistās, saku vislielāko paldies. Šī ir nebijusi situācija, kas visus ļoti vieno!

– "Tabitas sirds" pagājušā gada rudenī nosvinēja piekto dzimšanas dienu. Kas no šī *berna*, kas dzima gandrīz reizē ar pašas jaunāko bērnu Linnu, ir izaudzis?

– Pirmkārt, daudz skaistu draudzību. Daudz jauku, sirsnīgu attiecību. Mēs esam sadraudzējušās, te diendienā darbojoties, kā arī, kopā visu darot, ir sadraudzējušies mūsu vīri. Esam iepazinušies ar bijušā Grobiņas novada iedzīvotājiem un tagad iepazīstamies ar lielā Dienvidkurzemes novada cilvēkiem dažādās vietās un arī amatos. Ticam, ka mums kopīgi ir izdevies un izdodas daudziem palīdzēt, kad ir grūtāks brīdis, vai vienkārši cilvēkus svētīt, iepriecināt!

– **Tu vienmēr, esot šajā darbā kopā ar savu Mārtiņu, esi uzsvērusi, ka bez ģimenes atbalsta, bez ģimenes piekrišanas un kopā būšanas tas nav iespējams.**

– Jā, tas ir mūsu iekšējais pamatprincips, ka darām tikai tik daudz, cik ģimene ar to ir mierā. Tikko jūtam, ka ir par daudz, ka kādam pietrūkst laika ģimenei, sakām: stop, tagad atvēli laiku savejiem. Mums ir bijušas situācijas, kad biedriba rīko kādu talku vai citu pasākumu, bet kāda no mūsu ģimenēm vēlas braukt uz laukiem vai ir kas cits iecerēts. Tad ir jādodas ar ģimeni – mēs, pārējie, izdarīsim. Jo vispirms ir svarīgs miers un satiecība ģimenē un tikai tad viss pārējais.

– **Tev pašai izdodas to ievērot?**

– Neslēpšu – kad sākas karš Ukrainā un darba bija ļoti daudz, bērni jūta, ka mājās esmu ļoti maz, viņi tā nebija pieraduši. Bet mēs ar bērniem to pārrunājām, vīrs mani atbalstīja un padarīja mājās vairāk, mēs vienojāmies, ka šis ir tas brīdis, kad mums ir cits izaicinājums. Katrā ziņā, ja man nebūtu Mārtiņa atbalsta, es nevarētu tik daudz izdarīt.

– **Jūs ar Mārtiņu esat precējušies jau 22 gadus. Kā jūs satikāties?**

– Mēs iepazīnāmies manas klasesbiedrenes dzimšanas dienā, kad es vēl mācījos vidusskolā. Vēlāk satikāmies draudzē, kur viņš bija jau iepriekš un es pievienojos. Man gan šķita, ka man uz viņu nav nekādu cerību, tomēr tas bija abpusēji (*sirsnīgi smaids*).

– **Esi teikusi, ka jums joprojām kopā ir interesanti.**

– Jā, jo mums ir ieradums daudz sarunāties. Pārņakuši mājās, viens otram izstāstām, kā katram pa dienu gājis. Sākumā to darījām ļoti apzināti – apsedāmies un runājām, jo Mārtiņš saprata, cik man tas ir svarīgi, viņš saprata, ka mana mīlestības valoda ir kopā pavadītais laiks. Un vēlāk jau tas kļuva par labu ieradumu. Es zinu, ka ir pāri, kas mājās par darbu nerunā, bet tās nav tikai sarunas

par to, ko es darīju, tur ir daudz kas vairāk – izjūtas, emocijas. Turklāt no šīm sarunām mēs viens no otra daudz ko iemācāmies. Piemēram, ja Mārtiņš ir bijis kādā seminārā, viņš man to izstāsta, un daudz kas no tā noder arī man. Tā esam kļuvuši par labākajiem draugiem. Un ik pēc laiciņa mēs kaut kur divatā aizbraucam. Kad es saku, ka vajag kafiju, sēžamies mašīnā un braucam uz kafejnīcu vai pastaigāties. Arī paliekam kaut kur ārpus mājām pa nakti. Reizi, divreiz gadā noteikti. Neesam pārstājuši iet uz randiņiem. Mums ir arī līdzīga humora izjūta, un man šķiet, ka humors ģimenei ir ļoti svarīgs, lai nav viss pārāk nopietni.

– **Tu pati nekad neesi slēpusi, ka uzaugi sarežģītos apstākļos – tava mamma iesliģa alkoholismā, līdz tu izvēlējies pārcelties pie omammas.**

Pilots lidaparātu pagriezta Anhela ūdenskrituma virzienā, lai it kā lidotu tajā iekšā. Es tik ļoti nobijos, ka sākās panika, sāku histeriski raudāt un, izkāpjot ārā, burtiski sašimu.

– Tā bija, bet labais manā pieredzē ir tas, ka zinu – vecāki mani ļoti mīlēja. Un arī audzētāvs mani ir ļoti mīlējis, manis dēļ arī daudz raudājis, jo es kā spursains bērns varbūt nenovērtēju to, cik daudz viņš manā labā darīja. Vecāki izšķīrās, kad man bija trīs gadiņi, un ir tikai saprotami, ka bērns ilgojas pēc sava īstā tēva. Tētis pārcēlās uz Mazsallacu un diezgan ātri nomira – viņš gāja bojā nelaimes gadījumā meža darbos. Un savam audzētāvam es tā pa istam atvēros tikai viņa mūža pēdējos gados. Arī vecvecāki mani mīlēja. Kad mamma un audzētāvs deviņdesmitajos gados dažādu apstākļu dēļ iegrima alkoholismā, tad vidusskolas laikā pārcēlos pie omammas. Mammai atkarība bija izveidojusies spēcīga, sievietēm tas ir briesmīgs posts, bet viņa cīnījās. Un, jā, tad mamma nomira...

– **To piedzīvojot, esi kādreiz nodomājuši vai sev solījusi, ka es tā nekad.**

– Nē, tādus solījumus gan neesmu devusi, bet, protams, esmu laimīga, ka mani bērni nezina, kas tas ir. Visa šī situācija man ir

“Es izaugu kā vienīgais bērns ģimenē, varbūt tāpēc man pašai gribējās lielāku pulciņu,” saka Kristīne. Viņas un vīra Mārtiņa 22 gadu kopā būšanas laikā saime ir patiešām sakuplojusi: (no kreisās) Krišjānis, Hanna, Toms un Linna.

iemācījusi par sevi pacīnīties, iemācījusi arī dzīvēt pie grūtībām tik viegli nepadoties. Arī saistībā ar mūsu bērniem, ar manu veģetatīvo distoniju.

– **Jūsu četri bērni jums ir kā Dieva dāvana, kas atnākuši ar smagiem pārdzīvojumiem, pa ceļam trīs bērniņus priekšlaicīgi jau gaidību laikā zaudējot.**

– (*Ilgs klusums.*) Kad tas notiek, tu salīdzini sevi ar citiem un gribi, lai notiek labākais. Mūsu ģimenē pārbaudījumi sākās jau ar pirmo bērniņu, kuram sirsnīga apstāšanās diezgan ātri. Protams, mums abiem bija šoks. Kāpēc? Arī Hanna pie mums atnāca ar lielām grūtībām smagās dzemdībās. Kad pēc diviem gadiem atkal gaidījām bērniņu, piektajā grūtniecības mēnesī kādā vakarā man sākās sāpes, un, kad naktī *ātrā palīdzība*, iespējams, nenovērtējot situācijas nopietnību, atteicās braukt uz Dunalku, kur tobrīd dzīvojām, devāmies paši uz slimnīcu. Es zaudēju samāņu,

atguvos, un man bija pilnīgi skaidrs, ka eju prom. Vēl palūdzu, lai Mārtiņš parūpējas par Hanniņu, un biju ceļā... Tas bija tāds neizsakāms vieglums un svētlaime, traukšanās uz Debesīm un apzināšanās, ka gribu būt tur. Tomēr Dievs man bija izvēlējis citu ceļu. Un, lai gan bērniņu zaudēju un man pašai bija tik nopietnas veselības problēmas, ka ārsti ģimeni brīdināja, ja arī izdzīvošu, man var būt smadzeņu darbības traucējumi un citas problēmas, pēc desmit dienām pilnīgi vesela devos mājās. Par mani un mūsu ģimeni lūdās cilvēki mūsu draudzē un daudzviet citur. Esam ļoti pateicīgi! Arsti gan brīdināja, ka vairāk bērnu mums nevajadzētu radīt.

– **Tomēr jums tagad ir četri.**

– Jā, jo mēs ar Mārtiņu esam bijuši vienoti gan priecīgos, gan arī grūtos brīžos. Kad atkal biju gaidībās, par mums raizējās gan tuvinieki, gan draugi, gan kolēģi un citi cilvēki, negribot, lai atkal piedzīvojam grūtus brīžus.

Foto no Kristīnes Vidzenieces personīgā arhīva

Tikai tāpēc, ka “Tabitas sirds” komandā gan Dienvidkurzemē, gan Liepājā ir cilvēki, kas neskaita brīvprātīgajā darbā pavadītās stundas, ir iespējams tik daudz palīdzēt tiem, kas nonākuši grūtībās. “Tabitas sirds” komanda: (priekšplānā no kreisās) Zane Bardule, Diāna Pečule, Kristīne Vidzeniece un Inita Streņģe, (aizmugurē no kreisās) Laine Burņevska, Ginta Oleksa, Evija Kundziņa un Santa Lauva.

Tomēr vēlme pēc vēl kāda bērniņa bija vairāku gadu garumā. Turklāt es sastapu brīnišķīgu ārsti Ritu Zarembinu, kas mūs iedrošināja, bija līdzās un palīdzēja. Lai gan arī šajā ceļā mēs vēl vienu bērniņu zaudējām, daktere mudināja nepadoties.

Vadoties no savas pieredzes, mēs esam kļuvuši daudz saprotošāki un iejutīgāki pret cilvēkiem, kam ir līdzīga pieredze, mēs vairāk spējam just līdzī un atbalstīt, iedrošināt nepadoties, jo Dievam viss ir iespējams.

– Ir diezgan grūti saprast, kā saglabāt ticību pēc tik smagiem pārbaudījumiem.

– Pēc viena no zaudējumiem kāda mana draudzene teica: ne jau Dievs tev kaut ko iedod, lai pēc tam atņemtu, ne jau Viņš tevi spīdzina. Ir viegli visu norakstīt uz Dievu, jo mēs daudz ko nezinām, kāpēc kaut kas notiek vai nenotiek. Mani mierina doma, ka Dievs ir labs un rūpējas par mums. Tāpēc es ticu, ka Dieva rūpes man ir palīdzējušas izturēt to visu, kas bijis šajā ceļā. Gan sūtot iedrošinājumu caur tuviem draugiem, gan lasot Dievvārdus esmu saņēmusi iedrošinājumu un cerību. Kad man bija bailes no dzemdībām, esmu lūgusi, lai draudze par mani lūdz, un es ticu, ka tā Dievs mani ir iznesis cauri šīm grūtībām.

Arī šajā situācijā par karu Ukrainā var teikt: kur Dievs skatās! Taču Dievs nevienam nekur ar varu nevelk. Mēs, cilvēki, esam nolikti cits citam blakus, lai rūpētos, tā ir Dieva palīdzība ikdienā. Un mums katram ir savas izvēles – darīt labu vai ļaunu. Kā katrs izvēlas rīkoties, tādi arī ir rezultāti.

– Tomēr gluži bez sekām bērniņu zaudēšana tavai veselībai nepalika.

– Lai gan izdzīvoju, bailes no nāves bija palikušas, un tās vēl vairāk pastiprināja mammas aiziešana Mūžībā. Bailes lēkmjveidīgi piemeklēja, gan braucot automašīnā, gan ieejot veikalā un citur. Tas jau bija fiziski – ar drudzi, raudāšanu un citādi. Kā jau teicu, mēs ar Mārtiņu ik pa laikam esam centušies aizbraukt ceļojumos. Arī tālos un eksotiskos. Esam palikuši gan džungļos, kur mūsu namiņš ir bijis pilns ar lieliem tarakāniem, bet kaut kā līdz ritam jāiztur, gan devušies ekstrēmā lidojumā ar nelielu lidmašīnu Venecuēlā, kur pilots, iepriekš nebrīdinot, lidaparātu pagrieza Anhela ūdenskrituma virzienā, lai it kā lidotu tajā iekšā. Es tik ļoti nobijos, ka sākās panika, sāku histēriski raudāt un, izkāpjot ārā, burtiski saļimu. Panika un drausmīgas bailes, ka tūlīt miršu. Iespējams, šie ceļojumi ar tajos piedzīvoto manas sajūtas vēl vairāk pastiprināja, līdz sapratu, ka jāmeklē palīdzība. Teikšu godīgi – vīram nebija viegli ar mani, bet es meklēju palīdzību, un šobrīd viss ir kārtībā. Es esmu pārliecināta, ka Dievs un ticība bija tas, kas Mārtiņam palīdzēja to visu izturēt. Man bija veģetatīvā distonija, ko, visticamāk, izprovocēja iepriekš piedzīvotais un pārdzīvotais.

– Kādu laiku esi strādājusi arī bāriņtiesā, kas tev tagad dažkārt palīdzot ne tikai emocionāli, bet arī analītiskāk izvērtēt situācijas.

– Iemesli, kāpēc ģimenes nonāk bāriņtiesas redzeslokā, ir ļoti dažādi, tomēr lielā mērā daudz kas ir atkarīgs no paaudzēs

“TABITAS SIRDS”

- Pirms pieciem gadiem Kristīne kopā ar vīru Mārtiņu un domubiedriem izveidoja kristīgo labdarības organizāciju, par ko bija sapņojusi jau daudzus gadus, sniegtot ne tikai materiālu palīdzību, bet arī organizējot atbalsta un iedvesmas pasākumus un tikšanās, tā motivējot cilvēkus veiksmīgāk plānot savus finanšu resursus, aicinot ieklausīties dažādu cilvēku pieredzē, kas saistīta ar bērniem un pusaudžiem un viņu audzināšanu.
- Pagājušogad iesākts jauns projekts – palīdzība mammām, kas audzina bērnus ar īpašām vajadzībām, dodot viņām laiku atpūtai, kopā būšanai, sarunām un kopīgām aktivitātēm. Šogad plānots to turpināt.
- “Tabitas sirds”, sniegtot palīdzību, sadarbojas ar Dienvidkurzemes un Liepājas Sociālo dienestu un Liepājas Audžuģimeņu atbalsta centru.
- Pirms gada biedrībai Grobiņas pagasta Robežniekos ar draugu – uzņēmuma “UPPE” – atbalstu divu dienu laikā uzcelta noliktava, kur uzglabāt, sašķirot saziēdoto, pirms to izvadāt tālāk.
- Sākoties karam Ukrainā, lai palīdzētu lielākam skaitam bēgļu, atvērts arī palīdzības centrs Liepājā un Kuldīgā.

Foto no Kristīnes Vidzenieces personīgā arhīva

ģimenē iesaistītajām vērtībām, no spējas domāt plašāk, ko mēs nododam nākamajai paaudzei, nevis dzīvot tikai šodienai. Ja mēs domājam tikai par sevi un šodien – tur neveidojas dzimtas labā pēctecība. Arī man savā situācijā bija izvēle dzīvēt kaut ko mainīt vai vainot vecākus, ka man ir grūti gājis. Maniem vecākiem bija sava izvēle, bet man ir jāuzņemas atbildība par sevi, kā veidot savu nākotni. Bet, protams, situācijas ir dažādas, un notiek arī nelaimes, tāpēc man ir prieks, ka varam palīdzēt. Un mēs abi ar Mārtiņu esam tādi cilvēku cilvēki – mums vajag būt

cilvēkos. Tomēr nenoliegšu, ka reizēm ir vēlējšanās kādu sapurināt: nu saņemies taču! Bet man ir grūti konfrontēt cilvēkus, man gribas, lai ir labi, lai ir miers. Es saprotu, ka tā nav laba īpašība visās situācijās, bet tā ir (*smaida*). Tāpēc labi, ka mūsu komandā ir arī tādi cilvēki, kas var pateikt kādu stingrāku vārdu. Priecājos, ka esam tik dažādi.

– Par tavu mieru arī gribēju jautāt. Tu tāda esi vienmēr bijusi, tev tāds raksturs jeb to var iemācīties?

– Nē, nē, tik mierīga gluži neesmu vis, es varu arī sarāties un sanīkoties, ar mani viss ir kārtībā, mani ir arī uguns (*smejas*). Bet es ticu, ka notikumi dzīvē, kas man bijuši, ir veidojuši manu raksturu. Dzīves pieredze palīdz. Caur saviem pārdzīvojumiem mēs veidojamies. Mieru dažādās situācijās dāva arī Dievs, kur man tā pašai nav.

– Interesanti, ka tu skolas laikā vēlējies kļūt par izmeklētāju un iestāties pat Policijas akadēmijā.

– Es slikti nokārtoju vienu eksāmenu un iekļuvi maksas grupā. Diemžēl mūsu ģimene nevarēja atļauties apmaksāt studijas un dzīvošanu Rīgā, tāpēc otra izvēle bija pedagogoģija. Bet man joprojām patīk filmas par izmeklēšanu, un man šķiet, ka es diezgan ātri *atkožu*, kurš ir vainīgais (*smejas*). Un mājās arī diezgan ātri atrodu pazudušas lietas. Bet man patīk arī pedagogoģija, pedagogam ir brīnišķīga iespēja pozitīvi ietekmēt bērnu. Manā ģimenē ir arī vairāki citi pedagogi. Omamma visu mūžu strādāja bērnudārzā un bija arī vadītāja, un krustmāte ir skolotāja.

– Tava brīvā laika aizraušanās ir teniss, un tu piedalies arī sacensībās.

– Bērībā un skolas gados tenisā trenējos 11 gadus. Mans pirmais treneris bija brīnišķīgais Edgars Ernestsons. Es gan nebiju nekāds lielais talants, taču arī tad, kad beidzu spēlēt, daudz par to sapņoju un, ejot garām kortiem, burtiski sajutu to smaržu, un ilgojos. Mans vīrs savukārt kādreiz nodarbojās ar skeitbordu, un tā mēs abi atgriezāmies pie saviem vaļaspriekiem. Patiesībā Mārtiņš mani iedvesmoja. Un es domāju, ir labi bērniem nodarboties ar sportu un iemīļot to, lai vēlāk varētu to darīt sava prieka dēļ. Teniss man patiešām dod daudz prieka – visu treniņa laiku smaids. Rodas azarts, un, jā, tagad ik pa laikam piedalos arī sacensībās. Tas ir brīnišķīgi! Mājas ar četriem bērniem dzīve ir intensīva un skaļa, tāpēc teniss ir tas, kur varu būt pati sev. ☒

Mūsu ukraiņi

Kad 24. februārī Krievija uzbruka Ukrainai, kļuva skaidrs, ka nekas vairs nebūs kā agrāk. Zilo debesu mieru pāršķēla raķešu dārdi, un pēc pirmajām kara nedēļām bēgļu straumes sāka pamest valsti. Lielākoties sievietes un bērni, jo vīri stājās pretī iebrucējiem. Arī Dienvidkurzeme kļuvusi par mājām daudziem ukraiņiem, arī mūsu ļaudis atvēra sirdis tiem, kam šobrīd nav droši viņu pašu dzimtenē.

Irbene ir viens no Ukrainas nacionālajiem simboliem.

2. marts

Ukrainas atbalstam visā Latvijā un arī Dienvidkurzemes novadā tiek kurti ugunskuri, lai līdzīgi kā mūsu tautas atmodas laikā stiprinātu ukraiņu tautu un paši sevi. Agresors ir mums kaimiņos, un mēs apzināmies, ka karš Ukrainā ir arī cīņa par mūsu mieru un neatkarību Latvijā.

Ar katru dienu novadā ierodas arvien vairāk no kara bēgošo Ukrainas civiliedzīvotāju, tos izmitina gan pašvaldības īpašumos, gan ir tādi, kas dzīvo pie saviem radiem un draugiem.

Kristīgā labdarības biedrība "Tabitas sirds" uzņēmusies atbildību par humānās palīdzības koordinēšanu, bēgļiem sagādājot apģērbu, pārtikas pakas, higiēnas preces, mācību līdzekļus un citas nepieciešamās mantas. Novada sociālā darbiniece Eva Dolbina tulko informatīvos materiālus ukraiņu valodā, lai no kara izbēgušie saprot, kas darāms šeit, mītnes zemē. Daudzi palīdz, kā vien spēj.

11. marts

Darbu sāk Dienvidkurzemes novada izveidotais diennakts palīdzības telefons bēgļiem. Man zvana ne tikai ukraiņi. Kāds latviešu pāris piesakās adoptēt ukraiņu bērniņu, ja kāds bārenis palicis viens, savukārt vairāki ēdināšanas uzņēmumi lūdz, lai ukraiņi, kas var strādāt par pavāriem, nāk talkā un nopelna savai iztikai.

Ukrainas bērni un skolotājas, kas atraduši pagaidu patvērumu Vaiņodes internātpamatskolā.

15. marts

Ksenija, kas dzīvo Nīcā, meklē iespējas mācīties latviešu valodu. Vārds pa vārdam, un negaidīti ieslīgstam ilgākā sarunā.

Kad Ksenija nolēma no dzimtās pilsētas Dņipras doties uz Latviju, krievu paziņas esot baidījuši – latvieši ir skopi un viltīgi nacisti. Braukusi ar bažām sirdī, un viņas vecāki palikuši Ukrainā. Šķērsojot valsts robežu, pienākusi brīdinājuma īsziņa, lai uzmanās no krāpniekiem, kā arī ziņa, ka pasi drīkst uzrādīt tikai robežsargam. Četras diennaktis sieviete braukusi cauri Slovākijai, Čehijai, Polijai un Lietuvai, visur brīvprātīgie palīgi esot bēgļus "uz rokām nēsājuši". Tā Ksenija nonākusi Nīcā un piedzīvojusi, kā pati raksturo, "patīkamu šoku". "Viss ir citādi. Krievu ziņu kanāli stāsta tā, it kā Ukrainā nebūtu kara. Viņi mūs glābjot, diez no kā – no mierīgām debesīm?! Patiesībā okupanti neuzskata ukraiņus par cilvēkiem. Ja mēs būtu pasaulei jau savlaicīgi klieguši par krievu uzvedību Ukrainā, šobrīd tāda kara varbūt nebūtu. Arī propaganda par Latviju

Lai negrimtu grūtīdībā, ukrainiete pa dienu labprāt palīdz saimniecei mājas darbos un vakaros izšuj tradicionālos ukraiņu ornamentus. Mājās palikusi jau izšūta kāzu kleita. Bet šeit top sirsniņa dāvana tēvam – tautisks kreklis. Tomēr Ksenija atkal iešņukstas: "Ja vien viņu vēl satikšu... Kaut arī pie jums ir viesmīlīgi, vairāk par visu uz pasaules es gribētu būt mājās un apskaut savus vecākus!"

izrādījās murgi! Latvieši ir atsaucīgi, izpalīdzīgi. Es nezināju, ka cilvēki var būt tik labi. Mani pie sevis pieņēma mammas paziņa. Ar vecākiem dažreiz izdodas sazināties, kaut arī okupanti ķer mobilo signālus, radot traucējumus. Katram gadījumam es nesaucu pilsētu, kur tagad atrodos. Mēs runājam šifrēti, runājam it kā par laika apstākļiem un kaut ko maznozīmīgu. Vecāki teica, ka vakar karavīri pārmeklēja viņu pagrabu, vai tur nav paslēpušies krievu armijas dezertieri..."

Ksenijai vajadzētu psihologa konsultāciju, lai tiktu galā ar savu iekšējo trauksmi. Pret viņu izturas ļoti labi, un viņa jūtas drošībā, tomēr ir grūti atradināties no piedzīvotā okupētajā Dņiprā. Vakaros sieviete grib logiem aizsegt priekšā segu, lai no ārpusē neredz gaismu. Viņu biedē petaržu blikšķi, tāpēc Ksenija izbauda klusumu pie jūras. Vēl gan tā isti nav iepazinusi apkārtni. Laukā iziet tikai tik, cik uz veikalu un ātri atpakaļ. Viņa atceras, ka Dņiprā pa ceļam uz veikalu, vairākkārt atskanējusi sirēna un bija jāskrien slēpties pagrabā...

30. marts

Dienvidkurzemes novada Sociālā dienesta darbinieces apseko bēgļus viņu dzīvesvietās, pārrunā vajadzības, palīdz saņemt pabalstus. Bāriņtiesa ir nodibinājusi ārkārtas aizbildnību vairākiem nepilngadīgiem Ukrainas bērniem, kas ieradusies Latvijā ar kādu citu savu radnieku, kas iepriekš nebija viņu aizbildnis. Starp viņiem ir arī dažus mēnešus vecs bērns.

Arta Džezina, "Latvijas Avīze" foto

1. aprīlis

Prāts nenesas uz jokiem – kolēģis Rai-
monds Reinis izmisīgi meklē, kur novadā
izmitināt ukraiņu ģimeni ar desmit ma-
ziem suniņiem. Zvana arī kāds pensionāru
pāris, meklē mitekli sev un grūsnei Kaukā-
za aitu suņa kucītei. Liepājas kolēģi koor-
dinatori stāsta, ka ir parādījušās situācijas,
ka pašvaldības apmaksātā viesnīcā nakts-
mītņi mēģina iegūt arī Latvijas iedzīvotāji,
uzdodoties par ukraiņu bēgļiem.
Zvani nerimst. “Es gribētu strādāt!”,
“Man vairs nav derīgas pases, ko darīt?”;
“Kad karš beigsies, vai mani bez maksas aiz-
vedīs atpakaļ uz Ukrainu?” – šie ir tikai daži
no jautājumiem, ko saņem. Nevienam ne-
varu teikt, ka nezinu, man jāmeklē jebkāds
risinājums, dažkārt kaut vai nomierinošs
vārds. Šīs dienas pēdējais zvans atskan ap
deviņiem vakarā: “Mēs esam bēgļi no Ukrainas.
Atrodamies Rīgā, bet naktī ieradīsimies
Liepājā. Kur mums palikt pa nakti? Rīt do-
damies tālāk ar prāmi uz Vāciju. Palīdziet!”
Sāku sazvanīties ar citiem koordinatoriem,
lai dotu padomu, bet situācija tiešām kom-
plicēta. Nav jau mums to brīvo gultu uz pa-
sūtījuma. Vakars noslēdzas ar nervus no-
mierinošu tableti. Mēmi iznirst pilnmēness.
Atkal viena pusgulēta nakts. Ar jūkli galvā,
toties zem mierīgām debesīm. Tikai zinot
par lodēm pār ukraiņu galvām tepat netālu,
šo protu patiešām novērtēt.

Arta Drēziņa, "Latvijas Avīze" foto

Ukraiņus izmitina
arī privātpersonas.
Zanes Gustas ģimene
no Saraiķiem pēc
savas dvēseles
aicinājuma pieņēma
lēmumu izmitināt
savā mājvietā
ukraiņu ģimeni.
Turklāt nebaidījās
no izaicinājuma –
ikdienā rēķināties
ar smagi slimu
bērniņu ar ipašām
vajadzībām. Zanes
ģimene ir iemīļējusi
draudzīgo ukraiņu
kultūru un neko
nenožēlo.

Dažādās
Dienvidkurzemes
novada vietās
notika atbalsta
mītiņi ar ugunsgrū-
du dedzināšanu.

6. aprīlis

Diena sākas ar ziņu, ka Vainodes inter-
nātpamatskola naktī uzņēmusi izmitināša-
nai 39 Ukrainas bēgļus – 31 bērnu un asto-
ņas skolotājas –, kas ieradusies no Toreckas
Doneckas apgabālā. Lielākajai daļai bērnu
vecāki palikuši Ukrainā. Jaunākajam ir trīs
gadiņi, vecākajam – 17 gadi. Par bēgļu lab-
klājību ikdienā galvenās rūpes uzņēmis
Vainodes pagasta pārvaldnieks Mārtiņš
Mikāls. Ukraiņiem ir nodrošināta ēdinā-
šana trīs reizes dienā, ir ērtas un drošas
naktsmājas, nodrošināts viss nepiecieša-
mais. Pašvaldības vadība ierodas tikties ar
šo, lielāko bēgļu grupu, kas izmitināta mūsu
novadā. Sākotnēji pielāvām, ka satiksīm
bēdu sagrauztus cilvēkus, taču, par lielu
izbrīnu, mums pretim izskrien priecīgi ča-
lojošu bērnu pulciņš, un tad nāk smaidīgas
skolotājas. Tik gaišas kā saulespuķes, no-
domāju. “Mēs jums esam tik ļoti pateicīgi!

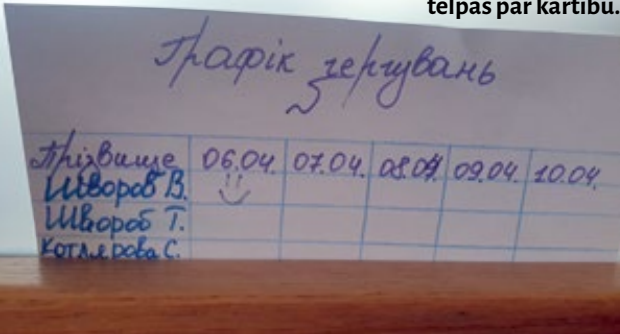
3. aprīlis

Lai ukraiņu karavīri varētu maskēt bruņutehniku un humāno
preču kravas, brīvprātīgo grupas Grobiņā, Vērgalē, Aizputē rīko
maskēšanās tīklu siešanu. Novada pašvaldība palīdz sarūpēt ap-
jomīgus zvejnieku tīklus, savukārt iedzīvotāji ziedo kamuflāžas
krāsas audumus. Tik patikami redzēt, ar kādu atbildību piņķerī-
go darbiņu uztver jaunāko klašu skolēni – nedrīkst būt caurumi,
lai ienaidnieks neredz, kas apakšā paslēpies. Un vēl patīkamāk
redzēt, ka nākošajā dienā mazais ir atvedis uz siešanu arī savus
vecākus. Patiešām katram gribas paveikt ko ukraiņu labā, kaut vai
iesiet lupatiņu tīklā, domājot labas domas.

Pēc tā, ko piedzīvojām,
šeit ir karaliski apstāk-
ļi. Mums viss ir nodro-
šināts,” viņas sirsnīgi
saka. Sievietes pastāsta,
ka, trīs diennaktis evakuē-
joties pa humāno koridoru,
satraukums pat drošībā atņē-
mis naktsmieru. Tomēr jau no pirmās
ierašanās dienas skolotājas cenšas savos
audzēkņos uzturēt možu garu, uzreiz sa-
rikoja sapulci un sadalīja pienākumus,
kurš kurā stāvā būs atbildīgais par tīrību
un kā bērni uz maiņām paši darbosies vir-
tuvē. Bērniem ir līdzīgi pašiem savi datori,
jo vairums mācās attālināti ukraiņu izglī-
tības sistēmā un katru vakaru pēc iespējas
sazinās ar saviem vecākiem. Skolotājas at-
zīst – sanāk arī paraudāt, bet tikai vakarā
spilvenā, lai bērni neredz.

Vainodes internātskolā izmitinātie bērni rūpējas
telpās par kārtību.

Ukraiņu bērniem
brīvprātīgie
sarūpējuši dažādas
nodarbības.

Toreckas skolas
direktore Lilija
Filenko ir sajūsmā
par Karostas
jūrmalā salasītajiem
akmeņiem, brīvajos
brīžos tos
apglezno.

Arta Drēziņa, "Latvijas Avīze" foto

Ukraiņu skolēni mācās attālināti. 7. klases skolniece Natālija Majoršina
dzīvo Kazdangā, bet mācās attālināti Kremenčukas skolā ar
padziļinātu valodu apguvi.

Ziemupes sešsimtgades rīkotājas (no kreisās) Daina Vītola, Daiga Kadeģe un Daina Vanaga pie 2019. gadā izskatītās laivas.

Ziemupē dzīvo pa īstam

Aužuļu dižliepas vecumu nezina neviens, lēš, ka varētu būt 17. gadu simtenis. Pirms septiņpadsmit gadiem nolūza tās galotne, un šķita, ka dižkoka mūžs beigsies. Tomēr galotne iedūrās zemē un sāka dzīt atvases. “Tas ir stāsts par to, lai cik ziemupniekiem grūti iet, viņi atkal dzen atvases un turpina dzīvot, atgriežas savā ciemā,” saka Ziemupes vēstures zinātāja, “Jūras mājas” vadītāja Daina Vītola. Jau sešsimt gadu Ziemupes vārdu glabā vēsture un stiprina ziemupnieki.

SATICĪGI SMILŠU BĻODĀ

Valodniece Benita Laumane, pētot jūras piekrastes un zvejniecības senos nosaukumus, atradusi, ka Ziemupe pirmoreiz pieminēta kā Zembeekte 1422. gadā V. Kiparska Kursas vietvārdu kartē. 1791. gadā A. Nagajeva sastādītajā kartē – Zeemupen. Veci ļaudis sakot – vārds ņemts no Ziemupītes. Cik ilgi pirms Ziemupes vārda minēšanas kartē te mita cilvēki, kas zina. Te taču aizlaikos bija jūras dibens, jo kādreizējais krasts redzams gar Ventspils ceļa malu. Ziemupnieki dzīvo riktīgā smilšu bļodā ar traki nabadzīgu

augšni, smiltiņās grūti kaut ko izaudzēt. “Taču tāpēc ziemupnieki ir mīļāki, satīcīgāki, izpalīdzīgāki, un mēs te turamies kopā vēl šobaltdien,” uzsver D. Vītola.

Kas lika cilvēkiem iesakņoties smilšu krastā? Iespējams, tāpat kā tagad piesaisti-

Ziemupei 600 PASĀKUMI

- **6. augustā** – Ziemupnieku saiets un Asfaltēšanas kongress.
- **20. augustā** – atpūtas pasākums “ma-DARA”.
- **Septembrī** – Dzejas dienas pie Aužuļu liepas, Rudens gadatirgus.

jusi jūra. Šeit dalīja zemes, un, lai kāds tas kaktiņš, stūrītis, tomēr tas ir tavējais. Ziemupes jūras krastā mežs neauga. Pļavas un aploki stiepās līdz pašai kāpai. Apmežošana sākās 20. gadsimta 30. gados. Daudzi ziemupnieki iestājās pret, teica, ka savi lauki un ganības pašiem vajadzīgas. Šīs vietas, kur cilvēks nav iejaucies, tagad ir aizsargājamas teritorijas.

Ziemupnieki gāja jūrā, lai būtu atspaidis ēšanai. Zivis sāļīja, kaltēja. Vest uz Pāvilostu un Liepāju neatmaksājās, kaut ko aizveda uz Vērgali pārdot vai iemainīt pret citiem produktiem.

Savus laukus ziemupnieki sargāja no vēja nestām smiltīm. Mežā lieli akmeņi sakrauti linijā, to šeit netrūkst. 19. gadsimta beigās būvēja Liepājas cietoksni. Ziemupē akmeņu lasīšanai ievesti viesstrādnieki, kuri runāja svešā valodā. Neviens pat nezina, kas tā bijusi par tautību. Vietējie viņus saukuši par “izivičiem”. Akmeņus ar bānīti izveda, krāva liellaivās un veda uz Karostu.

Kad ziemupnieki gājuši uz baznīcu, “iziviči” devušies turpat pāri ceļam – uz krogu. Spēlējuši kārtis, kauliņus, iedzēruši. Viena no populārām spēlēm viņiem bija utu skriešanās sacensības. Uz krogus galda ar kritu uzzīmēts hipodroms ar startu un

finišu, utis noliktas. Citam utis bijušas līdzī sērkočiņu kastītē, bet cits no galvas izvilcis. Kuram uts pirmā līdz finišam aizgājusī, tam banka. Spēlītes parasti beigušās ar kaušanos.

KLAUSĀS, BET DARA PA SAVAM

Ziemupes identitātes svarīga daļa un lepnums ir baznīca. Un atkal – nav ziņu, cik tai gadu, jo pirmā bijusi koka ēka. Koka balsti vēl redzami, zināms, ka dievnama grīda ir no tiem senajiem pirmās baznīcas laikiem. Bija atbraucis mākslas vēsturnieks Ojārs Spāritis ar studentiem, viņiem līdzī bija rikstnieks. Tur, kur sež baznīcēni, neesot nekādas āderu iedarbības. Krustpunkts esot altāra priekšā un zem kanceles. Baznīca esot celta pēc rikstniecības labākajām tradīcijām.

Baznīcas unikālais koka altāris ar Ziemupes muižnieku ģerboņiem izgatavots 1684. gadā, agrāk par mūra ēku. Nezināma autora altārglezna nav gleznota uz auduma, bet tieši uz dēliem, tāpēc to nevar nozagt – ne sarullēt, ne izgriezt. Redzot baznīcu bez torņa, cilvēki mēdz domāt, ka tas nopostīts, taču tāds nekad nav bijis saskaņā ar navigācijas likumu. Jūras malā nedrīkst maldināt kuģeniekus ar augstām būvēm.

Daina Vītola bezgalībā, kuru rada spoguļi “Jūras mājas” jaunajā ekspozīcijā.

ZIEMUPES VĒSTURES FAKTI

1350	Pirmoreiz min levangu (Ewangen).
1422	Pirmoreiz kartē parādās Ziemupe (Zembeekte).
1748	Uzceļ baznīcas mūra ēku.
1758	Nogrimst līnijkuģis “Maskava”.
1791	Kartē parādās vārds Zeemuppen.
1834	Uzbūvē muižas vāgūzi.
1926	Ziemupes muižā ierīko skolu.
1929	Būvē Ziemupes tautas namu.
1938	Ziemupnieks Alfrēds Valdmanis kļūst par Ulmaņa finanšu ministru.
1987	Izveido pirmo Ziemupes dabas liegumu.
2004	Pirmais ziemupnieku saiets.
2006	Darbību uzsāk Ziemassvētku vecītis.
2009	Krastam uzskrien poļu tankkuģis “Romanka”.
2011	Pirmais pasākums “ma-DARA”.
2015	Atklāj Gaišo skumju akmeni.
2017	Iestāda simtgades ozoliņu.
2019	Atklāj “Jūras māju”.
2021	Ziemupe iegūst atpazīstamības zīmi “Viedais ciems”.

Daudziem ceļotājiem Ziemupes mazā un mājīgā baznīca iepatikas, un viņi izlemj te salaulāties vai kristīt bērnus.

Ziemupnieki bija baznīcā gājēji. Taču mācītājam bijusi sava doma, cilvēkiem – sava. Kādreiz no kanceles esot rājis: “Ak, jūs, 777 aptumšotie ziemupnieki!” Viņš stāstījis vienu, ziemupnieki klausījušies, bet darijuši pa savam. Tā tas notiek līdz pat mūsu laikiem. Ziemupnieku saiets iedibināts tā, ka Daina teikusi mācītājam: “Jums ar Dieva mīlestību, mums ar Ziemupes mīlestību ir jāvienojas un jāpanāk, lai kapusvētki no svētdienas ir pārcelti uz sestdienu!”

Mācītājs Ilmārs Krieviņš no arhibīskapa saņēmis goda zīmi par to, ka viņam izdevies saglabāt Ziemupes baznīcu cauri padomju laikiem. Viņš iestājās par baznīcu un gāja rātīs ar virsniekiem, ja armijnieki bija kaut ko ne tā izdarijuši. Kopīgs žogs ar armijas daļu baznīcu pasargāja, kolhozs tur klāt nespiedās – neierīkoja mehāniskās darbnīcas un neglabāja minerālmēslus.

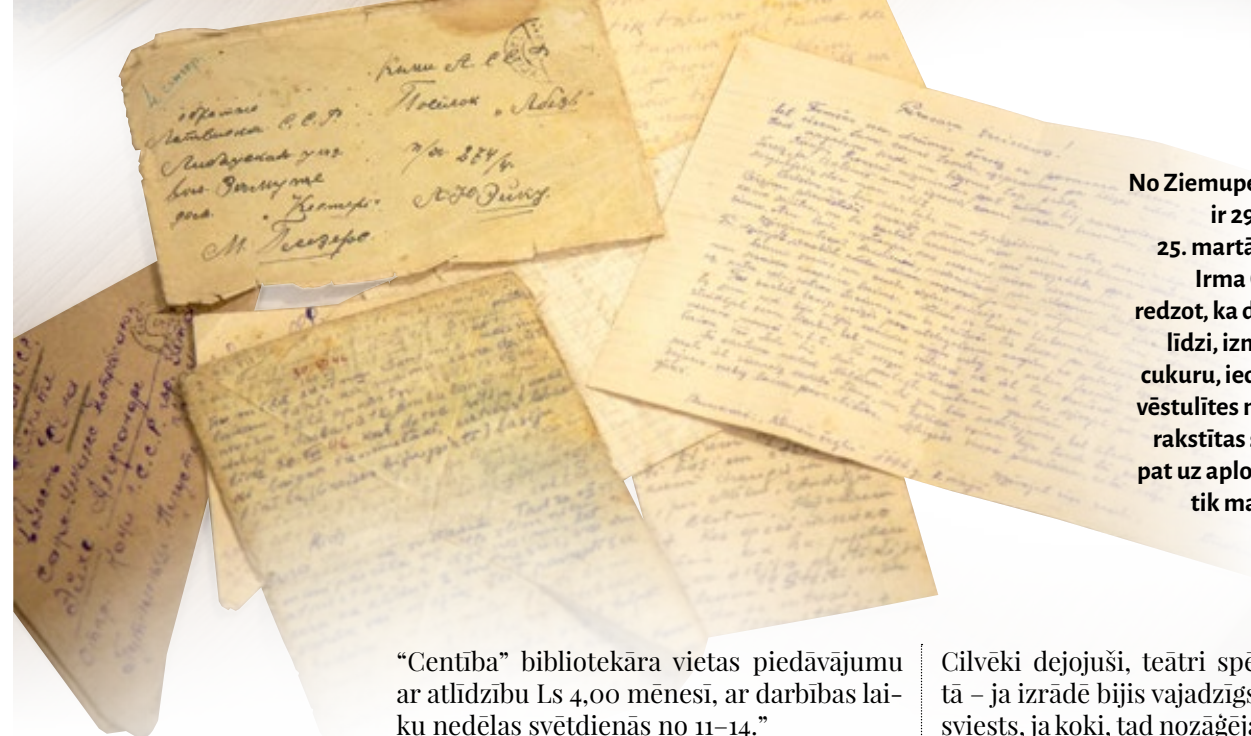
BEZ ALUS NAV TALKAS

Ziemupes muiža gājusi no rokas rokā. Muižnieki te maz dzīvojuši, pārsvarā darbojušies pārvaldnieki. “Jūras mājā” bija vāgūzis, netālu saglabājusies muižas ēka, kurā bijusi nabagmāja, skola, kolhoza laikā – feldšerpunkts un pasts. Kādu laiku bijis tā: lai bērni varētu mācīties, nabagiem pa dienu jāsarullē savi matracīši.

Skolas ierīkošana muižas kungu mājā 1926. gadā veicināja ciema attīstību, bija vajadzīgs vairāk skolotāju. Ziemupes izglītības biedrība “Centība” 1929. gadā uzcēla savu namu, pārbūvējot muižas magazīnas klēti. Spāru svētku foto redzami trīs vainagi. Kad mākslinieki apstrādāja bildi *fotošopā*, atklājās, ka ar asu priekšmetu no tās bijis izkasīts arī Latvijas karogs. Tā fotogrāfiju padomju laikos varēja glabāt albumā. Kad “Jūras mājai” 2018. gada novembrī svinēja spāru svētkus, tad pirmā lieta, ko šai mājai nopirka, bija Latvijas karogs, ko pacelt, turpinot tradīcijas.

Kā dibināta Ziemupes bibliotēka, lasāms Andreja Zēberga 1930. gada dienasgrāmatā 22. novembrī. Līdztekus ziņām par mēslu talkām, teļu un sivēnu atskriešanām vēstīts arī šis: “Pieņemu Ziemupes Izglītības biedrības

Pagasta valdes, skolas, tiesas nama vecā ēka pretī baznīcai pagaidām stāv tukša. Armijniekiem te bija sporta zāle.

No Ziemupes izsūtīto sarakstā ir 29 cilvēki. 1945. gada 25. martā veikala pārdevēja Irma Glezere, pa durvīm redzot, ka daudziem nekā nav līdzī, iznesa visu maizīti un cukuru, iedeva līdzī. Trīsstūra vēstulītes no Komi republikas rakstītas sīkā rokkrastā, cita pat uz aploknes brīvās daļas, tik maz nometinātajiem bijis papīra.

“Centība” bibliotēkāra vietas piedāvājumu ar atlīdzību Ls 4,00 mēnesī, ar darbības laiku nedēļas svētdienās no 11–14.”

Talkas Ziemupē bija ierastas un iedzēršanas pa godiem arī A. Zēbergs pagasta valdē un biedrībā dīkti bāries un uzstājis – kā tas iet kopā ar kultūru? Beigās nonākuši pie secinājuma – ja alus nebūs, nebūs arī kas strādā.

Tā kā Ziemupē bija ļoti nabadzīgi ar kokmateriāliem, pirmā grīda tautas namam tika likta no jūras malā izskalotiem dēļiem. Jūra bija tos tā iekonservējusi, ka vēl 90. gados, kad grīdu mainīja, dēļi bija “pie labas veselības”. “Tolaik bijām pārāk dumji, lai saprastu grīdas vērtību un sakrautu kaudzītē, viss tika izlaists caur skursteni. Tomēr arī nākamā grīda tapa no vietējiem kolhoza “Kopdarbs” ošiem,” stāsta D. Vītola.

Tautas nams veidojis Ziemupes sabiedrību. Notika balles, aktīva pašdarbība.

Cilvēki dejojuši, teātri spēlējuši. Esot bijis tā – ja izrādē bijis vajadzīgs sviests, tad bijis sviests, ja koki, tad nozāģēja un ienesa iekšā, viss ir bijis pa istam. Tā arī tagad cenšoties dzīvot. 1982. gadā iedibināti ģimeņu svētki “Pie ģimenes pavarda”, par kuriem sakrāti daudzi fotoalbumi.

KLUSUMS AUKLĒS TAVU BALSĪ

Ziemupes kapi kādreiz bijuši bez kokiem. Pagasta vecākais Kristaps Blūms (1863–1918) pievērsās to labiekārtošanai. Teicis, ka lopiem nav, ko pa kapiem staigāt, un tie ir jāiežogo. Mīrušie jāizvada ar godu, tādēļ vajadzīgi pienācīgi kapu vārti. 2000. gadā ziemupnieki gribēja tos atjaunot. Zināms, ka uz tiem bijis uzraksts, bet neviens neatceras, kas tur bija rakstīts. “Atnāk divdesmitgadīgs puisis un prasa: “Dainas tant, vai atjaunos arī to uzrakstu?” Saku, ka ne.

Veikals centrā, pateicoties biedrībai “Ziemupīte”, ir “KulTūrBode”, kas apvieno kā kultūru, tā tūrismu un bodi.

Šī bija muižas vienīgā aka. No veikala un tautas nama nāca uz šejieni pēc ūdens, līdz ciemā ievilkā ūdensvadu.

Biju izstaigājusi pie visiem vecajiem kapu sargiem, neviens nezina vairs. Bet Andis saka, ka zina: “Klusums auklēs tavu balsi, kā ligzda gulošus putnus.” Opis gājis kapus laistīt, puika pa to laiku visus uzrakstus no galvas iemācījies. Normunds Dunkers uzrakstu iekalis akmenī, nu vairs nepazudīs. Pagājušajā vasarā mans mazdēls Valters atrada, ka tie ir Rabindranata Tagores vārdi,” izstāsta D. Vītola.

N. Dunkers no Ziemupes akmens izgatavojis arī kapa plāksni Jūrniekam. Anna Eniņa ar iesauku Jūrnieks dzīves laikā bija vientuļa un nesaprasta, bet nu viņas stāsts dzīvo Janas Egles stāstā “Aiziet jūriņā!” un Daces Pūces filmā “Bedre”.

Kapa plāksne Jānim Vitrupam glabā skumju stāstu. Viņa patiesā atdusas vieta ir dzelme. Pēc Otrā pasaules kara Ziemupe kļuva par daļu lielās PSRS robežas, kuru sargāja no gaisa, pa zemi un jūru. 1959. gadā jūrā iegāja pēdējā zvejas laiva. Aizliegts. Agrāk arī virsniekiem karojās svaigas zivis. Jūrā drīkstēja iet, ja ņēma līdzī robežsargu. Zivis varēja pārdot vietējiem, armijnieks dabūja naudiņu, tāpēc viņi ļoti labprāt to darija.

Todien jūra bija pilnīgi mierīga kā blieķis. Loms nenormāli liels, velk un velk, pilna laiva ar kaudzi, iegrimst līdz lūpai. Varbūt vajadzēja nogriezt daļu tiklu un atstāt jūrā, bet agrāk jau nevarēja katrā veikālā nopirkt ķiniešu tiklus. Garām gāja robežapsardzes kuteris. Uzceltais vilnis piesmēla laivu, tā apgāzās. Vienu zvejnieku ierāva jūrā, un neviens vairs Jāni Vitrupu neredzēja. Otrs zvejnieks uzrāpās uz laivas dibena.

Ziemā Ziemupes jūrmalas stāvlaukums pārtop “Rūķupē”. Rūķu un Ziemassvētku vecīša darbošanās rezultātā Ziemupes vārds strauji apceļojis visu Latviju un arī ārvalstīs.

Ziemupē 2,4 hektāros aug 536 kadiķi, bērnu nometnes dalībnieki saskaitījuši.

Robežsargs teica, ka esot jauns, mēģinās izpeldēt. Izpeldēja pēc divām nedēļām pie Pāvilostas mola. Padomju karavīra bojāeja tādā vīzē bija briesmīgs, ārkārtējs gadījums.

“RŪKUPE” NES PRIEKU

Nelaimīgā pavērsiena rezultāts ir slave-nā Ziemupes kadiķu audze. Lai neļautu vietējiem iet jūrā, armijnieki visas laivas savāca vienuviet plāvā. Robežsargi laivas nodedzināja. Aivars Grava, kurš stāvēja savas omītes sētā, viņai brunčos ieķēries, redzēja, kā melni dūmi veļas. Nesapratis, ko ome raud, jo pašiem savas laivas nebijis.

Izdegušajā pelnu plāvā putni iesēja kadiķus. “Vienā siltā dienā hektārs kadiķu

Egona Ziverta foto

izstaro sešreiz vairāk fitoncīdu nekā hektārs priežu. Te cilvēki ir gultā ar baldahīnu baudījuši savu kāzu nakti, laulājušies,” stāsta D. Vītola. Diemžēl šajā vietā kadiķi vairs neatjaunojas, jo zāle saaugusi tā kā ķūsis, neviena odziņa, kas nokrīt, netiek līdz zemei. Kadiķiem nenākot par labu mūsaiņu ziemas. Kad silts, sāk šūnsulas cirkulēt. Uznāk sals, adatiņā sula sasilst un tā pārsprāgst, un iet postā.

Maziem soliņiem darīt lielas lietas – tas ir svarīgākais. Daiga Kadeģe (no labās) dala kūku “ma-DARAS” dalībniekiem.

Daina Vanaga (no labās) piesaka “ma-DARAS” dalībniekus Janu Egli, Jāni Rūci un Simonu Rači. Katrs šāds notikums ir kā piliens, lietus lāse, kas kopā spēj veidot strautu, upi, jūru.

Ziemupes jūrmala vilina ar atpūtu neskartā dabā, taču šeit iedzīvojušās un kļuvušas populāras vairākas norises. Atpūtas pasākums “ma-DARA” radās 2011. gadā, kad ļoti daudzi devās strādāt uz ārzemēm. “Bija pazudusi piederības apziņa un sajūta, ka varam ko paveikt vai mainīt paši. Tieši tāpēc “ma-DARAS” nosaukumā ieslēpām vārdus “man” un “darīt”, jo mēs esam tie, kas veido vidi sev apkārt, rada savas tradīcijas, kurās smelties spēku,” skaidro biedrības “Ziemupīte” dibinātājas Daiga Kadeģe un Daina Vanaga. Doma bija veidot pasākumu, kas stiprina un iedvesmo no pašām saknēm vietā, kura sniedz neizmērojamu un neizskaidrojamu enerģiju un tai pašā laikā mierpilnu piepildījumu. Vēlāk radīta “KulTūrBode”, kur iegādājams amatnieku veikums.

Un tieši Ziemupē dzīvo pats īstākais Latvijas Ziemassvētku vecītis. Viņa mājvieta ir “Rūķupe”. Tā atrodas mežā pie jūras, un ir pastāvējusi vienmēr, lai arī Ziemassvētku vecītis par savu ierašanos Ziemupē paziņoja vien 2006. gadā. No tā laika katru gadu decembrī rūķi sapoši savu mazo ciematiņu viesu sagaidīšanai – tiek vāritas gardas tējas, cepti pīrāgi un piparkūkas, spodrināti lukturi, darināti koši rotājumi, nu viss, kas rada prieku mazās un lielās sirdīs.

“Rūķupe” ir arī tā vieta, kur satek visas Ziemassvētku vecītim rakstītās vēstules, un tās katru gadu atceļo no ļoti daudzām valstīm. Bet Ziemassvētku vecītis Ziemupē sastopams ne tikai ziemā. Viņš mēdz parādīties ļaudīs arī citos gadalaikos, jo rūķu dzīve nav ieliekama vienā noteiktā sezonā. ✉

Ģirta Cērsona foto

Ģirta Cērsona foto

PAR ZIEMUPI LASIET UN SKATIETIES:

- Vilis Veldre “Dzīve pie jūras”.
- Filmas “777 aptumšotie ziemupnieki”, “Teodors”, “Nekad nav par vēlu”.

Dienvidkurzemes novada rekordi

Dienvidkurzeme apvienojusi Aizputes, Durbes, Grobiņas, Nīcas, Pāvilostas, Priekules, Rucavas un Vaiņodes novadus. Te sākas Latvija, tā ir vieta, kur 94 kilometru garajā piekrastē ieskrienas vējš, šķēlot baltus putu viļņus. Tā ir vieta, kur takas un taciņas ved silos, mežos, kāpās, kalnos un pakalnos. Tā ir vieta, kur upes met likumus, atklājot noslēpumus par vikingu un kuršu gaitām, par košo brunču krāsošanu velna podos. Pie mums var uzzināt, kā skan garais "ē" no pakalniem, kā vīri kūpina zivis pēc sentēvu tradīcijām, bet sievas tās galdā liek ar tikko ceptu maizi un balto sviestu. Kurzemieki te ir tik dulli, ka no baznīcu jumtiem "lidojuši" plašajā pasaulē, bet no pilīm rakuši ejas uz baznīcu un krogu. Un Dienvidkurzemei ir vēl ne viens vien rekords, ar kuru varam palepoties!

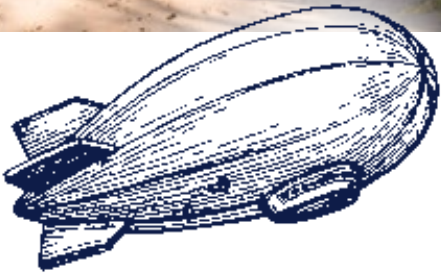
Te ir senākā, rakstos precīzi minētā apdzīvotā vieta Latvijas teritorijā – Seeburg, tagad Grobiņa. Tā pieminēta 854. gada notikumu aprakstā Rimberta hronikā.

Esam lielākais novads Latvijā. Apvienojoties asotņiem novadiem, nu Dienvidkurzemes novada platība ir 3591 km².

Mums ir augstākā kāpa Latvijā – Pūsēnu kalns (kāpa). Augstums 37 metri virs jūras līmeņa.

Pirmā dirižabļu pacelšanās vieta Latvijā – Vaiņodes lidlauks. Latvijas brīvvalsts laikā šeit bija viens no Latvijas aviācijas šūpuļiem, jo tieši šeit 1916. gadā tika uzbūvēti divi angāri "Valter" un "Valhalla", kuros bāzējās un Latviju pārlidoja milzu dirižabļi. Vaiņodes lidlauks tobrīd kļuva par vienu no vērienīgākajām dirižabļu bāzēm Eiropā. Pēc Latvijas brīvības cīņām 1924. gadā dirižabļu angārus nojauc un to konstrukcijas izmantoja Rīgas Centrāltirgus paviljonu būvei.

Pie mums Bernātos meklējams Latvijas galējais rietumu punkts – "Zaļais stars". Tā ir viena no četrām 1998. gadā tēlnieka Viļņa Titāna izvietotajām simboliskajām akmens zīmēm vistālākajos Latvijas ģeogrāfiskajos punktos.

Mums ir garākā piekrastes robeža no visiem Latvijas novadiem.

Senākā baznīca Kurzēmē – Sv. Jāņa baznīca Aizputē.

Pie mums ir lielākais arheoloģiskais ansamblis Latvijā – Grobiņas arheoloģiskais ansamblis.

Garākā laipa purvā Eiropā – Dunikas purva laipa, kas šķērso Dunikas purvu, to veidojis uzņēmums "Latvijas valsts meži", laipa ir apmēram 5 km gara, ar vairākām atpūtas vietām.

Augstākais stāvkrasts – Strantes-Ulmales stāvkrasts. Noskalošanai pakļautais krasts sasniedz pat līdz 20 m augstumu.

Eiropas Savienības aizsardzību ieguvis arī mūsu vietējais produkts Rucavas baltais sviests.

Dienvidkurzemes novads ir skaitliski bagātākais ar bedrīšakmeņiem – pēc dabas pētnieka un vēsturnieka Andra Grīnberga datiem, Dienvidkurzemes novadā atklāti 39 bedrīšakmeņi.

Vienīgā skābaržu audze Latvijā – Luknes skābaržu audze Dunikas purva dienvidu pusē. Šī ir vienīgā vieta valstī, kur 11 ha platībā parastais skābardis aug tīraudzē.

Īsākā upe Latvijā – Saka. Tā tek pa Piemares līdzenumu 6 km garumā un pie Pāvilostas ietek Baltijas jūrā.

Mazākā pilsēta Latvijā – Durbe. Šobrīd Durbē dzīvo vien mazliet vairāk par 505 iedzīvotājiem (2021). Pilsētas tiesības Durbei piešķirtas 1893. gadā.

Kurzemes augstākais kalns – Krievukalns (arī Krīvu kalns, Radiņkalns). Tas ir Rietumkursas augstienes augstākais punkts, kas atrodas Embūtes pagastā. Kalna augstums 189,5 metri virs jūras līmeņa.

Lielākais Latvijas dzidravots – Lielbātas avots. Viens no retajiem Ziemeļeiropā, kas zemes virspusē no dzīlēm iznes bioloģiski aktīvu un pareizi strukturētu ūdeni. Embūtes pagastā blakus avotam atrodas augstākais, mākslīgi veidotais ūdenskritums Latvijā.

Pirmais lidojuma mēģinājums Baltijas reģionā zināms kā Priekules Ikara legenda. 1670. gadā Priekules pils kalējs bija apņēmies lidot pa gaisu un tikt līdz Skodas ciemam. Lidojums sākās no baznīcas torņa bumbas. ☒

Uz zemes ar kājām, balsis skrien debesīs

“Kad ar bērniem satiekoties padziedam latviešu tautasdziesmas, tas dod to piederības sajūtu Rucavai,” atzīst Rucavas kultūras nama un etnogrāfiskā ansambļa vadītāja Staņislava Skudiķe. Bet tradīciju kopēja Sandra Aigare uzsver, ka Rucava ir stipra un diža tieši ar savu mantojumu un ļaudīm, kas to glabā.

PAR TRADĪCIJĀM – ČETRAS ORGANIZĀCIJAS

Rucavas novads ir viens no bagātākajiem kultūrvēsturiskajiem novadiem visā Latvijā, kas glabā liecības no senās baltu – kuršu, prūšu un, iespējams, arī seno latgaļu – kultūras. Kā Latvijas valsts atzīta unikāla vērtība Rucavas tradicionālā kultūrtelpa no 2019. gada ir ierakstīta Latvijas Nacionālajā nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā. Tas ir atbildīgs statuss – pie sasniegtā apstāties nedrīkst, ir jāvirzās tālāk.

Līdzīgi kā suitu unikālais un senais mantojums un tradīcijas, kas joprojām turpinās, arī šī kultūrtelpa, kam jānodrošina neatlie-

kama saglabāšana, ir virzāma ierakstīšanai UNESCO Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā, kas nozīmē iegūt starptautisku atpazīstamību.

Rucavas tradicionālās kultūras mantojuma saglabāšanā, tradīciju turpināšanā būtiska loma ir Sandrai Aigarei – Rucavas tradīciju kluba (2001) dibinātājam un pašreizējai vadītājam un vēl trīs sabiedrisko organizāciju, kas darbojas un/vai ir reģistrētas kā biedrības Rucavas tradīciju mājā “Zvanītāji”, darbības ierosinātājam un virzītājam. Šīs organizācijas ir “Rucavas amatniecības kopa” (pastāv no 2004. gada, kā biedrība reģistrēta pirms pāris gadiem), “Latvijas tradicionālās kultūras asociācija” (2004) un neregistrēta tradīciju kopa “Rucavas sievas”, kas dibināta zīmīgā datumā – 11. 11. 11. Tieši “Rucavas sievas” turpina tradīciju dzīvotspēju mūsdienās – piekopj gan tautastērpa darināšanu un nēsāšanu, gan Rucavas dziesmu teikšanu tradicionālajos Rucavas kāzu un kūmu balsos, gan mācās runāt un rakstīt rucavnieku valodā, gan apgūst Rucavas tradicionālo ēdienu gatavošanu un citas prasmes. Viens no sievu nopelniem ir “Zvanītājiem” piešķirtā zīme “Latviskais mantojums” (2013).

Tomēr lielāko ieguldījumu Rucavas mantojuma saglabāšanā S. Aigare ir devusi, 2004. gadā izveidojot Rucavas tradicionālās kultūras centru. S. Aigares darbs vainagojās panākumiem, palīdzot Rucavas novada domei sagatavot nepieciešamo dokumentāciju

Rucavas tradīciju kluba vadītāja, rucavnieku mantojuma izziņātāja, atdzīvinātāja, glabātāja, popularizētāja un vienkārši kultūras mantojuma entuziaste Sandra Aigare. Par neizsīkstošu ieguldījumu Rucavas tradīciju saglabāšanā, iekļaujot Rucavas kultūrtelpu Latvijas aizsargājamo vietu sarakstā, 2020. gadā viņai piešķir Triju Zvaigžņu ordeni.

Foto no Sandras Aigares personīgā arhīva un grāmatas “Jauru dzimtas ‘Zvanītāji’”

Gita Certsona foto

Rucavas etnogrāfiskais ansamblis pastāv 40 gadus. “Dziedāšana notiek no sirds, un var manīt piederības sajūtu savai dzimtajai vietai,” saka vadītāja Staņislava Skudiķe.

Lindas Kleivas foto

Gan radīcijas izziņa, gan dziedāšanas un muzicēšanas prasmes turpina Rucavas pamatskolas bērnu folkloras kopa “Kocītis”.

Rucavas novada domes foto

Lauku kapela “Paurupīte”. “Tas bija mans sens sapnis par ansambli, kuram piemīt Rucavas un rucavnieku pārliecība!” vairākkārt medijos izteicies kapelas izveidotājs Imants Pričins.

Rucavas baltā sviesta ierakstīšanai Eiropas aizsargāto produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrā – tas notika 2018. gadā.

Šopavasār S. Aigare sarīkoja Rucavas tradīciju kopēju godus. Tika izdota Annas Rogas un Sandras Aigares grāmata “Jauru dzimtas ‘Zvanītāji’”. A. Roga grāmatā stāsta par savas dzimtas pirmsākumiem. No šīs dzimtas nāk arī kolorītais mūzikas instrumentu spēlmanis, kolekcionārs, muzikants un par Rucavas dvēseli uzskatītais Pūka Jānis. 2002. gada augustā, atklājot pirmo “Zvanītāju” vasaras skoliņu, īpašnieki nodeva “Zvanītāju” atslēgas tās pašreizējiem saimniekiem – Rucavas tradīciju klubam, kas tur ienāca uz palikšanu.

AR TRADICIONĀLO KULTŪRU SAISTĪTIE KOLEKTĪVI

- **Rucavas etnogrāfiskais ansamblis** dibināts 1982. gada rudenī. Vadītāja Staņislava Skudiķe. Pārstāv Rucavu dažāda mēroga pasākumos, tostarp folkloras festivālā “Baltica”, Dziesmu un deju svētkos. “Te ir izaugusi mana ģimene,” teic S. Skudiķe. Viņa pati braukusi, vākusi materiālus, dziesmas, lai ansamblim būtu savs repertuārs. “Cilvēku pastāstītās dziesmas skan daudz labāk, jo cilvēki tās zina dziedāt līdzī,” saka S. Skudiķe.
- **Rucavas pamatskolas folkloras kopa “Kocītis”** dibināta 1998. gadā, atjaunota 2013. gadā. Izveidotājas Dzintra Skrube un Inta Jaunciema, pašreiz vadītāja Liena Trumpika. Dalībnieki bez dziedāšanas apgūst un pilnveido latvisko instrumentu spēli. “Rucavas kultūrtelpai ir svarīgi saglabāt folkloru, dziesmas, valodu, Rucavas tautastērpu,” kopas 20. jubilejas intervijā 2018. gadā uzsvēra vadītāja.
- **Rucavas lauku kapela “Paurupīte”** dibināta 2001. gadā. Izveidotāji Pūka Jānis un Imants Pričins. Pašreizējā vadītāja Inta Jaunciema. “Tas bija mans sens sapnis, ka vajag tādu ansambli, kam piemīt Rucavas un rucavnieku pārliecība!” par savu “krustbērnu” sacījis I. Pričins.

Egona Ziverta foto

Kuplā Jauru dzimta, bez kuras nebūtu arī etnogrāfiskās mājas “Zvanītāji”, dzimtas pēcteči to uzticēja tradīciju kopējiem. Jauru dzimtas pēctece Anna Roga kopā ar Sandru Aigari, kura ar citiem tradīciju kopējiem apdzīvo tradīciju namu, šopavas ar izdeva grāmatu “Jauru dzimtas “Zvanītāji””, kuras galvenā doma – “Zvanītāji” un dzimta ir pierādījums, ka tradīcijas ir dzīvotspējīgas un var turpināties, ja vien ir darītāji.

S. Aigare grāmatas otrajā daļā aprakstījuši katras organizācijas ieguldījumu tradīciju namā 20 gadu garumā un grāmatā nosaukusi ikkatru, kura darbs bijis neatsverams Rucavas tradīciju godināšanā.

“FOLKLORA MAN IR VISS!”

Interesanti, ka S. Aigare, kuras vārds ir ciešām saitēm siets ar Rucavu, nemaz nav iedzimta rucavniece. “Man ir savas spēcīgās saknes Trikātā un Rūjienā, un man ir laurēniešu krampis. Dzīmusi un augusi esmu Blomes pagasta “Drandos”, dzīvojusi un skolā gājusi Smiltenes vidusskolā,” viņa pastāsta. “Nonākot Liepājas Pedagoģiskajā institūtā, vadīju studentu folkloras klubu un reizē ar to nonācu Lejaskurzemes folkloras kopu un etnogrāfisko ansambļu aprītē. Sāku iepazīt folkloras “pērles”. Bārta, arī Nīca un Rucava pārsteidza mani ar savdabīgo dziedājumu. Klausījos to no tā laika radio raidījumiem, dziesmas ierakstu magnetofonā, mācījos pati un mācīju studentiem,” stāsta Sandra un uzsver, “folklorā man ir viss! Tajā atrodu gan dievatziņu, gan vērtīborientierus. Esmu folkloriste, nevis dievture, kā citi uzskatīja.”

“Nebija sākotnējā nodoma kļūt par Rucavas patrioti, tāpat arī ienākušos ļoti ilgi nepieņem. Ienācu pagājušā gadsimta 90. gados, kad vīrs mantoja no audzītēja zemi un kad iegādājāmies “Lipšu” mājas. Sākām saimniekot, turpināju cept maizi, kā to biju

Andra Cersona foto

Egona Ziverta foto

darījusi, dzīvodama Jūrmalciemā. Piedzima meitiņa Ilze. Gribējās izrauties no mājām, turpināt darīt to, kas sirdij tuvs,” viņa atceras savas aktīvās darbošanās sākumu.

S. Aigare arī piedalījās “3x3” saietā, kas Rucavā notika 2001. gadā. “Saiets bija būtisks pagrieziena punkts tieši tradicionālās kultūras attīstībā Rucavā,” viņa uzskata. Izveidojās danču kapela, kuru dibināja Pūķa Jānis un Imants Pričins, vēlāk par vadītāju kļuva Inta Jaunciema, notika danču apmācība.

Tā paša gada rudenī S. Aigare aicināja tos rucavniekus, kas grib apgūt folkloru, nākt uz pirmajiem kopīgajiem Mārtiņiem, un tika nodibināts klubs, kas vēlāk transformējās citās organizācijās. “Vienojāmies, ka Rucavā būs pirmie Ziemassvētki senču garā – ar blūķu vilkšanu, iešanu ķekatās un

Aktīvākie rucavnieki ziemas saulgriežos kopā ar draugiem, ar biežiem viesiem “Zvanītājos” – Austrasbērniem – dodas ķekatās un blūķi vilkt (2016). Pievērst rucavniekus gadskārtu tradīcijām Sandrai Aigarei (no labās, ar kadiķu zaru rokās) nav bijis viegli, taču īstenos tradīciju kopējus neattur nekas.

Foto no Sandras Aigares personīgā arhīva un grāmatas “Jauru dzimtas “Zvanītāji””

No rokdarbiem visbagātīgākais Rucavā ir rakstaino cimdņu mantojums. Rokdarbniece Mirdza Ārenta, starp citu, arī atzīta baltā sviesta meistare, ar pašas adītajiem cimdņiem.

kopīgu svētku svētišanu ar mielastu, dziedāšanu, dančiem un rotaļām kultūras namā. Tapa projekts “Rucavas folkloras kluba izveide”, kurā bija paredzēts, ka gada laikā svinam gadskārtu svētkus un gada beigās nākam kopā uz Rucavas folkloras kluba krustībām (kristībām) – oficiālo kluba dibināšanu,” atminas S. Aigare. Taču, kā jau daudzos darbos un darbībās, arī šeit nācies saskarties ar grūtībām. Gatavojoties ķekatu gājienam, uz nodarbībām nākuši arvien mazāk interesentu, gājieni draudēja izgāzties, bet svētki tomēr izdevušies, un ķekatās gājuši pa visu lielo puteni. Tas notika, pateicoties aktīvākajiem un uzticamākajiem nākamā kluba biedriem – Guntai Timbrai, Olgai Dūrējai, Agitai Laugalei ar trim bērniem un māsu, Aleksandrai Maksakovai, kas ķekatās nāca kopā ar savu dēlu Miķeli. 2003. gadā jau palicis tāds stabils kodols. “No gadskārtu svētku svētišanas tomēr neatteicāmies. Bet piedalās tie, kas patiešām vēlas – pārsvarā dalībnieki ir no citurienes,” S. Aigare neslēpj. Populāra ir arī Jāņu svinēšana Papes “Vitolniekos”, un šogad šai tradīcijai apritēs 15 gadi, pedējos gados tajos ir ap 200–300 dalībnieku no visas Latvijas, kā arī ierodas interesenti no citām valstīm.

RUCAVNIEKI, KURU DEVUMS NOZĪMĪGS RUCAVAS KULTŪRVĒSTURĒ

Ģedimins Salmiņš (1931–2012) – Rucavas skolas direktors, Rucavas vēstures zinātnājs un skolotājs, Rucavas vēstures grāmatas sākotnējā manuskripta autors.

Pūķa Jānis (1934–2018) – Jauru dzimtas pēctečis. Ar ģimeni bijis izsūtīts uz Sibīriju, Krievijā apguvis ermoņikas spēli un krievu tautai raksturīgo častušku dziedāšanu. Kļuvis par tautas muzikantu un tautas mūzikas instrumentu kolekcionāru (kolekcijā ap 100 mūzikas instrumentu). Mācīja interesentiem, tūristiem no visas pasaules dejot, dziedāt, spēlēt. Ieguvis apbalvojumus “Gada rucavnieks” (2013) un “Eiropas gada cilvēks” (2013).

Anna Roga – Jauru dzimtas pēctece, Rucavas tradīciju un valodas zinātnāja, grāmatas “Jauru dzimtas “Zvanītāji”” autore un topošās grāmatas “Rucavas valoda” ar Rucavas valodas vārdnīcu un stāstiem rucavnieku valodā manuskripta autore. Rucavas tradīciju kluba biedre.

Gunta Timbra – senu Rucavas dzimtu pēctece, pagasta bibliotēkas vadītāja, novadpētniecības ekspozīcijas krājuma glabātāja, vietējo ļaužu pazinēja, vēstures un tradīciju zinātnāja, vairāku vietējo kultūras projektu autore un vadītāja. Grāmatas “Ar Rucavas vārdu lapu pa lapai” veidotāja. Iguvusi apbalvojumu “Gada rucavniece” (2021).

Zane Eltermāne – rucavniece, ievērojamās tekstilmākslinieces, gobelēnu meistares Annas Eltermānes meita, keramiķe, kura gatavo māla traukus Rucavas podnieka Volgemuta stilā – viņas darinājumi bija pirmie “Zvanītāju” māla trauki.

Dzintars Vītols (iepriekš Šusts) – Rucavas patriots, senu Rucavas dzimtu pēctečis, piedalījies “Zvanītāju” vasaras skoliņās kopš to pirmsākumiem, bijis “Zvanītāju” vasaras skoliņu vadītājs un projektu autors (2009–2011), savulaik apguvis ģitāras spēli skoliņā, vēlāk Liepājā pie Austras Pumpures.

Jānis Žimants – rucavnieks, pasaules klases koktēlnieks, “meistars no Dieva”, ar savu filozofisku skatu uz pasauli, kas talantu izkopiis pašmācības un personiskās pieredzes ceļā, Rucavas amatniecības kopas aktīvs dalībnieks un biedrības biedrs. Apjomīgākie un nozīmīgākie autora darbi skatāmi brīvdienā mājā “Sīpoli” Nīcas pagastā, Visvalža Vecvagara privātkolekcijā. Kopā ar fotogrāfu Arnoldu Aigaru radījuši ceļojošu izstādi.

Arnolds Aigars – ar saknēm Nīcā un leišos, poļos, Rucavā ienācējs, pasaules klases fotomākslinieks, savulaik Nīcā izveidojis pirmo fotostudiju Latvijas laukos, bijis daudzu izstāžu dalībnieks un veidotājs. Apguvusi dzintara apstrādātāja specialitāti, ir dzintara rotu gatavošanas meistars, gatavo arī citus smalkus juvelierizstrādājumus no sudraba un pusdārgakmeņiem, ar kuriem piedalās dažādos amatnieku tirdziņos. Ir Rucavas tradīciju kluba atbalstītājs un dibinātājs.

Foto no Sandras Aigares personīgā arhīva un grāmatas "Jauru dzimtas "Zvanītāji""

95 gadu vecumā atklātā Rucavas teicēja Anna Trautmane, kura saņēma Lielo folkloras balvu par mūža ieguldījumu.

Rucavas folkloras kluba teicēja Olga Dūrēja. 2003. gads.

Foto no Sandras Aigares personīgā arhīva un grāmatas "Jauru dzimtas "Zvanītāji""

TEICĒJU DZIESMU PŪRS

Vēl viens darbības virziens ir Rucavas amatniecības attīstība. Tas notiek nelielos amatniecības projektos, galvenokārt organizējot "Zvanītāju" vasaras skoliņas.

2000. gadu sākumā Guntas Timbras organizētā projekta laikā Rucavā viesojās Latviešu folkloras krātuves toreizējā vadītāja un pētniece Māra Viksna, kas atvedusi biezu rok-rakstu mapi ar folkloras materiālu, kam klāt bija kasetes ar teicēju iedziedātām dziesmām Rucavas tradicionālajos balsos. "Tieši šī materiāla apguve kļuva par pagrieziena punktu Rucavas tradīciju kluba attīstībā – ieguvām arī lielāku rucavnieku atsaucību un iesaisti mūsu nodarbībās. Ļoti bieži nodarbību laikā tikāmies un dziedājām ar teicējas Katrīnas Grabovskas abām meitām – Annu Veitu, kas arī bija viena no spilgtākajām teicējām un priekšdziedātājām kā padomju laikā, tā Rucavas tradīciju kluba pirmsākumos, un Kati Janevicu, un mazmeitu Santru Sermoliņu. Iepazinām arī Guntas Timbras dzimtas koku, mācījāmies dziedāt Guntas vecāsmammas Katrīnas Timbras iedziedātās dziesmas, vēlāk arī tikāmies ar Guntas mammu Margrietu Timbru, kas iedziedāja pārmantotās kāzu un kūmu dziesmas, ar Zeltu Ati, ar kuru kopā mācījāmies viņas pierakstītās un savulaik kāzās un krustībās pašas dziedātās dziesmas," viņa stāsta. "Ar Andas Ābeles palīdzību uzzinājām vēl par citām teicējām, kā Annu Trautmani, kuru atklājām teju 95 gadu vecumā! Viņa ieguva Lielo folkloras gada balvu par mūža ieguldījumu. Anna spēja pārliecināti teikt visos gadu balsos Rucavas kāzu un krustību dziesmas, raiti nodziedāt Rucavas garās, liriskās dziesmas

RUCAVNIĒKU MALTĪTE

- **Palandrica** – vītīnāta karbonāde.
- **Skābputra** – verdošā ūdenī nedaudz pavārīti miežu putraimi, kam var arī pieliet pienu. Vārīšanas beigās putrā ielaiž rūgušpiena kunkuļus. Var ēst tūdaļ siltu un svaigu vai likt ieskābt līdz nākošajai dienai.
- **Bimbalu tīre (bimbaltīre, šutīne)** – sātīgs ēdiens no vārītiem (jaunajiem) kartupeļiem, kam pievieno gabaliņos sagrieztu un pannā saceptu kūpinātu cauraudža gabalu, kārtīgu lauku krējumu un zaļumus.
- **Riezis (pezaks, riežuks, kuģelis)** – rīvētu kartupeļu, kas sajaukti ar sīki sagrieztu kūpinātu speķi vai cauraudzi, sacepums, ko cep cepeškrāsnī.
- **Rīvētu kartupeļu kukuliši** – ikdienas ēdiens, kas ir vārīti rīvētu kartupeļu plāceniši, līdzīgi cepelīniem (lietuvieši tos sauc par slinkajiem cepelīniem), kurus pārlej ar sātīga krējuma mērci, kurā līdzīgās daļās ir sīki sagriezta un apacepta kūpināta cauraudža gabaliņi, tāpat sīki sagriezti un zeltaini apacepti sīpolu gabaliņi un krietna daļa laba lauku krējuma.
- **Pentāgs (pentogs)** – parasti Ūšiņa dienas ēdiens. Sajauc sakultu olu ar pienu, šo masu lej uz karstas pannas vai katlā, kurā jau ir iepriekš sīkos gabaliņos sagrieztus un sacepts kūpināts cauraudzis vai speķis un sīki sagriezti un apacepti sīpoli. Svarīgi visu laiku maisīt, lai nepiedeg, kamēr uzvārās un virums sadalās olas kunkuļos un šķidrumā.
- **Žūre (auzu ķisene)** – ķiselis. Iepriekšējā dienā aplej auzu pārslas vai auzu miltus ar verdošu ūdeni, var vēl ielikt kādu rupjmaizes gabaliņu, lai ātrāk ieskābst. Otrā dienā, kad masa ieskābusi, izberž caur sietu vai marli, lej katliņā. Uz lēnas uguns, nepārtraukti maisot, lai nepiedeg, ilgi vāra, kamēr sabiezē. Var ēst kā siltu, tā aukstu gan ar izčurkstinātu speķīti vai cauraudzi vai arī kā saldo ēdienu ar cukuru, medu, ievārijumu, piedzerot klāt aukstu pienu.
- **Pīles** gatavo no atlikušas rudzu maizes mīklas, tai pievienojot vai nu sagrieztus kūpinātu cauraudža gabaliņus un izveidojot kukulīti vai plācenīti, kuru izveido līdzīgu pīlei – ar degunu un asti –, vai mīklu saplacinot un izrullējot un tās gabalā ieliekot kūpinātu speķa vai cauraudža šķēli (gaļas šķēlīti apņem no abām pusēm mīklas plāksnīte, kuru gar malām saspiež, lai cepot neveras valā).
- **Plades** – rucavnieku picas vai sklandu rausis. No atlikušas rudzu maizes mīklas sataisa bumbiņas, kuras saplacina, atstājot augstākas maliņas. Sāļai pladei pa virsu saliek kūpinātu speķa vai cauraudža gabaliņus un sīki sagrieztus svaiga sīpola gabaliņus – kā speķa raušiem. Saldai pladei ar pirkstu sabaksta virsmā caurumiņus, pārziež ar krējumu, pārber cukuru. Vasaras laikā var virsu noklāt ar smalki sarīvētu burkānu masu, pārziest krējumu, uzbērt cukuru.

Egona Ziverta foto

Rucavniece Sandra Vītola gatavo Rucavas balto sviestu, kas ir atzīts par Rucavas vizītkarti un Latvijas kulinārā mantojuma īpašo produktu, aizsargāts ar Eiropas Savienības atbalstu.

trīs stundu garumā. No videoka-setes iepazīnām tolaik vēl Sventājas teicēju Kērstu Balceri, arī lielā pūra manto-tāju, arīdzan teicēju Annu Tapiņu un Kērstu Kurši," turpina stāstīt S. Aigare. "Mācījāmies arī pašas teikt dziesmas Rucavas balsos, izau-dzinājām paši savu teicēju, kura ilgu laiku arī bija vienīgā mūsu priekšdziedātāja, Olgu Dūrēju. Olga bija dziedāšanas tradīciju mantoju-si no savas vecāsmammas, tādēļ viņai nebija grūti atcerēties, kā un ko bija dziedājusi ve-cāmma un viņas kaimiņienes, un arī apgūt dziesmas no citu teicēju repertuāra."

Kad 2003. gadā "Zvanītājos" notika filmas "Kurzemes valodas" filmēšana, vienu daļu filmēja Rucavā. "Mums vajadzēja saklāt gal-du ar linu galdautu un māla traukiem, galdā likt rāciņus ar balto sviestu jeb leiti, kā arī ap galdu vajadzēja sasēdināt ēdājus," par tra-dicionālās kultūras programmas "Rucavas goda mielasts" rašanos raksta S. Aigare. "Pēc filmēšanas mēs tāpat pasēdējām, padziedā-jām, un valodniece Janina Kursīte teica: "Tas jums būtu labs tūrisma piedāvājums. Vide jums te jauka, apkārt senas lietas. Sēdīniet ciemiņus ap galdu, cienājiet ar vietējiem ēdieniem, stāstiet par rucavniecisko, dzie-diet kopā dziesmas!" Ja runājam par rucav-nieku ēdieniem, šķiet, daudziem vilinoši

Viena no Rucavas ēdienu meistarēm Ruta Keštere "Zvanītāju" virtuvē gatavo ciemiņiem mielastu, kurā izjūst rucavniekiem raksturīgās garšas un smaržas.

Andra Cirtsona foto

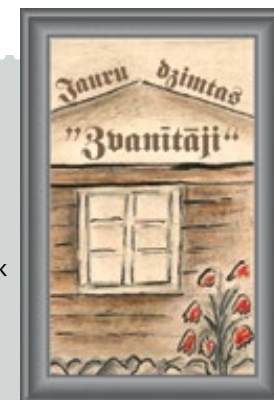
varētu šķist iepazīties arī ar citiem gardumiem."

S. Aigari pārstēdzis fakts, ka, ja ne katram, tad katram otrajam rucav-niekam mājās ir saglabājušās senas etnogrāfiskas lietas, ap 100–200 gadus vecas, tautastērpa daļas – krekli, lindru-ki, austines, villaines, lakati, arī zeķes un cimdi –, rakstainas segas un drelli, dvieļi, galdauti. "Jau kopš pašiem Rucavas tradīciju kluba pirmsākumiem aicinājām rucavniekus atnest šīs lietas uz "Zvanītājiem", organizējām šo "pūru vēdināšanu" "Zvanītājos" un Papes "Vitolniekos" Annu dienās," piebilst S. Aigare.

Viņa ir pārliecināta, ka toreiz izdevies no-ķert tradīciju aiz astes, un turpina: "Pierak-stījām teicēju teikto un dziedāto, filmējām, izdevām bukletu "Rucavas Annas", uzņēmām filmas "Rucavas Annas" – par katru 20 minū-šu īsfilmu un divu stundu garu filmu, kurā bija stāsts par septiņām Annām, Rucavas tra-dīciju mantotajām un turpinātājām, par ko arī Rucavas tradīciju klubs 2006. gadā ieguva Lielo folkloras gada balvu." 📌

Raksta tapšanā izmantoti materiāli no grāmatas "Jauru dzimtas "Zvanītāji"", apraksts par Rucavas tradicionālo kultūrtelpu no interneta vietnes "Nematerialakultura.lv", autores sarunas, apraksti par Rucavu un rucavniekiem, kā arī tradicionālo kultūru vairāk nekā astoņu gadu garumā.

Paldies Sandrai Aigarei par fotogrāfijām un ieguldījumu raksta tapšanā.

Egona Zivertā foto

Pavasaris "Īvē" ir pats rosīgākais laiks, atelpa gaidāma vien pēc Jāņiem, kad intensīvā dzīvzogu, košumkrūmu, skujkoku, augļkoku un puķu stādīšana būs pierimusies.

Oāze visiem, kam rokas zemē

Jau 28 gadus Grobiņas–Ventspils šosejas 1. kilometrā darbojas zemnieku saimniecība "Īvē" jeb viena no vecākajām un atpazīstamākajām kokaudzētavām Latvijā. Tā veidota uz Liepājas virsmežniecības meža kokaudzētavas bāzes, kurā "Īves" saimnieks **DAINIS OZOLIŅŠ** savulaik strādāja par inženieri. Viņa sirdsdarbam pievienojies arī dēls **JĀNIS**, un nu abi "Īvē" saimnieko plecu pie pleca, lai stādīt gribētājiem turpinātu piedāvāt plašu, Latvijā audzētu koku un krūmu sortimentu, dalītos padomos un nodrošinātu pakalpojumus, kas lauku sētām un pilsētu pagalmiem ļauj kļūt vēl zaļākiem un krāšņākiem.

STĀDA, APGRIEŽ, KLĀJ

Vai latviešiem ir zaļie pirkstiņi? Uz šo jautājumu Jānis atbild apstiprinoši – mūsu iedzīvotāji tiešām ir aktīvi stādītāji. Iepriekšējie divi kovidā pandēmijas gadi, kas Latvijā paklupināja ne vienu vien biznesu, kokaudzētavai nākuši tikai par labu. "Cilvēki īpaši aktīvi pievērsās stādīšanai. Sortimentu izpirka ne tikai Latvijā, bet visā Eiropā," stāsta Jānis. "Redzēs, kā būs šogad ar to karu – varbūt cilvēki izte-rejušies salīm, griķiem," spriež Dainis, skaidrojot, ka tagad Polijai, kur ir tūkstošiem koku un stādu audzē-

tavu, Ukrainas un Baltkrievijas tirgus zudis. Līdz ar to arī Latvijas tirgus, visticamāk, būs stādiem pārsātināts. Taču audzēšanu apstādināt nevar, un, lai dažādotu savu darbību, "Īvē" piedāvā aizvien vairāk pakalpojumu. Par šo jomu atbildību uzņēmies Jānis. Šopavasār viņš Liepājā "Romas dārza" lielākos podos pārstādījis "Īvē" audzētos skābaržus. Līdzšinējos podos jeb kastēs vairāk nekā 20 gadus vecajiem dižstādiem kļuvis pa šauru. Tas gan bijis liels izaicinājums – lielu koku izcelt no kastēs bez smagās tehnikas iesaistes, jo šauru vārtu

Egona Zivertā foto

dēļ ar lielāku tehniku "Romas dārza" pagalmā iebraukt nevar. Arī pie "Promenade Hotel" podos kopš pagājušā gada rudens aug "Īves" liepas. Pēdējos divus gadus "Īvē" piedāvā arī zāliena ieklāšanu nelielās, galvenokārt privātmāju, teritorijās. Tas gan neesot lēts prieks – augšnes sagatavošana, mēslošana, pieblīvēšana un zāliena ieklāšana izmaksā ap 10 eiro kvadrātmetrā. Kokaudzētava ierīko arī automatiskās laistīšanas sistēmas, taču viens no pieprasītākajiem pakalpojumiem ir dzīvzogu stādīšana. Jānis spriež, ka šogad līdz aprīļa sākumam jau iestādījuši dzīvzogus aptuveni kilometra garumā.

"Mēs ar urbi stādām, nav ar lāpstu ilgā bedre jārok. Stādi, kas audzēti podos, ir ar perfektu sakni un izurbtajā caurumā tie der kā nomēriti," pastāsta Jānis. Viņš norāda, ka dzīvzogiem joprojām populāras ir tujas, arī skābarži, kalnu priedes, laukos iecienītas arī sudrabegles. "Kad tās apgriež,

veidojas ļoti blīvs dzīvžogs, kas aiztur vēju, putekļus. Ar urbi izurbj, stādu izņem no poda, sakne perfekta, bedrē ieber nelielu kūdras, tad stādu liek iekšā bedrē, piemin ar kāju, un gatavs. Tā kā sakne nav aplauzta, ir drošība, ka skaistās egles, kas nebūt nav lētas, neiznīks. Vēl liekam caurules, lai dzīvžogs nav ar šļūteni jālaista."

Kokaudzētavas darbiniekus bieži aicina talkā arī dzīvzoga kopšanā, apgriešanā. Jānis gan saka, ka tam mēdz pietrūkt laika, jo uz vietas kokaudzētavā darba ir gana daudz.

Savukārt Dainis atzīmē, ka nereti, iestādot tiju, egli vai citu augu, cilvēks domā, ka dzīvžogs ir gatavs. "Taču patiesībā tikai tad tas darbs sākas," viņš klāsta. "Pirmos divus gadus pēc iestādīšanas koks nevar dabiski uzsūkt ūdeni. Tikai pēc tam, kad augs iesakņojas, tas sevi pats var nodrošināt ar vajadzīgo mitrumu. Tāpēc pirmos gadus koks noteikti ir jālaista," tēva teikto papildina Jānis.

ZEMNIEKU SAIMNIECĪBA "ĪVE"

- Izveidota 1994. gadā.
- Īpašnieks Dainis Ozoliņš.
- 18 hektāru plaša saimniecība.
- Pamatvirziens – dekoratīvo koku un krūmu, kā arī meža stādāmo materiālu audzēšana.
- Piedāvā dažādus apzaļumošanas pakalpojumus.
- Kopš 2006. gada Stādu audzētāju biedrības biedrs.

Egona Zivertā foto

Viens no stādaudzētavas lepnumiem un krāšņākajām rotām ir divdesmitgadīgie rododendri. Dainis Ozoliņš cieņīgiem iespaidīgos krūmus labprāt izrāda un neliedz arī padomu to audzēšanā. Šopavasār "Īvē" klientiem sarūpējusi gan mūžzaļo, gan vasaras rododendru stādus.

Gita Cirtsona foto

“Īves” eglītes audzētas podā, līdz ar to tām ir perfekta sakne, skaidro Jānis Ozoliņš. Sudrabegles pieprasītas ne tikai kā Ziemassvētku rota, bet arī dzīvzoga veidošanai. Kokaudzētavas šī gada jaunums ir Frēzera baltegle, viena no pasaulē populārākajām un skaistākajām eglīšu šķirnēm.

NO PODA ZEMĒ, NEVIS NO ZEMES PODĀ

“Īve” ir tā, kas ik gadu Liepājā, tās apkaimē un citās Latvijas vietās ar savām eglēm telpās un ārpus tām uzbūvē Ziemassvētkus. “Īves” saimnieki mudina aplūkot jauno eglu poligonu. Tajā aug baltegles “Nordmann” un no Dānijā iegādātajiem jaunstādiem garās rindās zaļo kokaudzētavas šī gada jaunums – Frēzera baltegle, viena no pasaulē populārākajām un skaistākajām Ziemassvētku eglīšu šķirnēm. Tai ir blīvi, stingri zari, skuja tumši zaļas augšpusē, sudrabainas no apakšas, tomēr ar parastās jeb Latvijas egles smaržu šis koks sacensties nevar. Ziemassvētku egles “Īvē” audzē podos, un tieši tā ir šīs kokaudzētavas pievienotā vērtība, kas ļauj konkurēt piesātinātajā tirgū. “Lielākā daļa Ziemassvētku eglu, kas daudzviet nopērkamas, vispirms ir audzētas zemē, pēc tam iepodotas, līdz ar to koka sakņu kamols nav perfekts,” izskaidro Jānis, norādot, ka, audzējot kokus podos, tiek veicināta zaļā domāšana, proti, tas cilvēkus pamudina stādīt. “Mums ir ilggadējie klienti,

Egona Ziverts foto

kuri mūsu kokus iegādājas jau desmit gadus. No “Īves” eglēm viņiem laukos izaudzis vesels mežs, ko klienti mums pat atrāda, sūtot fotogrāfijas.”

Savukārt ar “Īvē” audzētajām kalnu priedēm nu jau būšot apstādīta visa Kurzemes piekraste, no Papes līdz Ventpilij.

Grobiņas kokaudzētavas piedāvāto eglu kvalitāti novērtējuši vairāki Rīgas uzņēmumi, kuriem ir savs skujkoku tirdzniecības vietu tīkls. Jau vairākus gadus tie Ziemassvētku eglītes pērk “Īvē”, nevis, piemēram, Dānijā, kas ir lielākā eglu eksportētāja Eiropas Savienī-

Foto no personīgā arhīva

Kokaudzētava dažādus pakalpojumus sniedz arī ārpus savas saimniecības. Aprīlī komandai bija jāsteidz palīgā “Romās dārzā” Liepājā augošajiem skābaržu dižstādiem, kuriem esošajos podos bija kļuvis par šauru. Pēc pārstādīšanas kociņi arī glīti safrizēti.

bā. Kokaudzētavas klientu vidū ir tādi pazīstami tirgotāji kā “Cenuklubs.lv”, “Circle K” u. c.

Šobrīd kokaudzētavā aug 25 000 Ziemassvētku eglu. “Īve” piedāvā arī eglu nomu, proti, skujkoku var izīrēt tikai uz svētkiem, pēc tam nogādāt atpakaļ kokaudzētavā, kur to iestādīs zemē. “Daudzi gan eglīti atved nokaltušu, jo aizmirsuši apliet,” pauž Dainis.

18 hektāru plašajā kokaudzētavas teritorijā laiku pa laikam iekļūst arī meža zvēri, kas jaunaudzēs mēdz panaškoties, nesmādejot arī parasto īvi, lai gan tā ir indīga. “Viņiem tas nepieciešams, lai organismu attīrītu no tārpiem. Ja stirnas tiek klāt, īvi nograuz kārtīgi – visas skuja!” pasmejas Dainis. “Sudrabegles gan stirnas neēd – tām skuja asas,” piebilst Jānis. Lai jaunaudzē pasargātu no zvēriem, skujkokus apstrādā ar cervakolu.

Tikmēr “Īves” siltumnīcā no sertiificētām sēklām aug meža jaunstādi – priedes, egles. No zemē gulditas sēklīņas līdz meža pārstādāmajam stādam jāgaida aptuveni divi gadi. Meža materiāls esot ļoti pieprasīts, pēc tā uz “Īvi” braucot pat no otra Latvijas gala.

Tomēr meža jaunstādi, dekoratīvie koki un krūmi nav vienīgie produkti “Īves” piedāvājumu grozā. “Nemitīgi jāpēta katalogi un jādomā par dažādību. Pārdodam arī augļu kokus.

Tos gan paši neaudzējam, vedam no stādaudzētavas “Liepas”. Mums ir arī tāds interesants un diezgan ekskluzīvs stāds kā meža lilijs. 2009. gadā par šo produktu “Stādu parādē” saņēmām pat balvu – īgaunī pusstundā izpirka visu, ko atvedām,” atklāj Jānis.

“IEKRITIS ZIEMASSVĒTKU EGLĒS”

Lai gan Ozoliņi dzīvo Liepājā, Jānis “Īvē” faktiski uzaudzis. Tomēr viņš nav mērķtiecīgi virzīts un skolots par tēva pēcteci saimniekošanai kokaudzētavā. “Viņam [dēlam] iepatīkās,” smaidot saka Dainis.

“Tas kaut kā dabiski aizgāja. Pēc izglītības esmu jurists. Šo [mežsaimniecību] profesionāli neesmu apguvis, taču pa 25 gadiem, ikdienā šajā jomā strādājot, manuprāt, esmu ļoti daudz ko iemācījies. Regulāri braucam arī izglītoties uz dažādiem semināriem, kursiem, dodamies pieredzes apmaiņā uz Vācijas un Polijas kokaudzētavām. Esmu strādājis arī kokaudzētavā Zviedrijā,” stāsta Jānis, kurš aktīvi “Īvē” sācis saimniekot pirms padesmit gadiem.

Šajā darbā gan jābūt ļoti pacietīgam. Kad iestāda jaunu skujkoku poligonu, līdz ražai jāgaida gads vai pat trīs. Jānis gan saka, ka tieši šis process viņam patīkot vislabāk.

Ja zeme nav sasalusi, kokaudzētavā arī ziemā esot, ko darīt. Kārtīgi

atvilkt elpu var vien tad, ja krietni uzsnidzis sniegs. “Taču man jau februārī gribas darīt. Mēnesis, pusotrs bez darba priekš manis ir pārāk ilgs laiks,” pasmejas Jānis, kurš, kā pats saka, “totāli iekritis Ziemassvētku eglēs”, proti, viņa pienākumi ir no stādu sūtīšanas līdz pat ligumu slēgšanai un produkcijas realizācijai. Tēva rūpe galvenokārt ir meža stādi, dekoratīvie koki un krūmi. “Taču mūsu darbs bieži pārkļājas,” teic Jānis.

Arī Jāņa vecākais dēls Sebastians jau iemācījies vadīt traktoru, bet jaunākais dēliņš Henrijs kokaudzētavā vēl nerosās – nesen viņam aprīteja tikai pusgadiņš. Toties darbos bieži asistē cits ģimenes loceklis – franču buldogs Bonds – Džeims Bonds.

Pavasaris kokaudzētavā ir pats darbīgākais laiks, mierīgāks periods iestājas vien pēc Jāņiem, un tad rosiņa atkal atsākas rudenī. Tomēr, pat ja šosezon visi iekārotie stādi jau sagādāti, maija beigās un jūnija sākumā ir istais brīdis doties uz “Īvi”, lai apbrīnotu divdesmitgadīgo rododendru krāšņos ziedus. Ceļš līdz šo krūmu košajām kupenām ved gar dekoratīvo diķi, kurā peld koi karpas, uzbūrot eksotiska japāņu dārza atmosfēru. Šeit var arī pasmelties idejas, piemēram, dzīvzoga izvēlē, un uzklausi vērtīgu padomu, kas palīdzēs dārzam un pagalam zaļot arī karstajās vasarās. ☒

Saimnieces gēns ar spīta piedevu

Millijas Anziķes dzīves recepte

“Man raksturā ir tā – ja kāds teiks, to jau nu nevar izdarīt, man jo vairāk vajag pierādīt, ka var,” par sevi saka **MILLIJA ANZIĶE**. Viņas lolotais un ilgus gadus vadītais augļu un dārzeņu pārstrādes cehs SIA “Ābolīt’s” Tadaiku pagastā ir pierādījums teiktajam, bet uzņēmumā ražotie labumi sen kā izpelnījušies atzinību aiz novada robežām. Neatlaidīgais darbs prasījis daudz enerģijas, un kopš 2021. gada nogales rūpes par “Ābolīti” uzņēmies tā jaunais vadītājs Gundars Strauts, bet Millija smaidot teic, ka nu pēc 30 gadiem pirmo reizi atļausoties sev atvaļinājumu.

BŪS TIK, CIK SASNIEGŠU PATI

Millijas Anziķes bērnība pagājusi Vaiņodes pusē. “Pēckara gadi nebija viegli, arī manai mammītei ne, un galvenokārt mani uzaudzināja omamma ar opapu,” atmiņās dalās Millijas kundze. “Bet jau bērnībā mani vienmēr pavadīja doma, ka dzīvē gribu ko vairāk sasniegt. Āgri apzinājos – cik pati izdarišu, tik arī būs.” Sešpadsmit gados Millija, tolaik uzvārdā Ulmane, sāka strādāt Vaiņodes rūpkombinātā par šuveju un paralēli mācīties vakarskolā. “Drīz vien man piedāvāja kļūt par uzskaitvedi galdniecības cehā. Vadība bija pretimnākoša – uz darbu varēju ņemt līdzī grāmatas un mācīties. Biju neatlaidīga, un pēc vidusskolas mana kolēģite, arī Millija vārdā, teica: “Tev noteikti jāmācās tālāk, jāklūst patstāvīgai!” Priekšroka tika dota Bulduriem, toreizējam Bulduru sovhoztehnikumam. Tur satiktos skolotājus un iegūtās prasmes Millija Anziķe vērtē ļoti augstu. “Viegli nebija, mācījos trīs ar pusi gadus. Daudz devāmies praksēs, un ar pārliecību varu teikt, ka Bulduros mūs izmācīja par īstiem darbarūkiem. Šī skola iedeva kārtīgu pamatu un rādījumu. Turklāt, kad prakses laikā strādājām, saņēmām arī algu – varēju sākt pati par savu naudiņu pucēties.”

VALĀ VAIRS NEPALAIDA

Absolvējusi Bulduru tehnikumu, ar augļu un dārzeņu tehnoloģes diplomu kabatā Millija turpināja darbu pārstrādes cehā Priekulē, drīz vien uzzinot, ka padomju saimniecība jeb kā toreiz teica sovhozs “Liepāja” meklē speciālistu savam jaunajam ceham. Saimniecībai bija lieli augļu dārzi – āboli, jānogas,

plūmes. Izaudzēto vajadzēja pārstrādāt. “Tas bija 70. gadu beigās. Atbraucu intereses pēc paskatīties, un varētu teikt, ka vadība mani vairs nelaida vaļā,” pasmaida Anziķes kundze. “Arī es uzreiz novērtēju tās perspektīvas, ko piedāvāja jaunā ražotne, un kā varu šeit sevi pierādīt, ielikt savā darbā visu to, ko biju apgūvusi Bulduros. Mājinieki tobrīd apjautājās, vai tikšu ar visu galā? Es atbildēju: “Jā! Vai gan citādi man bija vērts mācīties!”

Par saimniecības konservu ceha vadītāju Millija Anziķe kļuva 1979. gadā, un var teikt, ka tobrīd arī aizsākās viņas un “Āboliša” kopīgais stāsts. 90. gadu sākumā, kad beidza pastāvēt sovhozs un agrākā saimniekošana, radās jautājums – ko iesākt ar pārstrādes cehu? Grožus Millija nolēma ņemt savās rokās. “Nebija jau variantu. Saprātu – man vajadzīgs darbs. Vai nu es iešu pie saimnieka strādāt, vai veidošu kaut ko savu. Par cehu, ko sākotnēji iegādāja par pajām, jau tajā laikā interesējās

Daina Celža foto

Ar sirdi un godaprātu darītais noteikti izdosies, pārliecināta Millija Anziķe. Viņai piekrit SIA “Ābolīt’s” darbiniece Evisa Upeniece (no labās).

daudzi, un, lūkojoties atpakaļ, man ir sajūta, ka tobrīd kāds sargātājs stāvējis līdzās. Zemītei, uz kuras bija ražotne, atradās saimnieks – rīdzinieks. Izrunājāties ar viņu, un laikam cilvēks jūta, ka būšu darītāja, ka šī nozare man nav tikai iztikas avots, bet arī sirdslieta,” sava uzņēmuma aizsākumus atceras saimniece, piebilstot, ka bailes jau arī bija – jauni laiki, jauni likumi. 1992. gada beigās visi dokumenti bija sakārtoti, bet par oficiālo dzimšanas dienas datumu SIA “Ābolītīm” kļuva 1993. gada 6. februāris.

VARĒTU UZRAKSTĪT GRĀMATU

Strādājot dažādi laiki pieredzēti. “Nebija tikai rozes vien, daudz ērkšķu bijis,” pār-

domājot saka Millijas kundze un papildina, ka, saliekot kopā visu piedzīvoto, sanāktu krietns romāns. Pārņemot cehu savās rokās, jaunajai saimniecei bija gan pieredze, gan iepriekšējo gadu iestrādes, bet pēc 1991. gada samazinājās produkcijas noņēmēju loks. Nācās nepārtraukti piemēroties apstākļiem, meklēt iespējas. “Lai būtu vēl kāds finansiāls atbalsts, vienu brīdi uzpirku no vietējiem zemniekiem piena produkciju un Liepājā Oskara Kalpaka ielā atvēru savu veikaliņu,” stāsta Millija, sev raksturīgajā dzirkstošajā balsī pasmejot, ka 90. gadu re-kets viņai nav trāpījies ceļā. “Laikam tāpēc, ka bagāta neizskatījies. Vajadzību bija daudz, arī divas meitas jāaudzina un jāskolo.”

Līdztekus visam, cik vien iespējams, tika darbināts arī pārstrādes cehs un tirgots “Ābolīti” ražotā produkcija. Runājot par uzņēmuma vadīšanu un noturēšanu, Millija Anziķe ir noteikta: “Nepārtraukti ir jāreķina, jādoma par ekonomiju un pat ļoti sarežģītos brīžos jāmeklē risinājums. Jāseko līdzi jauninājumiem tehnoloģijās un jāparedz, ko vēlas patērētājs, neaizmirstot par piegādātāju – mūsu zemniekiem. Bet galvenais – jāstrādā ir godīgi, ja gribi dzīvot un pastāvēt.” Atrodot ceļus, lai “Ābolīša” darbība neizsīktu, tā vadītāja savulaik veidojusi sadarbību ar uzņēmumu “Pūre”, ceham uz brīdi kļūstot par “Pūres” filiāli. Tajā laikā īpaši daudz saražoti marinētie gurķi. “Bija tā, ka tieši es no zemniekiem iepirku gurķus “Pūres” vajadzībām,” stāstu turpina Millija Anziķe. “Tad nu gan biju pedantiska! Par mani tolaik rakstīja, ka es gurķus ar lineālu mērot, ar bidmēru šķirojot. Bet man taču bija atbildība pret tādu uzņēmumu kā “Pūre”! Tomēr es arī sapratu, ka vēlos būt neatkarīga.” Iecerētais istenojās, un 2004. gadā SIA “Ābolīt’s” kļuva pilnībā patstāvīgs uzņēmums. Sadarbība ar “Pūri” gan turpinājās. “Liku lietā savas zināšanas un izstrādāju “Pūrei” receptūras zupām, ko pildīt burkā. Atceros, kā pie galda nāca degustētāji un vērtēja garšas. Tad nu vēlāk šīs zupas savā cehā “Pūrei” arī ražojām. Tāpat sulas – persiku, plūmju, tomātu. Bet tā jau bija divu patstāvīgu uzņēmumu, partneru sadarbība,” ne bez lepnuma uzsver Anziķes kundze, papildinot, ka paralēli visam pārstrādei tika iepirkta arī vietējo zemnieku izaudzētā produkcija.

Kādu laiku “Ābolīša” cehā tika gatavoti arī šprotu konservi. Par to Millija saka: “Man tas zivju aromāts aizvien vēl kaut kur prātā. Šprotas ražojām, pirmkārt, finansīālu apsvērumu dēļ. Cehs bija jāpārkārto atbilstoši jaunajiem Eiropas standartiem, tas prasīja līdzekļus, taču sirds dziļumos ļoti vēlējos strādāt ar saviem mīļajiem dārzeņiem, augļiem un ogām.” Cerētais piepildījās, un ap 2006. gadu “Ābolīti” pilnībā atgriezās pie augļu un dārzeņu pārstrādes. “Iepirkām atkal ābolus, gurķus no tuvākiem un tālākiem piegādātājiem. Kā man patika sadarboties ar šiem Latvijas zemniekiem! Arvien ticu, ka pie manis satikās tie lielākie darbarūķi, vedot savu izaudzēto gan nelielos daudzumos, gan lielām kravām,” saka Anziķes kundze, to laiku aizvien atceroties ar neviltotu sirsni.

Daina Čelža foto

“Ābolīša” ražojumi, rotāti ar īpašo preču zīmi “Labākās Millijas receptes”, priecē gan saldo, gan sāļo garšu cienītājus.

IZVĒLE LIELA VIENMĒR

“Ābolīti” ražotās produkcijas klāsts bijis daudzveidīgs visos tā pastāvēšanas gados. Cehā top konservēti gurķi, ābolu sula, sezonas laikā burciņās tiek pildīti rīvīti āboli, bet konditorejas ražotāji plātsmaizēm, kūkām un ruletēm ļoti iecienījuši ābolu povidlu, kurai klāt nācis jauns papildinājums – ābolu cidoniju povidla ar patikama skābuma noti garšas kārpīņu iepriecināšanai. Pircēji iepazinūši uzņēmumā gatavoto jāņogu žeļu un rīvītās jāņogas, marinētās bietes, tomātu mērci. Turklāt šīs nebūt nav viss produkcijas uzskaitījums. Izprotot pieprasījuma aktualitātes, Millija Anziķe savulaik sameklējusi ābolu un ogu audzētājus ar bio sertifikātu, jo pircēji mūsdienās vēlas veselīgu pārtiku, maksimāli bez konservantiem un “E” vielām. Patērētāja gaumei un paradumiem jāseko, ja vēlas noturēt uzņēmumu. Kā piemēru Anziķes kundze min to, ka 90. gados ļoti pieprasīta bija ābolu sula, bet mūsdienās – ne tik ļoti. Tas tāpēc, ka patlaban visos pasākumos slāpju veldzēšanai visbiežāk tiek piedāvāts ūdens ar citronu, nevis sula, kā tas bija pirms gadiem trīsdesmit.

Lielu popularitāti pircēju vidū ieguvušas rīvītās dzērvenes – gan ar, gan bez cukura. Ogas pārstrādei piegādā SIA “Purva dzērvenīte” no Rucavas, un sadarbība ar šo uzņēmumu “Ābolītim” sākās ap 2015. gadu. Sākumā darbinieces sasaldētās ogas grieza ar rokām, bet tad uzņēmums iegādājās Latvija ražotu īpašu dzērveņu griešanas iekārtu. Tā

tika veidota pēc zinātnieka Andra Špata padoma, un viņš Millijas kundzei atsūtīja arī izsmelošas ziņas par dažādu šķirņu dzērveņu ķīmisko sastāvu. Šī informācija vērtīgo ogu pārstrādē lieti noderēja. No dzērvenēm top arī sukādes, par ko Millijas kundzei īpašs stāsts. “Pēc šprotu ražošanas cehā bija saglabājušās kūpinātavas. Tās nu pārveidojām par krāsnīm, kur žāvēt dzērvenes. Eksperimentējām daudz, līdz odziņas izdevās lieliskas, saglabājot nedaudz sulīga mikluma. Tālāk jau nolēmām, ka jāražo arī dzērveņu sīrups.” Patlaban papildinājumam klāt nākušas arī cidoniju sukādes, cidoniju sīrups, kā arī cidonijas šokolādē.

Daļai no uzņēmumā ražotās produkcijas ir noiets lielos apjomos, kad pircējs ir sadarbības partneris, piemēram, firma “Gemoss” vai ceptuves, kuras ražo konditorejas izstrādājumus. Pircēji “Ābolīša” labumus var iegādāties pie ceha atvērtajā veikalā, tie nopērkami arī vairākās pašmāju tirdzniecības vietās, kā SIA “Zālītes” veikaliņā Liepājā vai “Martas kioskā” Grobiņā.

Man tas bijis gan sirdsdarbs, gan dzīvesveids. Tagad domāju – kā to visu paspēju? Bet ražotnē bija mana relaksācijas deva – kad rokas strādā, galva atpūšas.

LABĀ ENERĢIJA PALIEK

“Ābolīti” ražoto produkciju rotā īpaši izstrādāta preču zīme, kurā lasāms pašas saimnieces Millijas vārds – “Labākās Millijas receptes” jeb “Milli receptes”. Anziķes kundze zina, ka vārdu viņai izvēlējies tēvs. “Dzīvē notika tā, ka man nebija iespējas baudīt tēva klātbūtni un mīlestību tieši, bet, kad radās šis nosaukums “Millijas receptes”, man bija sajūta, ka tēva labvēlība ir ar mani – ļoti laba sajūta.” Millijas kundze ir pārliecināta, ka mūsu tuvinieku labajai enerģijai nav robežu nedz laikā, nedz telpā. Jautāta, vai savu saimniekošanas prasmī un spēju radīt gardas receptes arī saņēmusi mantojumā no iepriekšējam paaudzēm, viņa atbild: “Mana omīte bija izcila ievārijumu vāritāja. Viņai vienmēr patika stāstīt un rādīt, ko pagatavojusi. Bērniņā tupēju

klāt, skatījos, kā to visu dara. Uzreiz prātā nāk viņas svaigo jāņogu recepte. Spainī ar koka stampu ogas saspaidīja tā, ka visas bija izšķīdušas. To stampāšanu lika, protams, darīt mums – bērniem. Svaigajām ogām lika klāt cukuru pusi uz pusi, izmaisīja, līdz cukurs izkūst. Tad lika burciņās un pagrabā. Viss bez karsēšanas. Ogu miziņas palika iekšā, un, kad ziemā ēda, bija sajūta, ka mute pilna svaigām jāņogām kā vasarā. Ome arī tortes cepa, tur es atkal biju klāt, un arī pašai tagad patīk to darīt. Omamma ļoti labi gatavoja, prata šūt, citiem vārdiem, bija kārtīga sieva, īsta latvju saimniece. Gribru ticēt, ka šis gēns ir arī manī, tāpat kā manas mammites dzīvīgums un enerģija.”

JA DARBS DOD PRIEKU, VISS IZDODAS

Millija Anziķe atzīst, ka nekad nav varējusi tikai sedēt pie vadītājas galda un krāmēties ar papīriem. Jau esot uzņēmuma īpašniece, ar aizrautību pati vienmēr piedalījusies ražošanā “Ābolīša” cehā: konservejusi gurķus, pildījusi sulas burkā, smalcinājusi dzērvenes. “Man tas bijis gan sirdsdarbs, gan dzīvesveids. Tagad domāju – kā to visu paspēju? Bet ražotnē bija mana relaksācijas deva – kad rokas strādā, galva atpūšas.” Darbs bija gan maizes devējs, gan aizraušāns, taču straujais ikdienas ritms atņēma laiku pašiem tuvākajiem cilvēkiem – tas iesmēldz sirdi. “Manas meitiņas Arnita un Marika, var teikt, pie manis darbā uzauga, citreiz, halātīņus apģērbušas, tīrīja cehā ķīplocīņus. Bet tobrīd, īpaši 90. gados, citādi laikam nevarēja, bija jāprot izdzīvot. Man liels prieks par manām meitām un mazbērniem, jutos patiesi bagāta – esmu vecmāmiņa četriem mazdēliem un vienai mazmeitiņai.” Paldies Millija saka savam vīram Elmāram. “Vienmēr mani atbalstījis. Turklāt Elmārs ir ļoti zinošs tehnikas lietās. Šī joma ražotnē bijusi viņa pārzinā, bet kopumā varu teikt, ka visa uzņēmuma komanda vienmēr strādājām kā viena ģimene,” uzsver “Ābolīša” ilggadējā saimniece.

Vai Millijas Anziķes bagātās pieredzes pūrā izkristalizējusies atziņa, kuras nemanīgā vērtība pārbaudīta gadu garumā? Uz to Millijas kundze sirsniģi atbild: “Nedrīkst nokārt degunu un padoties! Un savas vērtības apziņu nedrīkst pazaudēt! Esam dzīvojuši, bijuši paēduši un vēl svīnējuši visos laikos. Tātad protam un varam!” ☒

■ LIGITA KUPČUS-APĒNA

Kas kaitēja nedzīvot?

“Tiem, kas šeit nav bijuši, grūti iztēloties, kā te bija, kad sākām,” saka Ginta Godiņa, iepazīstinot ar “Saraikņu Liepkalniem” Vērgales pagastā, kur kopā ar vīru Āri veido aktīvās atpūtas parku “Godiņu piedzīvojumu platforma”. Viņa atzīst, ka vieta pati parādot, kam šeit jābūt, tā palēnām atveras un uzticas. Ikdienu viņi aizvada četratā – kopā ar suņu puikām Borisu un Rembo. Kad vien iespējams, šurp atbrauc arī Āra dēli. Godiņu pāris pirms dažiem gadiem drosmīgi pieņēma lēmumu mainīt savu dzīvi no plaša dzīvokļa Rīgas centrā uz nelielu namiņu mežā.

CEĻOJUMĀ ATSKĀRŠ, KO DARĪT TĀLĀK

Gintas un Āra pārziņā ir nepilni pieci hektāri zemes. Divi hektāri ir tā saucamā aramzeme, nepilni trīs – mežiņš. 2019. gada nogalē, kad Godiņi te ieradās, viss bijis aizaudzis, džungļi. “Cauri nevarēja redzēt lielo ozolu. Vectēva māja bija sabrukusi,” atceras Ginta. “Saraikņu Liepkalni” ir Gintas vecvecāku zeme. Šeit ir uzaudzis viņas vectēvs, arī mamma. “Bū-

tībā šeit ir pagājusi mana bērnība. Te kādreiz garām gāja dzelzceļš Liepāja–Ventspils. Pietura “Māteri”, kam sanāk pabraukt garām, ir mana bērnības pietura, kuru ar pašvaldības finansiālu atbalstu ir izdevies atjaunot – izveidota neliela tūristu atpūtas vieta. Tas ir tā simboliski. Es, izkāpjot “Māteros”, nācu kājām uz šejieni,” atminas G. Godiņa. Te dzīvojusi omīte, opītis, bijusi kūtiņa, lopiņi. Kad vectēvs pirms 25 gadiem devies mūžībā, te neviens nepalika, daba visu pār-

ņēma, viss aizauga. Māja sabruka, neviens to neapkurināja.

Ginta ir dzimusi liepājniece, bet, iepazīsies ar Āri, pirms 10 gadiem pārcēlās uz Rīgu. “Mēs iepazīnāmies iepazīšanās portālā internetā. Vienā brīdī Dievs man dāvāja vīru ar diviem dēliem uzreiz.” Dēli Arvo un Āris Raitis patlaban dzīvo Rīgā, bet brauc uz šejieni ciemos, cik vien bieži var. “Puikas bija paaugušies, nolēmām kaut ko mainīt dzīvē. Pārdevām dzīvokli, iedzīvi, iegādājāmies

Godiņu pāris vienā no izveidotajām atpūtas vietām, sēžot pie ozolkoka galda, ko Āris izgatavojis pats. “Man vienmēr lies ļoti svarīgi, ka ir tāds liels ozolkoka galds, pie kura ģimenei svētkos sanākt kopā. Biju domājis, ka šim galdam ir jāatrodas lielā, gaišā telpā. Nekad nebūtu iedomājies, ka tas būs tomēr ārā,” cik negaidīti izvērtusies kāda sen lolota iecere, atklāj Āris.

Ginta Cersona foto

Foto no Godiņu ģimenes privātā arhīva

“Mēs bijām entuziasma pilni, atbraucām ar trimmeri, ar zāģi,” atminas Godiņu pāris. Kad spēki sāka izsīkt un enerģija zust, palīgā nāca draugi, kuru atbalsts ļāvis atkal atsperties un saņemties.

kemperu un devāmies trīs mēnešu ceļojumā. Mums pievienojās arī Āra jaunākais dēls un suns Boriss,” Ginta pastāsta, kā pametuši Rīgu. Pabijuši 14 valstīs, tai skaitā Ukrainā, kas ir Gintas tēta dzimtā valsts. “Apraudzījām manus radniekus, pēdējo reizi tur biju bērnībā, tā ka satikšanās bija emocionāla,” viņa atminas un atzīmē, ka tieši tur arī izkristalizējusies doma, ko varētu dzīvēt tālāk darīt. “Likām uz papīra visus resursus, plusus, mīnus, ko zinām, ko protam, kas mums pašiem sagādā prieku. Mums patīk ceļot, piedzīvojumi, velobraucieni, pārgājieni, laivošana. Līdz ar to sapratām, ka tas varētu būt lauku tūrisms. Bet domājot par to – kur, radās doma par šo vietu, ko neviens neapsaimniekoja.” Mājupceļā Godiņu saimei pievienojies arī ukraiņu sunītis Rembo.

CILVĒKAM VAJAG ĻOTI MAZ

“Saraikņu Liepkalni” palēnām atdzimst jaunai dzīvei. “Mums ir uzticēts kaut kas ļoti īpašs – veidot kaut ko skaistu šeit,” uzskata Ginta. Ir uzcelta dzīvojamā ēka, kas ir tikai neliels liels par pieciem kvadrātmetriem. Pāris to iesaucis par Ziemassvētku namiņu, jo tas uzbūvēts 2019. gada novembrī kā svinību vieta, kur atzīmēt ziemas saulgriežus un sagaidīt Jauno gadu.

Svinot kādu no dzīves mirkļiem.

Katrā gadalaikā mežā ir sava burvība. Pavasari tas apdāvina ar baltajiem vizbulītēm – viss zvaigznītēm piebērts.

Ginta Cersona foto

Priekšplānā vieta, kur kādreiz atradusies Gintas vectēva māja. Laikazoba nesaudzēta tā sabrukusi. Pa labi redzams namiņš, kurā Godiņu pāris patlaban mītinaš, bet pa kreisi – flautu darbnīca.

Kompaktajā dzīvesvietā ir gan gulta, gan viesistabas daļa, gan katlumāja un virtuve, bet mazgāties var pirtiņā un dīķī, ko Āris sauc par lielu vannu. Televizora viņiem nav. “Ziemā te ir klusāks, jo nav sienāžu, putnu. Šogad būs varžu koris, jo izrakts dīķis,” saka Āris un spriež, “patiesībā jau neesam tik materiālas būtnes, kā mums gribētos domāt. Domas ir krietni materiālākas, nekā mēs esam pieņēmuši uzskatīt.” Tas, ka tev pieder maz, nenožīmē, ka tu

esi nabadzīgs, pārliecināti Godiņi. “Patiesībā ikdienā vajag ļoti maz, jo īpaši vasarā.” No iepriekšējās dzīves viņiem īsti nekā nepietrūkst. Dzīve šeit iemācījusi mieru un pašaušanos uz apstākļiem.

Tuvākie kaimiņi ir vairāku kilometru attālumā. “Es šeit jutos ļoti labi, man ir sajūta, ka esmu tur, kur man ir jābūt. Tas man ir pilnīgi jaunas sajūtas. Kad sākām šeit rosināt, irējām dzīvokli Liepājā, un es vienkārši negribēju no šejienes braukt prom.

Flauta šeit skan katru dienu. Tās skaņas brīnišķīgi dzirdamas arī mežā.

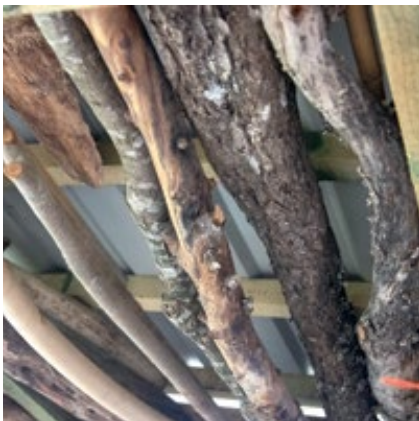
Foto no Godiņu ģimenes privātā arhīva

Ginta Cērsona foto

Āris ar koka flautām aizraujas jau divus gadus. Viņam nav ne muzikālās izglītības, ne iepriekšējas pieredzes, bet milzu interese par mūziku un šo instrumentu.

Žūst, lai kādā brīdī pārtaptu par koka flautām.

Uz flautu darbnīcu var atbraukt viesi un vērot procesu, paši pamēģināt izgatavot vai iegādāties instrumentus, bērniem notiks mūzikas stunda – iecerējuši vietas saimnieki.

Āris jūtas nošķirtāks no saviem cilvēkiem. Bet nupat jau izskatās, ka sāk iedzīvoties,” spriež Ginta.

Uz to dzīvesbiedrs atteic, ka pat īsti nezina, kā jūtas. “Ziema ir depresīvs laiks, bet tagad, kad nāk pavasaris, arī es esmu cerību pilns. Salīdzinot ar to, kāda dzīve bija līdz tam, šeit man ir ļoti maz draugu. Lielāko laiku es esmu pilnīgi viens pats, neskaitot Borisu un Rembo. No vienas puses, tas ir grūti, bet, no otras puses – tas ir tas, kas cilvēkam jāizdara. Kādu brīdī ir jābūt vienam, lai varētu ieklausīties sevī, nevis tikai skriet un skriet. Es neteiktu, ka esmu iejuties. Diezin vai. Bet es arī nezinu, vai vispār esmu spējīgs kaut kur iejusties un teikt, ka tās ir manas mājas. Zemapziņas līmeni sevi nekur nepiesaistu, jo mēs šeit visi esam tikai ar mirkli. Es ļoti skaudri esmu apzinājis savu mirstību. Bet šeit ir skaisti.”

MEŽS BALTU ZVAIGZNĪŠU PILNS

Godiņi daudz laika velta tam, lai mežs kļūtu par skaistu, sakoptu vietu. “Doma ir tāda, ka cilvēki te varētu nākt, pastaigāt, apsēsties uz soliņiem, baudīt dabu, atpūsties, klausīties flautas skaņas,” nedaudz ar iecerēm dalās Ginta. Mežā ir vairākas brīnumainas vietas, kuras atklājušās, kad ķērušies pie tīrīšanas darbiem. Ir liepu pudurītis, un no tā vidus, paveroties debesīs, var redzēt, kur saiet kopā koku galotnes. Saglabājusies šaursliežu dzelzceļa Liepāja–Alsunga–Kuldīga stīga.

Arvien top kas jauns, un Ginta iepazīstina ar jaunākā puikas projektu, kas vēl nav līdz galam pabeigts. “Viņš teica, ka vajag mežā namiņu. Abi ar tēti sēdēja, zīmēja, konstruēja,” atminas Ginta. Kāds no pārgājiena dalībniekiem, kas pie

Godiņiem viesojies, to jau nodēvējis par karaļa krēslu, un tā vietai radies nosaukums. “Liksīm vēl virsū jumtiņu, un līdz ar to varēs būt gan sausumā, gan aizvējā, gan siltumā, jo namiņa priekšā ir ugunsкура vieta.”

Savs projekts ir arī vecākajam dēlam Arvo, tas ir uzreiz labajā pusē, kad no dzelzceļa līnijas iegriežas uz “Godiņu piedzīvojumu platformu”. “Viņš šeit ir ļoti izpauadies. Ir īpaša ugunsкура vietiņa no speciāli atlasītiem plakaniem akmeņiem. Āra veidots ozolkoka galds ar krēsliem. Ir doma, ka tie tūristi, kas iet pa dzelzceļu, nemaz pie mums iekšā var nenākt, bet turpat apmesties, iestiprināties ar līdzpaņemtām sviestmaizītēm, ja ir vēlme – iekurt ugunsкуру.” Vietai dots nosaukums “Žābaku dārzs”, jo šeit agrākos laikos dzīvojuši Žābaku ģimene. Turpat blakus

Ginta Cērsona foto

Iemēģinot dzīvesbiedra šopavasār izgatavotās šūpoles. “Es nespēju saprast, kur viņam rodas idejas. Šūpoles tapa spontāni, domājot, ko vēl šeit vajag,” atklāj Ginta.

Ginta Cērsona foto

Āra jaunākā dēla Āra Raita projekts, kas vēl top. Nepabeigtais namiņš jau tiek dēvēts par karaļa krēslu.

ir ķiršu koki, kas gan vēl tikai gaida savu atbrīvošanu no kārkliem, bet ar visu to pavasarī uzplaukst un priecē. Pie ugunsкура vietas kokā tikšot ierīkots namiņš, atklāj Āris. Viņš pēc profesijas ir celtnieks, un šīs prasmes, veidojot “Godiņu piedzīvojumu platformu”, lieti noder. Pirms aptuveni gada vietā, kur vēl bijušas drupas, nu tapusi Āra flautu darbnīca.

FLAUTAS SKAŅU MAĢIJA

Ārim vēlme spēlēt kādu mūzikas instrumentu bijusi jau ilgu laiku. “Sākotnēji bija doma, ka iemācīšos vienu dziesmu. Kad iemācījos, domāju, vai varu desmit. Iemācījos 40, jo četri ir ļoti maģisks cipars. Tagad es eju uz simtu. Lai dziesmas neaizmirstu, man katru dienu jāspēlē.” Kad koncerts uz ierīkotās brīvdabas skatuves izskan dabā, skaņas atbalsojas visā apkārtnē. “Ziemā, kad

nav lapu, protams, skan tālāk. Skan arī tad, kad ir mazlietiņ vējaināks. Vasarā, kad ir vējains, izteiktāk čab lapas, līdz ar to neskan tik tālu. Bet vispār es par šo nevaru spriest, jo nekad sevi no malas nedzirdu. Tie, kas dzirdējuši, saka, ka izklausās ļoti maģiski.”

Flautas Āris darina pats un savā darbnīcā piedāvā to izmēģināt arī citiem – izgatavot pašam savu instrumentu. “Pēdējo reizi, kad skaitīju, vairāk nekā 30 ir aizgājušas pasaulē.” Materiāls flautu izgatavošanai nāk turpat no meža. Viņš rāda lazdas, mežābeli, pat Ziemassvētku eglīti, kas žūst un reiz pārvērtīsies instrumentā. “No visiem kokiem var taisīt flautas,” apgalvo meistars.

Ginta domā, ka Ārim flautas spēli pašmācības ceļā izdevies apgūt ar neatlaidību. Viņš ir sarakstījis pats savu nošu grāmatu. Notis viņš neprot, tāpēc izdomāta

sava sistēma. Sieva zina stāstīt, ka reiz Āris dzirdējis, kā viņa draugs Andris kādā agrā ritā uz laivas Gaujas malā spēlējis mazu stabulīti. “Tad jau Ārim bija dzirkstele, ka arī kādreiz tā gribētu.” Ar pieminēto upi dzīvesbiedram esot īpašas attiecības. Āris patiesībā ir bijis dabas bērns jau no mazotnes. Viņš ar savu ģimeni veselu mēnesi laivojis pa Gauju. Un tieši tāpat laivot Āris vedis arī savus dēlus.

DALĪTIES AR TO, KAS IR

“Viss nepieciešamais nesteidzīgai atpūtai un saldai nekā nedarīšanai vai aktivitātēm,” Ginta isumā apkopo, ko piedāvā “Godiņu piedzīvojumu platforma”. “Dalāties ar to, kas mums pašiem ir dots, kas mums saģādā prieku, ko mēs esam piedzīvojuši, ko mēs zinām un protam vislabāk. Un tas ir radīt izaicinājumu, piedzīvojumu, pozitīvas emocijas, pavadīt aktīvi brīvo laiku pie dabas.” Ir iegādāti velosipēdi, teltis, guļammaisi, piepūšamie paklājiņi. “Cilvēks šeit var ierasties praktiski bez nekā, jo varam piedāvāt gan ar riteni izbraukt, gan telti nakšņot.” Ginta saka: “Man šķiet, ka ļoti foršs būtu pārgājiens no Liepājas pa veco dzelzceļu līdz mums. Tie ir apmēram 10 kilometri. Kad esi šo ceļu veicis, var ieiet pirtiņā, pēc tam nopeldēties. Mēs uz ugunsкура pagatavotu kaut ko garšīgu, un cilvēks sevī atgrieztu možu garu. Un vēl paklausītos flautu skanam.” Jāpiebilst, ka jau kopš bērnības Ārim ļoti patīk gatavot ēdienus, bijis pat sapnis kļūt par pavāru. Šurp atbraukušos viņš cienā ar paša kūpinātām vistām, zivīm, gardus ēdienus gatavo lielā katlā uz uguns.

“Godiņu piedzīvojumu platforma” pēc ziemas ir modusies. “Jo siltāks, smukāks laiks paliks, jo lielāka rosība pie mums būs,” sola Ginta. “Pieredze rāda, ka arvien vairāk cilvēku meklē iespējas būt tuvāk dabai. Esmu novērojusi, ka ģimenes ar bērniem cenšas vairāk doties mežā, dabā, meklē arī iespēju pārcelties no pilsētas uz laukiem pavisam.” ☒

Aizputnieku kailais šarms

“Mūsu pašmērķis nekad nav bijis uzsvērt, cik mēs pliki un smuki. Kādam ir neliels alus vēderiņš, citam šķibāka roka vai kāja. Taču tajā jau slēpjas jautrākais – parādīt to, kādi esam, bez labojumiem un *fotošopa*. Parādīt, ka esam parasti mirstīgie *čali* no laukiem, savas pilsētas patrioti,” – tā par uzdrīkstēšanos izrādīt savus kailos ķermeņus plašākai sabiedrībai stāsta aizputnieki, kuri visus pārsteidza, izveidojot mazliet provocējošu, tomēr gaumīgu dizaina kalendāru “KAILendārs”, kas piedzīvojis jau otro laidienu.

DROSMĪGI ARĪ DARBOS

Pirmie iedīgi idejai par šāda veida projektu dzimusi jau sen, pirms aptuveni pieciem gadiem, taču tobrīd vārds “kalendārs” savstarpējās vīru sarunās nefigurēja. Doma bijusi par žurnālam līdzīga izdevuma vai mazas grāmatas izdošanu, kurā intervēti kā jaunāka, tā vecāka gadagājuma vīrieši, dažādu profesiju pārstāvji, kuri dzīvē ir veiksmīgi, guvuši panākumus vai izdarījuši ko pārsteidzošu. Taču galvenā odziņa – lai vīrieši kameras objektīva priekšā spētu atkailināties gan tiešā, gan pārnēstā nozīmē. “Vēlme bija notvert dažādus kungus ārpus viņu ierastā ampluā. Gribējās, lai bildes būtu mākslinieciski atkailinātas,” stāsta viens no idejas autoriem un kalendāra modelis Artūrs Lapka.

Tikai pēc kāda laika jokoļoties nonākuši līdz kalendāra idejai. Secinājuši, ka Latvijā

tādu kalendāru, kur galvenajās lomās būtu tieši vīrieši, tā īsti nemaz nav. Nu labi, ir, bet ar profesionāliem modeļiem. Bet aizputnieki gribējuši parādīt īstu vīriešu ķermeņus. Tad arī sešu aizputnieku atklātu, bet estētisku kailumu Aizputes vidē publikai atklāja fotogrāfs Matiss Markovskis. “Uzdrīkstēties ko tādu darīt nav nemaz tik vienkārši. Tas tomēr prasa nedaudz pārkāpt sev pāri. Tepat, mazpilsētā, aukstā svētdienas ritā plikiem skrai-

dāt pa ielu. Tas prasa drosmi,” neslēpj puīši.

Pirmais “KAILendārs” saules gaismu un sabiedrības reakciju sajuta 2019. gadā, bet pēc divu gadu pauzes tapa arī otrs – kalendārs 2022. gadam.

Viens no kailajiem – vīndaris Mārtiņš Sants – atceras, ka ideja sākumā pat uzskatīta par nedaudz absurdu. “Taču doma vairs neatstāja mūsu prātus,” viņš atzīst, atceroties kalendāra veidošanu. Kad bija jādara, uzradušies arī iemesli, kāpēc piekrist. “Viens gribēja iepriecināt sievu, otrs cīnīties par sieviešu tiesībām, trešais noteica, ka, ja visi, tad visi,” saka Mārtiņš. Pats darbs pie kalendāra radījis daudz emociju. “Kādā mirklī bija mulsums, kādā bija bail, kādā biju izsmējies līdz asarām, vēl citā bija patīkams satraukums,” M. Sants atceras.

BRĪVIE PATRIOTI

Daļa no puīšiem, kas iesaistījušies trakaļā avantūrā, plašākam cilvēku lokam vēlējas palikt anonīmi, nosmejot, ka vietējie viņus jau tāpat pazīst. Pirmajā reizē atkailināties

Visi iesaistītie sauc sevi par Aizputes patriotiem. Daļa no puīšiem šeit dzimuši un, lai arī pastāvīgi tur nedzīvo, savu radošo darbību un nākotni saista tieši ar šo pilsētu. Abu kalendāru fotogrāfijas uzņemtas Aizputē un tās tuvākajā apkārtnē.

Pirmais “KAILendārs” tika izdots 2019. gadā, bet pēc divu gadu pauzes tapa arī otrs drosmīgo aizputnieku kalendārs 2022. gadam. Abu pikanto darbu modeļu sastāvs nedaudz atšķiras, taču kodols palicis nemainīgs.

bija gatavi Artūrs, Mārtiņš, Edgars, Ernests un divi Jāņi, pērn viņiem pievienojās arī Gatis un Armands. “Pirmajā gadā bijām kūrāki – kāds parādīja pliku dibenu, cits bija drosmīgāks. Kad atkal bija jābildejas, visi jau bija gatavi mest drēbes nost un taisīt jebkādas kompozīcijas,” stāsta Artūrs. “Uzskatu, ka vīriešiem psiholoģiski ir grūtāk atkailināties nekā sievietēm. Kailas sievietes visi uztver kā pilnīgi normālu un pašsaprotamu parādību, ar vīriešiem gan ir citādi,” piebilst Gatis Podiņš. Aizputnieku kalendārs, protams, labāk patīk dāmām, tomēr to esot jāuztver kā mākslas darbu, tāpēc esot arī kungī, kam nav iebildumu pret šādu dizaina priekšmetu interjerā.

Fotogrāfijas uzņemtas uz Pilskroga jumta, parkā, Ormaņkalnā, atslēgu rūpnīcā, pie avotiņa, parādīts vēsturiskais bruģis, senas durvis un citas vietas, kuras ikdienā var neievērot. Visas bildes tapušas Aizputē un tās tuvākajā apkārtnē. Gribējuši parādīt Aizputes vietas un to, ka šeit cilvēki ir, viņi dzīvo, dara, attīstās un ir brīvi. “Brīvi” – tieši šādi nosaukts pirmais kailo kungu kalendārs.

Visi iesaistītie dalībnieki ir šīs pilsētas patrioti, viņu sirdīs tā ieņem īpašu vietu – daļa no puīšiem dzimuši Aizputē un, lai arī pastāvīgi tur nedzīvo, savu radošo darbību un nākotni saista tieši ar šo pilsētu, citi šeit ieprecējušies. Bilde saistītas arī ar vīru nodarbošanos vai hobiju – kaņepju audzēšanu, galdniecību, retro auto, vīna darišanu, aviāciju, sportošanu u. c. “Nevienā mirklī jau nebija domas kaut ko speciāli reklamēt vai ar to pelnīt. Nebija arī domas vienkārši pa visu kadru parādīt plikus dibenus. Drīzāk vēlējamies izstāstīt kādu mazu stāstu, atrasties savā vidē vai atspoguļot notikumu, kas kādam no mums ir svarīgs,” piebilst Mārtiņš.

Bildēšanās plikam Gatim problēmas neesot sagādājusī. “Kailums nav skaists vai neglīts, tāds es vienkārši esmu.

Pikantajās bildēs centušies ielikt dziļāku domu, piemēram, jūnijā apspēlēja vasaras saulgriežu mistērija – papardes, amora bultas, lietus kā pa Jāņiem no lejkannas.

Tēvs ir mākslinieks un bērniņā mani diezgan daudz fotografēja, pieņemu, ka es pie tā vienkārši esmu pieradis,” viņš norāda. Lielāko izaicinājumu drīzāk sagādājuši tieši laikapstākļi. “Līst, ir drēgns, bet ar pliku dibenu jāapsēžas uz auksta skārda vai jāielien upē. Lūk tas, rada diskomfortu,” smejas Gatis, piebilstot, ka sāpīgākais brīdis piedzīvots tad, kad bilde, kas tapusi aukstā ūdenī, beigās netika iekļauta kalendārā.

“Kad ej pirtī, tā ir viena lieta, bet kad atrodi sabiedriskā vietā un pret tevi pavērsts objektīvs, tad, protams, parādās mulsums. Taču aizkadrā uzmundrināja mūsu sievas, paši bijām izsmējušies līdz asarām,” par fotogrāfēšanos stāsta Mārtiņš.

Artūram jau pirms tam bijusi kaillfoto pieredze. “Kad iepazīnāties ar sievu un sākām dzīvot kopā, viņa izteicās, ka sapņo par to, ka guļamistabā pie sienas vai griestiem atrodas kails vīrieša dibens. Teicu, ka man problēmu nav, labprāt īstenotu šo vēlmi. Tad man kādā dienā piezvanīja sievas draudzene, nosauca konkrētu laiku un vietu, kur jāierodas. Viss jau bija sarunāts, apmaksāts, man tikai vajadzēja plikam nobildēties. Kad sieva atgriezās no ceļojuma, saņēmām bildes, un viena no tām joprojām rotā mūsu guļamistabu. Tur gan īsti nevar pateikt, ka tas esmu es, seja nav redzama,” smeļ aizputnieks.

SIEVAS ATBALSTA, CITI NOSODA

Puiši atzīst, ka sabiedrības reakcija par viņu veikumu ir dažāda, taču kopumā tā ir pozitīva. “Manā draugu lokā ir cilvēki, kas mani pazīst, viņi nav pārsteigti, ka varu izģērbties, jo zina, kāds esmu. Līdz ar to neviens no man tuviem cilvēkiem nebija ne pārsteigts, ne šokēts,” pauž Gatis. Arī Mārtiņš piebalso, ka ir sastapies tikai ar cilvēku smaidiem. Artūrs pastāsta, ka ir dzirdētas atskaņas arī ar skarbākiem vārdiem, taču tās nemaz neņemot vērā.

“Pēc pirmā kalendāra viens no mums tiešām dabūja dzirdēt, ka, ja kopā sanāk pliki veči, tad droši vien netradicionāli orientēti. Bet tas vienkārši ir cilvēku šoks. Cilvēki baidās no lietām, par kurām nemaz nevajadzētu satraukties,” stāsta aizputnieki.

Ik pa laikam sarunbiedri uzsver, ka kalendāra veidotāju komanda ir plaša. Aiz kadra ir daudz cilvēku, kas palīdz. “Ja sievas mūs neatbalstītu, tad vispār nekas tāds nevarētu tapt,” viņi saka. Pirmā kalendāra modelis Ernests

un viņa sieva Elīna daudz palīdzējuši ar medžmentu, šogad Artūra sieva Ineta palīdz ar organizatoriskām lietām, sociālo tīklu pārvaldīšanu. “Taču biznesa projekts tas noteikti nav, nedomājām, ka jāsaicina smuki *čali* un nu tik pelnīsim lielo *piķi*,” saka Artūrs.

Kad pirmais kalendārs tautās aizgāja ļoti veiksmīgi, cilvēki izrādījuši interesi, vai taps vēl kāds. “Mums divus gadus rakstīja un vaicāja – vai būs? No sākuma tieļējāties, bet Jānis teica: “*Davai*, taisām vēlreiz!” Pašiem bija jautri, pēc gada vai diviem būs interesanti paskatīties, cik apaļāki, sirmāki vai vecāki būsīm kļuvuši,” teic Artūrs.

Ar fotogrāfu Matisu dullajiem esot paveicies. “Sākumā uz projektu skatījies ar lielu interesi, tas mani uzrunāja. Uzskatu, ka arī galarezultāts izdevies visnotaļ pieklājīgs,” saka Matiss. Bijis prieks un gandarījums strādāt ar aizputniekiem. Kādas sajūtas profesionālim radījusi kailu vīriešu fotogrāfēšana? “Atrodies fotokameras otrā pusē, tie ir tikai subjekti, ar kuriem man jāsastrādājas. Savā ziņā tas ir scenogrāfa un režisora darbs. Cilvēka kailais ķermenis ir pievilcīgs katra personīgās gaumes ietvaros, mūža nogriežņos, skatoties no dažādiem rakursiem, jo ir novērojamas laika liecības,” viņš paskaidro.

Aizkadrā puišiem daudz palīdzējusi plaša atbalsta komanda. Arī ar fotogrāfu Matisu Markovski izveidojusies lieliska sadarbība, un viņš ne vien līcis justies ērti, bet arī piedāvājis labas idejas bildēm.

Foto no radošās komandas arhīva

Matīsa Markovska foto

Pie Aizputes ūdensdzirnavām spontāni tapa bilde, kurā puiši apspēlēja veļas dienas tematiku. Šī bija ne tikai viena no ekstrēmākajām fotosesijām, bet arī viena no jautrākajām. Gatis varonīgi brida aukstajā ūdenī, tāpēc kalendāram šo bildi komanda neizvēlējās.

Taču kā tik lielas personības spēj vienoities un neapslāpēt cita citu? “Katrs esam ar saviem niķiem un stīķiem. Ja mūsu starpā pazib asākas vārdu pārmaiņas, ātri varam nesaskaņas nolīdzināt. Nedaudz padusmojamies, bet kur tad citur liksimies? Reizēm viedokļi un redzējumi atšķiras, bet tas ir tikai normāli,” atzīst vīrieši, kuri saprot, ka mazpilsētā ir tāpat kā ģimenē – domas var nesaņķrist, bet visiem tik un tā būs kopā jāsadzīvo.

Puiši ar humoru ir uz “tu”, un joki bijuši projekta dabiska sastāvdaļa. “Kad pliki bildējāties pie baznīcas, kas ir uz centrālās ielas, kur cilvēki staigā, arī viņi nezināja, kā reaģēt. Citi aprāvās, citi samulsa un sarka mūsu vietā, vēl kāds pēkšņi pagriezās un sāka iet uz otru pusi,” vīri stāsta. Bet viena no fiziski grūtākajām bildēm tapusi bērzos.

PILSĒTAS KAILĀ REKLĀMA

“Radoši, gatavi uz trakām avantūrām, ar labu humora izjūtu, līdzīgi domājoši un ar līdzīgām vērtībām gan skatījumā uz dzīvi, gan mūsu pilsētu,” tā dullos puišus raksturo aizputniece Ilze Elbere. “Mūsdienās tiek kultivēti skaistuma standarti – muskuļi, *sešpakas*, lielas rokas. Bet mūsu puiši ataino realitāti. Normāli latviešu vīrieši!” viņa saka. Pašai gan mājās viņu kalendāra neesot. “Man liekas, ka tā ir superīga dāvana draudzenei vai piedeva vecmeitu ballītei. Ja man uzdāvinātu, būtu ļoti jādāmā, kur to nolikt, jo esmu precēta sieviete, kā es to vīram pa-

skaidrošu. Man nav garāžas, kur to nolikt un noslēpt no vīra acīm,” smejas Ilze.

Protams, Aizpute ir salīdzinoši maza pilsēta, kur cits citu tomēr pazīst, bet līdz viņas ausīm slikti vārdi neesot nonākuši. Jāteic gan, ka iesaistītie puiši arī ikdienā un brīvajā laikā nodarbojas ar lietām, kas varbūt nedaudz atšķiras no ierastajiem standartiem.

Ilze vairākus gadus darbojusies tūrisma jomā un uzskata, ka projekts ir laba pilsētas un apkārtnes reklāma, citādāka, nekā ierasts redzēt. “Mazām pilsētām ir savs šarms, un, ja vēl gadās, ka apkārt ir tādi cilvēki kā “KAILendārā” iesaistītie, kas nesēž rokas salikuši un negaida, kad kaut kas pats no sevis iekritis klēpī, bet iegulda savu laiku, brīvos līdzekļus, meklē iespējas, attīstās un palīdz mazpilsētām nepazust un augt, tas ir lieliski,” lepojas Ilze.

Savukārt tradicionālās kultūras pētniece un starpnozaru mākslas grupas “Serde” vadītāja Signe Pucena uz “KAILendāru” raugās kā uz lielisku, vitālu mākslas projektu. Ja tā puišiem būtu tradīcija, ko turpināt reizi piecos, desmit gados, tas varētu kļūt pat par tādu kā antropoloģisku piedzīvojumu.

Runājot par nākotnes plāniem, vīri ir noslēpumaini. “Tas vēl ir mīglā tīts,” viņi smaidot nosaka. Uz jautājumu, vai puiši spētu uzdrīkstēties būt vēl drosmīgāki, pikantāki un kailāki, viņi atbild: “Kur nu vēl vairāk plikumu? Tad jau vairs nebūs vietas fantāzijai.” ☒

Deja Kristīnei atvērusi durvis, aiz kurām viņa jūtas komfortabli un brīvi. Radošas izpausmes sievietei vajag kā gaisu.

Dejot ar mežu acu priekšā

Anetes Zulmanes foto no Kristīnes Brīniņas personīgā arhīva

■ LIENA RIMKUS

Kad viņa runā par deju, tad meklē pareizos vārdus un pārdomātus formulējumus, savukārt, pieminot meitu, pielīst pilna situma un skanīgu smieklu. **KRISTĪNE BRĪNIŅA** ir talantīga dejojāja un horeogrāfe, kura sarunas laikā aizgūtnēm stāsta par dejas dažādajām šķautnēm. Ir pilnīgi skaidrs – tā ir viena no viņas dzīves milestībām, lai arī ceļš uz to nebūt nav bijis rozēm kaisīts. Par spīti visam deja Kristīnei ļāvusi atmest kautrīgā meitēna tēlu, iemācījusi graciozu ķermeņa valodu un apstiprinājusi, ka dzīvē izdarītās izvēles bijušas neklūdīgas.

POPMŪZIKAS TUMSĀ

Kristīne dzimusi un augusi Lojā, netālu no Murjāņiem. Ar radošām aktivitātēm, tāpat kā lielāka daļa bērnu, sākusi nodarboties ļoti agri. Dziedājusi, piedalījiesies “Cālī”, cik sevi atceras, arī dejojusi. “Pirmais īstais deju skolotājs bija mana māsa. Tie bija kārtīgi 90. gadi. Toreiz man bija jau trīs gadi un mēs ar māsu ņēmām pretī visu, kas nāca, arī popmūziku ar visām video kasetēm, ierakstītiem klipiem. Mācījāmies deju soļus un naktīs tumsā viena otrai priekšā dejojām. Tā bija pirmā apzināšanās, ka man ļoti patīk dejot. Es to darīju jebkad, kad bija iespēja. Tā bija pilnīga pašizpauze,” viņa saka.

Dejotājas ģimene ar mākslu saistīta nebija, lai gan mamma bērniībā bija sapņojusi kļūt par daiļslidotāju. Šim sapnim gan toreiz traucēja kultūras atšķirības, jo mamma bija augusi Moldovā. “Mans vectētiņš ir uzbeks,

vecmāmiņa – moldāvieta. Vectētiņš pieturējās pie stingrām musulmaņu tradīcijām un uzskatiem par to, kam sieviete ir radīta. Protais, ka viņa meita puslika uz ledus... nekādā gadījumā. Tas šķita ļoti netikumīgi, līdz ar to mammai šī pasaule tika liegta. Pie pirmās iespējas viņa aizbēga no mājām un devās uz Latviju, kur viņas brālis jau studēja pilotu skolā. Viņa iestājās juristos, tad satika manu tēti, kurš tobrīd mācījās par agronomu. Piedzimām mēs visi trīs, un viņi sāka nodarboties ar uzņēmējdarbību. Vēlāk gan aizgāja katrs savu ceļu,” atceras Kristīne.

Septiņu gadu vecumā meitene uzsāka skolas gaitas Rīgā, skolā ar baleta novirzieniem. “Nevienam nav noslēpums, ka balets un baletskola ir tā, uz ko jāiet ļoti mērķtiecīgi, jāgatavojas un jātrenejas. Es īsti nezinu, kā un kāpēc mani uzņēma, bet atceros to dienu. Nezināju pat to, kas ir jādara iestāj-

eksāmenā, viss, ko mamma zināja, ka vajag baltu triko, baltas zeķubikses un copi. Nu tas bija izdarīts perfekti! Atceros, bija pilna zāle balerīniņām un eksāmena dienā bija jādejo solo. Es skatos, kā meitenes skaisti izpilda *gulbišus*, kad pēkšņi nosauc manu vārdu, es pieeju pie klaviermeistas, un viņa saprot, ka es tiešām nezinu, kas man ir jādara. Skatās manī brīdi un saka: “Polciņu!” Tas man ir kas pazīstams, un es saku: “Jā!” Tad enerģiski laižu to polciņu ap savu asi, uz riņķi vien. Nezinu. Laikam tā enerģija bija tas, kādēļ tiku uzņemta.”

Tas bija tikai sākums. Baletklases audzinātāja meiteni īsti neesot ieredzējusi, bijusi ļoti stingra un jau pirmajā dienā Kristīnei tā arī teikusi: “Es zināju, ka mums tevi nevajadzēja ņemt!” “Nezinu, kāpēc viņa ļoti uzsvera, ka es nāku no laukiem un viss, kas man dzīvē esot jādara, ir jānes spaiņi. Joprojām neesmu sapratusi, kāpēc tieši spaiņi, bet nu labi. Tas bija briesmīgs laiks. Negribēju iet uz stundām, vakaros cītīgi stiepos un mācījos vingrinājumus, gribēju viņai pierādīt, ka nekāds spaiņus nenēsāšu. Gāja laiks, un es psiholoģiski to visu nevarēju izturēt, dabūju arī spēcīgu muguras traumā, un vecāki saprata, ka tas nav mans ceļš.”

PIRMĀ RINDĀ UZ BUDŽETU

Dejas gan no Kristīnes dzīves nepazuda, vēlāk viņa gāja cirka skolā, dejas pasniedza savām klasesbiedrenēm. Tad Latviju pāršalca aerobikas festivālu vilnis, kuros atraktīvā jauniete labprāt piedalījās. “Es sapratu, ka man patīk vadīt un mācīt. Tas bija pilnīgs *“do it yourself”* laiks. Gadi gāja uz priekšu, domājot par profesiju, skatījies, ko dara māsa un brālis. Māsa virzījās jurisprudences jomā, brālis bija vairāk filozofiska tipa cilvēks un pēc iespējas centās tikt prom no sistēmas. Viņš toreiz man teica: “Kristīn, aizmirsti par dejošanu, tu nekad ar to nepelnīsi. Pamēģini arhitektūru vai ko citu.” Es to apsvēru. Sastrīdējies ar

Margaritas Ogolcevas foto no Kristīnes Brīniņas personīgā arhīva

Naura Zelina foto no Kristīnes Brīniņas personīgā arhīva

Laikmetīgā deja nav saprotama visiem un uzreiz, tā tiešām var būt, bet nu Kristīne pamanījusi, ka skatītāji sāk to aizvien vairāk izprast. “Arī Liepājā, kad pērn uzvedu deju “Drupas”, kur pilsētvidē veidoju māju no 500 ķieģeļiem, redzēju, ka skatītājs atrod asociācijas.”

vecākiem un iestājos Murjāņu sporta skolā, kur atkal pasniedzu klasesbiedriem dejošanu. Reiz ar draudzeni sākām runāt, ko es domāju studēt tālāk. Es viņai saku – arhitektūru. Viņa skatās manī lielām acīm un saka, ka man jāstājas Kultūras akadēmijā uz laikmetīgo deju. Toreiz man pat domas nebija to darīt profesionāli, bet izpētīju laikmetīgās dejas aprakstu un sapratu – jā! Tas taču ir tas, ko es visu laiku daru,” sieviete smejas. “Kad pieteicos pie programmas dibinātājas Olgas Žitluhinas uz dejas klasēm, sapratu, ka ļoti maldos, domājot, ka saprotu, kas tas ir. Man tika dots viens gads, lai sagatavotos iestājesāmeniem. Zināju, ka man jātiek budžetā, jo par manām mācībām neviens nemaksās. Kad aizgāju uz pirmo atvērtu nodarbību, Olga man jautāja, vai es esmu droša, ka varēšu dejojot sešas dienas nedēļā, septiņas stundas dienā? Es pārliecināti teicu – jā. Man bija skaidrs, ka gads bija tā jāsakārto. Es deju visu – breiku, laikmetīgo deju, improvizāciju, baletu. Pirmo dienas pusi strādāju, otru – deju. Pēc gada iestājos, biju rindā pirmā, dabūju budžeta vietu un arī stipendiju. Jutos ļoti laimīga un lepna. Akadēmijas laikā man bija aptuveni 20 gadu, un toreiz pilnībā izmainījās mana dzīve.

No introverta cilvēka, kas šaubās par savām izvēlēm un iespējām, caur mākslu un sevis piespiešanu es kļuva sociāli aktīva un atvērta. Pirmo reizi arī sapratu, ka sāku domāt par deju kā par filozofisku dzīvesveidu, kurš ļauj man paplašināt izpratni par savu dzīvi,” atklāj horeogrāfe.

PĀRĪ AR GAIŠMOTĀJU

Dejas, tas ir arī Kristīnes stāsts par attiecībām. Pārfrāzējot, viņai vairs nav jādejo tumsā, jo reiz dejojotā jā ieskatījās gaismotājs Pēteris. “Pirms laba laika, kad vēl Kaspara Lielgalvja kultūrvieta “Totaldobže” atradās VEF teritorijā, viņš mani uzaicināja piedalīties sezonas atklāšanas pasākumā ar mono izrādi un meistarklasēm bērniem. Mans vīrs toreiz tur visu skaņoja un gaismoja. Pēc kāda laika es rīkoju “Dejas dienas” Rīgā un jautāju Kasparam, vai viņš zina kādu, no kura es varētu izīrēt gaismošanas aparatūru, un viņš man iedeva Pētera telefona numuru. Mēs sazvanījāmies, un kaut kā mūsu ceļi visu laiku veda vai nu paralēli vai krustojās. Vēlāk mēs abi pametām Rīgu un pārcēlāmies uz Cīravu. Atstājām visu, lai dotos uz vietu, kur Pēteris ar biedrību “Cita Abra” Cīravas ūdensdzirnavās veido neformālās izglītības, mākslinieku rezidenču un kultūras centru “Kultūras dzirnavas”. Nekādu radurakstu vai jebkādas citas piesaistes mums Cīravā nav. Paši pilnīgi visu sākam no nulles. Nu pagājuši septiņi gadi, kopš dzīvojam mežā.

Pārcēlāmies galvenokārt tāpēc, ka dzirnavas ir liels un vērienīgs projekts. Mūža projekts. Pēterim bija skaidra misijas sajūta, ka reiz tas būs izglītības centrs jauniešiem, kur var sanākt kopā un kalt plānus, apgūt dažādas mākslas nozares.

Pēteris redzēja, cik labi man gāja Rīgā – darba pilnas rokas, karjeras uzplaukums, un viņš tā mazliet bailīgi man prasīja: “Kristīn, tu vari iedomāties, ka mēs pārceltos uz Cīravu?” Man nebija divu domu, bija skaidrs, ka jā. Darbi jau neapstājās, mūsu profesijās mēs braucam tur, kur vajadzīgs, jo tāpat jau mēs būtu braukuši, neatkarīgi no Cīravas vai Rīgas.”

“Vai es profesionāli no tā ko zaudēju? Domāju, ka ne. Protams, tā ierastā Rīgas plusma vienā brīdī apstājās, lai gan arī šogad augustā strādāšu Nacionālajā teātrī, veidojot izrādi. Esmu nonākusi kolosālā mākslinieku paaudzē. Mēs esam kā viena kopiena, un viņi mani novērtē. Netieku izmesta no viņu vidus

levas Drāznieces foto Kristīnes Brīniņas personīgā arhīva

Brīniņu ģimene – Pēteris, Marta un Kristīne – uz savas mājas sliekšņa.

tāpēc, ka esmu mamma, vai tāpēc, ka dzīvoju laukos un ir jāmaksā par transporta izdevumiem. Tas viss tiek uztverts kā kvalitāte, nevis kā defekts. Dzīvojot mežā, es tiešām esmu sākusi vairāk novērtēt kolēģu lojalitāti pret manām iemaņām un pret mani kā cilvēku. Arī es pati sevi dzirdu daudz labāk, jo ir vairāk laika domām klusumā, laukos tās informācijas no ārpusēs nav tik daudz,” Kristīne pasmaida.

DARBS PALĪDZ RESTARTĒTIES

Brīniņu ģimenē nu galvenais cilvēks ir trīsgadīgā Marta. “Martīņa ir mana pirmā un vienīgā bioloģiskā meitiņa, bet manam vīram Pēterim vēl ir meitiņa Alisonīte, viņai ir 14, un viņa man ir liela dāvana. Vecākā meita, kura ļoti palīdzējusi,” saka Kristīne.

“Kad gaidīju Martu, daļu no grūtniecības laika es biju izlēmusi nestrādāt, baidoties no spontānā aborta, jo pirmo bērniņu es zaudēju, apstājoties grūtniecībai. Tad sapratu, ka līdz pēdējam grūtniecības mēnesim nevarēšu piedalīties visos mēģinājumos. Tajā

gadā iestājos arī Liepājas Universitātes jaunajos medijos, kur beidzu divus semestrus. Tad sapratu, ka tālāk neturpināšu, bet tas bija brīnišķīgs laiks, es uzņēmu daudz informācijas. Man toreiz bija 32, kursa biedriem – 18 vai 19, par sesijām es nestresoju, bet biju pārļaimīga, ka pie manis nāk pasniedzēji un pilnīgi par velti kaut ko vērtīgu stāsta un dalās ar zināšanām. Ļoti izbaudīju šo laiku. Biju aizmirsusi, cik forši, ka tev ko māca.

Piedzima Marta. Sapratu, ka man nepieciešama radoša aktivitāte, lai restartētos. Bažījies vēl pirms meitas dzimšanas. Kad pie manis ciemojās tuvs draugs, vācu horeogrāfs un dramaturgs Tobiass, atceros, ka viņam teicu – nu kā es ar mazu bērnu veidošu izrādes. Bet viņš tā viegli teica: “Un? Tu to visu varēsi turpināt darīt, tikai tev blakus būs tava meita Marta. Jā, varbūt dinamika mainīsies un tas būs citāds.” Kad Martai bija četri mēneši, es, Tobiasa iedvesmota, noorganizēju rezidenci pie sevis mājās, kurā notika pirmais darba posms pie jaunās izrādes instalācijas “Atkāpšanās”. Dienu, pirms visi saradās, es sēdēju un raudāju. Domāju, kāpēc es vispār klausījos to Tobiasu. Viņš taču vispār nesaprot, ko nozīmē būt mammai. Bet atbrauca dejojāji un citi kolēģi, un tā bija viena no skaistākajām sadarbībām. Mēs bijām kā tāda maza komūna. Visi kopā rūpējamies par Martu, pieskaņojamies viņas grafikam. Es vēroju procesu un baroju bērnu ar krūti. Tas bija tik īsti, visi bija iesaistīti, jutās tuvi. Marta turēja mūs visus cieši kopā un uzturēja možus. Tapa četru stundu izrāde instalācija “Atkāpšanās”, ko mēs rādījām festivālā “Survival Kit”. Atceros, kā Martīņa turpat malīnā gulēja izrādes laikā, un tas bija ļoti emocionāli,” par ģimenes un skatuves dzīves apvienošanu stāsta sieviete.

PAŠAM JĀIET UN JĀDARA

“Kad sāku Liepājā pasniegt bērniem dejas improvizāciju, arī dejas mammām ar mazuļiem un atvērtās laikmetīgās dejas klases pieaugušajiem, uz brīdi pat aizmirsu, ka man ir meita. Es biju vienkārši Kristīne, kura dejo, pasniedz dejošanu. Tā man bija ļoti vajadzīga sajūta, jo negribēju būt tikai mamma. Radošums bija tas, kas mani uzturēja pie dzīvības un deva laimes sajūtu. Turklāt, kad man tagad ir brīvs laiks, es to uzreiz arī izmantoju, nedomāju – tagad vai vēlāk. Mātes loma ļoti mobilizē.”

Apskatot dejojājas darba grafiku, gan gribas saprast, kā to visu var pagūt. Kristīne darbojas biedrībā “Cita Abra”, strādājusi Liepājas Mūzikas, mākslas un dizaina vidusskolā par pasniedzēju, Liepājas Universitātes aktieru kursam mācījusi skatuves deju, ir horeogrāfe Liepājas teātrī un Latvijas Nacionālajā teātrī, raksta projektus un vēl, un vēl.

Tomēr viņa pati uzsver, ka tas viss ir ļoti mainīgi. Par to, vai deja varētu būt labs rīks naudas pelnīšanai, viņa smaida, jo lielākā daļa dejojāju sevi papildus dejai nodarbina arī pasniedzēju lomās, jo tas garantē nemainīgo ienākumu.

“Runājot par pelņu, varu pastāstīt par aizvadīto decembri. 2021. gads bija pilns ar projektiem, bet decembrī – viss. Nekā nav. Tas ir tas brīvmākslinieka dzīvesveids, ar ko jāreķinās. Protams, janvārī iespējas sāk rasti atkal no jauna, ir aprīlis, un es sēžu saķertu galvu ar domu – kā lai to visu paspēju. Tāda ir tās brīvības cena. Mēs varam izvēlēties, kad un ar kuriem cilvēkiem strādāsim, bet ienākumi nav prognozējami. Viss, uz ko vari paļauties – ka būs. Bet pašam ir jādara, neviens cits to nedarīs.” ☒

“Lepojos ar to, ka nāku no Priekules, tāpēc iespēju izmantot pilsētas simboliku uzlūkoju kā privilēģiju,” teic M. Razma, kura spēļu formu rotā leģendārā Ikara tēls.

Gita Gertsona foto

■ ROBERTS DŽERIŅŠ

Jaunais Priekules Ikars

Priekulnieka **MADARA RAZMAS** spēļu krekla muguru rotā Priekules Ikara tēls. Leģenda vēsta, ka Ikars 17. gadsimtā no vietējās baznīcas torņa ar pašdarinātiem spārniem nolidojis teju divas verstis jeb kādus pāris kilometrus. Nu ir cits laikmets, citi izaicinājumi un mērogi, arī Priekulei cits “lidotājs”. Vienīgais Latvijas profesionālais šautriņmetējs M. Razma, kurš katru nedēļas nogali šķērso gaitenjus mākoņos, dodoties uz pasaules līmeņa turnīriem dažnedažādos zemeslodes punktos. Sportists Priekules vārdu apņēmis aiznest līdz pašai profesionālā dārta piramīdas spicei.

– Kāpēc tieši šautriņas?

– Viss sākās Priekulē, kad mans tētis bija sporta organizators pilsētā, un, ja mani atmiņa nevil, kādu laiciņu mums mājās bija vienīgais šautriņu mērķis Priekulē. Kaut ko uzmētāju prieka pēc, un acīmredzot mani aizrāva. Bija arī ģimenē tradīcija sekot līdz Vācijas televīzijas kanālos, kā spēlē Fils Teilors, Reimonds van Barnevelds un citas tā laika dārta zvaigznes. Nevareju pat iedomāties, ka kādu dienu dažus pat izdosies satikt, kur nu vēl spēlēt pret viņiem.

Bet sākumā noteikti nebiju nekāds elites spēlētājs Priekulē. Bija daudz citu labāku entuziastu, kuriem vēlāk pievienojās arī kalētnieki, vaiņodnieki un citi ar precīzāku roku nekā man. Mēs abi ar Aigaru Strēli bijām otrā desmita spēlētāji vietējā čempionātā. Vēlāk mums bija lielākie panākumi no mūsu puses spēlētājiem.

Aigars vienbrid bija vienīgais, kas uzturēja dārtu dzīvu pilsētā. Ja arī viņš visam būtu atmetis ar roku, stipri šaubos, ka es kādu dienu būtu atkal pievērsies šautriņām. Tolaik

jau nebija interneta, kur izlasīt visus jaunumus, tāpēc atceros, kā teju katru pirmdienas vakaru, tētim atgriežoties no darba, vaicāju, kā aizvadītās nedēļas nogalē priekulniekiem veicies turnīros Latvijā. Nu jau Priekules šautriņmešanas klubam kā biedrībai ir 22 gadus gara vēsture, un, ja sākumā bijām tikai vietējie spēlētāji, tad šobrīd klubā jau ir sportisti arī no Liepājas, Durbes, Vaiņodes un citām vietām.

– Kāds ir spēlētāju līmenis?

– Priekules kluba labākie spēlētāji

kā kungu, tā dāmu konkurencē noteikti ir vieni no vadošajiem un arī vīstulētākajiem Latvijā. Nebūtu taisnīgi tagad salīdzināt savu līmeni ar pārējiem, jo es to daru profesionāli, kamēr vairumam tomēr tas ir tikai vaļasprieks, bez lielām ambīcijām. Bet nav tā, ka man Latvijā būtu garlaicīgi. Labus treniņu partnerus var atrast arī te. To pierādīja martā aizvadītais valsts čempionāts, kurā divās spēlēs tomēr spēju noķert nedaudz adrenalīna. Iknedēļas treniņos Saldū vienam otram ik pa bridim izdodas mana pulsa ritmu paātrināt.

– Atceries pirmās sacensības?

– Šautriņas pirmo reizi paņēmu rokās, šķiet, 1998. gadā. Gadu vēlāk jau izcīnīju 3. vietu Liepājas rajona sporta spēlēs Vaiņodē. Laikā līdz 9. klasei es šautriņas uzspēlēju vien pāris reizi gadā. Kad jau mācījos un dzīvoju Rīgā, mana prioritāte bija handbols, bet 2006. gadā piedalījos “Latvija Open” turnīrā, kas bija pirmās pasaules reitinga sacensības Latvijā. Pēc tam sāku meklēt kaut kādas iespējas uzspēlēt. Vairāk vai mazāk regulāri uz turnīriem Latvijā sāku braukt 2009. gada izskaņā, un 2010. gada janvārī jau pirmo reizi kļuva par Latvijas čempionu. Arī Baltijā man bija diezgan labi rezultāti. Pateicoties pašvaldības atbalstam, divreiz ar Priekules kluba spēlētājiem aizbraucām uz turnīriem Polijā, biju arī uz sacensībām Somijā, un tā interese par šautriņām auga. Vēlāk man ieteica meklēt kādu sponsoru un pamēģināt startēt nopietnākā līmenī ārpus Latvijas. Pirmais turnīrs bija 2012. gada novembrī Čehijā, pēc kura āķis bija lūpā, un es sāku braukt uz Eiropu regulārāk.

– Šautriņmetējam sponsorus atrast ir viegli?

– Protams, ka ne. Ja runa ir par Latviju, tad tāpat kā visur citur daudz kas ir atkarīgs no paziņām. Pirmos latus caur draugiem sameklēju pats, bet vēlāk jau tētis daudz palīdzēja ar saviem kontaktiem. Bija viens čalis Liepājā, kurš man iedeva 100 latus un piekodināja, lai tikai nesaku viņa

Foto no M. Razmas personīgā arhīva

Madars Razma bērnībā. Pie sienas mērķis, kas, iespējams, mainīja viņa dzīvi.

sievai. Tolaik katrs santīms bija no svara. Svarīgi bija sajūst, ka cilvēki man tic. Un atbalsts ne vienmēr nāca naudā. “Latvijas dārta organizācijas” grāmatvedis ir ieguldījis milzum daudz sava brīvā laika. Uz to pašu Čehijas turnīru devos ar kompānijas “Ecolines” uzdāvinātām biļetēm. Arī visus savus balvu fondus, neatkarīgi vai tie bija 20 vai 200 lati, līdz pēdējam santīmam ieguldīju nākamajos turnīros. Veiksme viennozīmīgi bija

kopā ar mani, jo tikpat labi viens klupiens varēja pārvilkt strīpu visam. Šodien es otrreiz šādā avantūrā neieļistos. Tajā laikā vienkārši biju jauns, naivs – gāju un darīju.

– Pirmajos starptautiskajos mačos roka nedrebēja?

– Par turnīriem Polijā un Somijā īsti neatceros, bet gan jau, ka drebēja. Arī Čehija vairāk bija kā ekskursija. Bet vēlāk bija jau parādījušās ambīcijas un vēlme uzvarēt.

– Kāds ir šautriņmešanas potenciāls Latvijā?

– No organizatoriskā viedokļa esam apmēram tur, kur varam atļauties būt. Profesionālā līmenī mums ir “PDC Nordic & Baltic” turnīri, bet pusprofesionālā līmenī – Pasaules dārta federācijas turnīri. Kādu gadu augstākas, kādu gadu zemākas kategorijas turnīrs, tas jau ir atkarīgs no federācijas budžeta un ambīcijām sezonā. Jebkurā gadījumā “Latvia Open” ir vislabāk apmeklētais un organizētais turnīrs Baltijā jau daudzus gadus.

Ja par spēlētāju potenciālu, tad ir pietiekami daudz iemeslu, kāpēc viņu vidū tuvāko gadu laikā neredzu nevienu, kurš varētu izsisties augšgalā kaut vai Skandināvijas reģionā.

Foto no M. Razmas personīgā arhīva

“Šautriņmešanu daļu trīs līmeņos. Augstākais, proti, profesionālais, ir bizness, pusprofesionālais ir sports, bet amatieru – tā ir izklaide,” pārdomās dalās M. Razma.

Viens no tiem ir finansiālais jaunājums. Apvienot darbu ar ceļošanu ir teju neiespējami, bet uzreiz atrast pietiekami lielu finansējumu visai sezonai ar katru gadu paliek arvien grūtāk. Tāpat neredzu nevienu, kurš varētu kādam no jaunajiem palīdzēt kļūt morāli gatavam, ja nu vienīgi ar laiku uzrodas kāds atbalsts ārēmēs, kā tas bija manā gadījumā. Arī pieredzi, startējot Baltijā, var uzkrāt tikai līdz kaut kādam līmenim, bet, lai kļūtu konkurētspējīgs, regulāri ir jābrauc uz Eiropu un jāspēlē turnīros ar vairākiem simtiem un tūkstošiem spēlētāju.

Kur es noteikti redzu potenciālu, tas ir spēlētāju skaita, konkurences pieaugums vietējos turnīros. Man gribas ticēt, ka kādu dienu mēs Latvijas reitinga turnīrā kaut kur ieraudzīsim 200 vietējos spēlētājus.

– **Kāds ir šautriņmešanas profesionāla treniņu process?**

– Ja runa ir par topa 10 spēlētājiem, tad treniņi notiek 6–8 stundas dienā. Daudzi ir atzinuši, un arī no savas pieredzes varu teikt, ka vis-smagākais darbs ir jāiegulda pašā sākumā. Bet, ja konkrēti par mani, tad šobrīd treniņu apstākļus būtu grūti nosaukt par treniņu procesu. Teju katru ceturtdienu man ir lidojums, nedēļu nogalēs ir turnīri, un pirmdienās lidojums atpakaļ uz Latviju. Mājās esmu tikai otrdienās un trešdienās, kuras vairāk cenšos veltīt ģimenei. Tāds grafiks ir lielākajai daļai Eiropas šautriņmetēju. Lielākoties turnīri notiek Anglijā, un vietējiem spēlētājiem apstākļi ir daudz pateicīgāki. Nemaz nerunājot par līmeni un iespējām.

Pēdējos gados lielākais darbs tiek ielikts pirms sezonas. Pēc pasaules čempionāta, kurš notiek gada izskaņā, es divas nedēļas šautriņām pat nepieskaros un arī cenšos neskatīties. Aktīvi sāku trenēties janvāra sākumā. Šogad nesaņāca, bet pēdējos gados pirms sezonas vienmēr aizbraucu uz Zviedriju, kur pietiekami augstā intensitātē izdodas aizvadīt labas treniņspēles sacensību režīmā. Gada aktivajam

posmam sākoties, jau esmu gatavs, un ieslēdzas sezonālā rutīna – turnīri, mājas, turnīri, mājas. Kādā brīdī iestājas arī mentālais nogurums, jo turnīri tomēr kā dod, tā arī prasa daudz emociju.

Ja sanāk vairāk pabūt Latvijā, tad lielākoties trenējos mājās. Ja ir iespēja piedalīties kādā turnīrā, tad labprāt to daru. Manuprāt, nevar būt labāka treniņa par pašu turnīru, un neatkarīgi no tā, kāda līmeņa sacensības tās ir.

Cilvēki jau neredz to apakšu. Viņi redz uzvaras, prieku, laimi, kausus...

– **Kā lielā ceļošana atsaucas uz dzīvi kopumā?**

– Pārdzīvoju, ka ģimeni – sievu, bērnus, vecākus un radus – redzu ļoti maz. Esmu sēdējis nakts vidū lidostā un uzdevis sev jautājumu – kam man šis ir vajadzīgs? Nekāda medus maize šī lielā ceļošana noteikti nav. Ja agrāk vēl varēju kaut ko padarīt paralēli, tad, uzlabojoties rezultātiem un turnīriem kļūstot vēl biežākiem, citiem hobijiem vairs laika nepietiek. Tiešām izbaudu tos brīžus, kad ar ģimeni varu kaut kur aizbraukt vai vienkārši iziet, piemēram, Brocēnos gar ezeru pastaigāties.

Tajā pašā laikā ne jau ceļošana vien ir tā aisberga neredzamā daļa. Visi redz uzvaras, prieku, pozitīvas emocijas, bet kam tik sākumā dažādu iemeslu dēļ netika iets cauri. Nebija tā, ka nometa uz galda 10 000 un, lūk, ņemiet, brauciet. Mēs gulējām tur, kur gulējām, un ēdām to, ko ēdām.

– **Kādas prasmes, īpašības ir būtiskas šajā sporta veidā?**

– Protams, ir tādas lietas kā veiksmē, koncentrēšanās spējas,

Gita Gertona foto

Priekules vidusskola bija M. Razmas otrās mājas līdz 9. klasei. “Par šo laiku ļoti siltas atmiņas. Tepat blakus, basketbola laukumā un futbola laukumā, kas tolaik drīzāk atgādināja kartupeļu vagas, faktiski pavadīju katru dienu,” sportists norāda.

treniņi, pieredze, fiziskā un mentālā sagatavotība, ambīcijas, neatlaidība, bet pamatu pamatā tev īstajā brīdī vienkārši ir jābūt īstajā vietā, un ideālā variantā tev apkārt ir jābūt īstajiem cilvēkiem. No savas pirmās dienas šautriņmešanā es varu teikt, ka man ir paveicies, jo apkārt bijusi komanda. Ļoti daudz zināšanu man devis A. Strēlis. Vēlāk vērtīgus padomus jau uz starptautiskās skatuves sniedza mani holandiešu draugi. Netrūkst cilvēku, kuri ir palīdzējuši tās pašas ceļošanas un dzīvošanas jautājumos ārzemēs. Protams, nevar arī aizmirst finansiālo palīdzību, lai es vispār varētu uzsākt startēt ārpus Latvijas. Brīžos, kad likās, ka tūlīt kaut kas aizies šķērsām, vienmēr uzradās kāds, kurš īstajā brīdī spēja palīdzēt.

Arī fiziskā sagatavotība šautriņmešanā par skādi nenāks. Protams, nav tik augstas fiziskās slodzes intensitātes kā citos sporta veidos, tomēr ir mirkli, kad izturība atsaucas uz koncentrēšanos. Spēlējot “PDC” (“Profesionālā dārta korporācija” – aut.), es varbūt šo nepieciešamību pēc fiziskās sagatavotības neizjūtu tik daudz, kā, piemēram, startējot pusprofesionālu un amatieru turnīros. Šobrīd mana darba diena ir krietni īsāka, nekā bija pirms kādiem gadiem septiņiem. Tolaik man diena sākās agri no rīta un reizēm noslēdzās pat pēc pusnakts. Un tā bija tikai viena no trim turnīra dienām nedēļas nogalē. Labi, ka kādu laiciņu paralēli vēl trenējos un spēļu handbolu. Rokas un kājas vismaz bija pieradušas pie slodzes.

– **Pēdējā laikā tev tie *nine-darteri* krit teju vai jau bezkaunīgi. Tas kļuvis par firmas gājienu?**

– Tas, ka brīžiem spēju būt perfekts vienā vai otrā spēles epizodē, man negarantē nedz uzvaru spēlē, nedz punktus reitingā. Protams, esmu priecīgs sasniegt kaut ko tādu,

ko ne kurš katrs ir varējis izdarīt, un savā ziņā atstāt arī nospiedumu šautriņu mešanas vēstures ailītēs. Uzreiz pēc šī perfektā *lega* emocionāli es arī vairs neatrodos tajā līmenī, kur mirkli iepriekš, jo koncentrēšanās ir krietni mazinājusies, kopumā sacensību režīmā no pieciem mēģinājumiem izšķirošo deviņo bultiņu precīzi esmu iemetis četras reizes. Tikmēr ir augstas klases spēlētāji, kuri garām metuši pat visos savos astoņos mēģinājumos.

Savu pirmo perfektu *legu* iemetu 2013. gadā Latvijas un Baltijas reitinga sacensībās Priekulē un kļuva par pirmo spēlētāju Baltijā, kurš to šajā reģionā ir paveicis.

– **Kuri mači, turnīri, uzvaras visspilgtāk atmiņā atstājuši nospiedumus?**

– Emocionālā ziņā no turnīriem pilnīgi noteikti tas ir “Dutch Open”, kurā vairāku dienu garumā kopumā startē vairāk nekā 3500 dalībnieku. Īpaši palikusi atmiņā pirmā reize, kad tur spēlēju. Nākamajos gados mans statuss šautriņmetēju vidē atļāva atrasties un gatavoties spēlēm

MADARS RAZMA

- Profesionāls šautriņmetējs.
- Dzimis 1988. gada 26. septembrī Priekulē.
- Ieguvis bakalaura grādu uzņēmējdarbības vadībā Rīgas Tehniskajā universitātē.
- Precējies, divi bērni.
- Septiņkārtējs Latvijas šautriņmešanas čempions individuālajā ieskaitē, astoņkārtējs – pāros.
- 2015. gadā ieņēma 9. vietu “BDO” (Britu dārta organizācija) pasaules reitingā.
- 2016. gadā ieņēma 2. vietu “WDF” (Pasaules dārta federācija) pasaules reitingā.
- Profesionāla licenci izcīnīja 2017. gadā.
- 2022. gada aprīlī ierindojās 43. vietā “PDO” (Profesionālā dārta korporācija) pasaules reitingā, kas ir augstākais līdz šim sasniegtais rādītājs.

VIP zonā, kurā to atmosfēru izjūtu mazāk. Protams, svarīga pieredze ir pirmais televīzijas turnīrs “Winmau World Masters” Anglijā. Jauna pieredze, ģimene un draugi mājās vēroja. Likās pilnīgi neticami, jo šautriņas Eiropā biju sācis regulāri mest pirms nepilna gada. Divus mēnešus vēlāk bija arī mans pirmais pasaules čempionāts pusprofesionālā konkurencē, un uzsāku to ar uzvaru.

Par savu lielāko uzvaru līdz šim uzskatu profesionāla licences iegūšanu vairāk nekā 500 spēlētāju konkurencē 2017. gada sākumā. Ne bez veiksmes un sakritībām man tas izdevās ar pirmo reizi. Ir bijuši arī nepatīkami zaudējumi. Viens no sāpīgākajiem bija tā paša 2017. gada izskaņā, kad mēģināju kvalificēties savam pirmajam “PDC” pasaules čempionātam. Diemžēl par milimetra tiesu izšķirošajā spēlē piekāpos.

– **Ko profesionāli gribi sasniegt?**

Tuvākais mērķis noteikti ir iekļūt starp 40 labākajiem spēlētājiem pasaulē. Šosezon vēlos beidzot debitēt vēl kādā lielā televīzijas turnīrā un galu galā nevaru sagaidīt savu pirmo uzvaru spēcīgākajā šautriņu mešanas līgā uz šīs planētas. Trīs finālos es jau esmu spēlējis, un ļoti ceru, ka ceturtais būs tas veiksmīgais. Lai vai kā, es apzinos, ka vēl varu lidot augstu un tālu. ☒

Spēles epizode. Liela nozīme ir ne vien laukuma spēlētājiem, bet arī komandas vārtsargam. Ja spēlētāji jūt, ka vārtsargs *ņem spēli*, komanda var sasniegt lielas lietas.

■ ILZE STRĒLE

Handbola fenomens ar pusgadsimta vēsturi

Jaunā grāmata “Handbols – Vaiņodes fenomens jau piecdesmit gadus” drīzumā nonāks pie lasītājiem. Tā tapa ar līdzautoru Aināru Pāvilu intervējot šajā fenomenā iesaistītos, vācot informāciju, dokumentālas liecības, kas nu apkopotas grāmatā. Bet vēl pirms šīs vērienīgais apkopojums iznācis, piedāvājam nelielu ieskatu tajā arī jums.

VISA VAIŅODE MĀK HANDBOLU

Handbols jeb, kā to sauc latviskojot, rokasbumba ir, nebaidos teikt, Vaiņodes identitāte. Vaiņodes un tuvejās apkārtnes iedzīvotāji jau vairāk nekā piecdesmit gadus jūtas piederīgi handbolam, un handbols ir piederīgs Vaiņodei. Kāpēc fenomens? Sarunā ar sporta komentētāju

un lielu handbola entuziastu Anatoļu Kreipānu sapratām, ka tieši šis ir vārds, kas visprecīzāk raksturo handbolu Vaiņodē. “Nosauciet man vēl kādu teritoriju, kur ar iedzīvotāju skaitu nedaudz virs diviem tūkstošiem komanda kādā no sporta spēlēm spēlē virslīgā. Es nezinu! Tas arī ir tas Vaiņodes fenomens,” viņš teica. Gribas papildināt – ne tikai spēlē, bet spēj to darīt līdzvērtīgi augstākā

līmeņa komandām, turklāt izmantojot tikai un vienīgi savus resursus, vietējos spēlētājus.

Grāmata “Handbols – Vaiņodes fenomens jau piecdesmit gadus” caurvij dažādu bijušo un esošo Vaiņodes handbolistu un handbolam tuvu stāvošu cilvēku emocionālākos handbola mirkļus pusgadsimta garumā. Atklātas intervijas, daudzi dažādi jau zināmi fakti un līdz

šim rūpīgi noklusēti notikumi. Tik daudz uzrunātu cilvēku, tik daudz uzklautu stāstu, un visiem ir kas kopīgs – milzīga pateicība sportam, pateicība treneriem un pateicība Vaiņodei.

Ir pagājuši 50 gadi, kopš Vaiņode māc handbolu. Jā, “māk”, jo tā tik tiešām ir – šķiet, nav Vaiņodē un tās tuvējā apkārtnē ģimenes, kurā kāds nebūtu turējis rokās handbola bumbu. Vaiņodnieki sevi ir pierādījuši handbola laukumos, mājās atvestas medaļas un kausi. Tas, protams, ir novērtējums, tomēr ne jau tā ir lielākā bagātība, bet gan cilvēki. Tie ir treneri un handbolisti, kas ar saviem sasniegumiem jau piecdesmit gadu garumā iedvesmo jauniešus sekot saviem mērķiem.

Vienmēr atbalstot handbolu, vaiņodnieki kļūst par vienu veselību, kas ir gatavs iestāties par savējiem. Vaiņodes mazā teritorija vai neli-

lais iedzīvotāju skaits kādam šķistu pietiekams iemesls, lai šeit nebūtu handbola. Bet ļaudis te ar visu sirdi un dvēseli mīl rokasbumbu, kas nesusi neizmērojamu pieredzi, skaistas uzvaras un sāpīgus zaudējumus. Bijis tik daudz kā!

DESMITNIEKA STARTS

Pirmais celmlauzis bija Arvīds Desmitnieks, kura vairs nav ar mums, bet viņam sekoja citi. Vēlāk līdera lomu uzņēmās Zigmunds Mickus, bet nu jau pie darba ķērušies divi jaunie treneri Artūrs Auders un Ainārs Pāvils, kas simboliski turpina pirms 50 gadiem iesāktu.

Bija 1967. gads, kad Vaiņodes vidusskolas tā laika fizikultūras skolotājs Korsaks pierunāja Arvidu Desmitnieku pamest darbu Gaviezes pamatskolā un braukt uz Vaiņodes vidusskolu, kur tieši tobrīd tika meklēts fizikultūrietis.

1998. gada nogale, beidzot ir pienācis ilgi gaidītais brīdis – Vaiņodē būs kārtīga sporta zāle! Sporta zāles celtniecība vēl tikai procesā, bet vaiņodnieki, nevarot sagaidīt tās pabeigšanu, jau ienesuši zālē handbola vārtus.

Kā atzinuši daudzi Vaiņodes handbolisti, Arvīds Desmitnieks prata īstajā brīdī dot padomus un ieteikumus, viņam bija savs skatījums uz spēli un darbībām laukumā. Treneris Desmitnieks bija klātesošs katrā spēlē, katrā handbola notikumā.

Foto no topošās grāmatas

Un tad es tā iedomājos – cik ļoti ir jāgrib, cik ļoti jāmīl šī spēle, lai no uz sienas uzziņētiem vārtiem un mazas sporta zāles nonāktu tur, kur tagad esam?

/Juris Jope/

Mans tēvs mīlēja uzsvērt, ka handbols ir visdaudzpusīgākā no visām sporta spēlēm, kura cilvēku attīsta harmoniski, jo tajā ir gan skriešana, gan mešana, ļoti plaša kustību amplitūda, visdažādākie lēcieni, mānkustības, akrobātikas elementi, spēka spēle, prasme pareizi piezēmeties.

/Arvis Desmitnieks/

Iedomājieties, te, mazajā Vaiņodē, cik tad mums to resursu ir? Pieci, seši, septiņi cilvēki, un, ja ar šo resursu spējam uztaisīt komandas gan jauniešiem, gan arī virslīgas klubam, tad tas ir iespaidīgi!

/Jānis Harmsons/

Brīžiem likās, ka Zīgis mūs trenē nevis par handbolistiem, bet par īstiem vīriem, par labiem cilvēkiem.

/Dāvis Plūme/

Šeit neatkarīgi no vecuma visi handbolisti ir kā liela ģimene, kuri viens otram vienmēr palīdzēs. Ne velti komandas moto ir: “Visi kopā!”

/Normunds Pāvils/

Manuprāt, tas nav sports, kas izraisa mīlestību pret konkrēto sporta veidu, treneris ir tas, kas to iemāca un nodod tālāk saviem audzēkņiem.

/Ainārs Pāvils/

Foto no topošās grāmatas

“Vaiņodes” treneru korpusā visi ir handbola tradīciju turpinātāji. Visi savulaik trenējušies pie A. Desmitnieka, visvairāk, protams, Z. Mickus (kreisajā pusē), Artūrs Auders (centrā) un Ainārs Pāvils (labajā pusē).

Viņam solīja, ka te būs iespēja izvērsties, mācot vieglatlētiku un basketbolu, jo Vaiņodē esot daudz talantīgu bērnu. Vaiņodes internātskolā savukārt bija sporta skolotājs Jankavs, un tieši viņš bija tas, kas A. Desmitnieku ieinteresēja jaunā un neredzētā sporta spēlē, kas tobrīd bija zināma kā rokasbumba.

Jankavs zināja teikt, ka Aizputes vidusskolā ir skolotājs Kārlis Aņuss, kas rokasbumbā trenē meitenes, un komanda pat piedaloties republikas spēlēs. Tas bija sākums jeb āķis lūpā. Lai arī cik tas jocīgi liktos, Arvīds pats rokasbumbu labā līmenī nekad nav spēlējis. Viņš bija vispusīgs sportists, nodarbojās ar vieglatlētiku. Dēls Arvis saka, ka pēc tēva no-

stāstiem viņa lielākais sasniegums ir krosā, kur Desmitnieks spēja iekļūt labāko trīsdesmitniekā PSRS konkurencē, kas tajos laikos skaitījās ļoti atzīstams panākums. Tāpat viņš nodarbojies ar riteņbraukšanu, piedalījies garajās tūrēs, ļoti labi spēlējis volejbolu. Arvis atceras, ka tad, kad parādījās pludmales volejbols, tēvs teicis, ka tas viņam būtu īstais, ja būtu trāpījies jaunībā.

A. Desmitnieks aktīvi mācījās un centās izziņāt rokasbumbu, brauca uz kursiem, pasūtīja tajā laikā visus iespējamus sporta žurnālus, pētīja tur aprakstītās kombinācijas, īpašos lēciena un metiena veidus, lai papildinātu savas zināšanas. Ņemot vērā, ka pats bija sportisks un daudzpu-

Foto no sportacentrs.com

Armanda Uščina, Vaiņodes handbola skolas audzēkņa, vadībā Latvijas vīriešu handbola izlase pirmo reizi iekļuva Eiropas čempionāta finālturnīrā.

Romualda Vambuta foto no sportacentrs.com

Daudzi Vaiņodes handbola skolas audzēkņi spēlējuši dažāda vecuma jauniešu un junioru izlasēs, vairākiem no viņiem izdevies iekļauties arī lielajā izlasē. Piemēram, vārtsargs Artūrs Kuģis ir viens no Latvijas izlases vārtu balstiem.

sīgs, tas izpaudās arī viņa treniņu metodēs un rokasbumbas filozofijā kā tādā – harmoniska attīstība bija viens no viņa treniņa metožu stūrakmeņiem. Pats pirmsākums nebija viegls, to atzīmē arī vieni no pirmajiem trenera A. Desmitnieka audzēkņiem. Pirmajos turnīros nav diez ko labi gājis, bet Arvīds zēniem mēdzis teikt: “Neuztraucieties, tie puiši treniņos pārsvarā spēlē rokasbumbu, un tas ir saprotams, ka viņi tagad to dara labāk par jums, bet redzēsiet – paies pāris gadu un mēs viņus visus vinnēsīm!” Tā arī notika, turklāt, viņa pamudināti, vaiņodnieki ieguva vispusīgu sagatavotību – nodarbojās ar vieglatlētiku, spēlēja basketbolu, volejbolu, ziemā daudz slēpoja un paralēli apguva rokasbumbu.

Izres Strēles foto

Vaiņodniekiem handbols ir dzīvesveids, tik tiešām gandrīz katrā ģimenē kāds ir saskāries ar handbolu. Handbols vieno vaiņodniekus, to parāda kupli apmeklētās spēles un skaļais fanu atbalsts.

Vēsturisks brīdis Vaiņodei – 1987. gadā dzimušo zēnu komanda ar treneri Z. Micku (otrajā rindā ceturtais no kreisās puses) izcīnījusi tiesības pārstāvēt Latviju Pasaules skolu čempionātā Ungārijā. To nodrošināja iegūtais Latvijas čempionu tituls 2004. gadā.

VĀRTI UZZĪMĒTI UZ ZĀLES ZIENAS

Tagadējais treneris Zigmunds Mickus, kurš ir trenera A. Desmitnieka audzēkņis un nu jau arī viņa iesāktā darba turpinātājs, atceras, kā bijis trenēties mazajā sporta zālē, kas savos izmēros bija kā volejbola laukums: “Handbola vārti bija uzzīmēti uz sienas, tur, kur ieejas durvis otrajā zāles galā, Arvīds ar kritu bija novilcis līniju, un tur mēs mācījāmies *savilkšanu*, spēlēt *zonu*. Kad bija iespējams, gājām trenēties laukā, lai spētu apjaut laukuma patiesos izmērus. Arvīds rīkoja dažādas nometnes Aizputē un Durbē, kur bija lielās sporta zāles, un tā ar laiku mēs iemanījāmies spēlēt līdzvērtīgi ar komandām, kurām pašām bija savas zāles.” Liels un ilgi gaidīts notikums bija 1998. gadā, kad Vaiņodē tika uzcelta lielā sporta zāle.

Arī treneris Z. Mickus ir liels vārds Vaiņodes handbolā. Viņš atzīst, ka

jaunieši ir tie, kas liek viņam pašam neierusēt, dod sajūtu, ka joprojām ir šeit vajadzīgs. “Esmu jau puikām daudzās reizes teicis paldies, ka man viņi ir, ka turamies kopā, viņi ir mans dzīvesprieks!” norāda Z. Mickus.

Lielu artavu handbolā dod šī brīža treneri, Z. Mickus audzēkņi, – Artūrs Auders un Ainārs Pāvils. Izgājuši Vaiņodes handbola rūdijumu, izmācījušies par treneriem, tagad liek lietā savas treniņu metodes un, kā paši uzsver, daudz ko tomēr atzīst par dēriņu esam kā no A. Desmitnieka, tā no Z. Mickus “skolas”.

LEPNUMS PAR KATRU

Vaiņodnieki ir lepni par ikvienu handbolistu, kas nesis Vaiņodes vārdu Latvijā un pasaulē. Savulaik bijuši vaiņodnieki, kas spēlējuši meistar-komandās, bijuši PSRS izlases kandidāts. Vaiņodes handbola audzēkņi aizvien biežāk papildina spēcīgu Latvijas handbola klubu rindas. Daudzi

Trenerim Zigmundam Mickum vienmēr bijis svarīgi jauniešus vest ne tikai uz turnīriem ārzemēs, bet arī parādīt viņiem pasauli. Tas viņam izdevās, jo daudzi no viņiem tagad atzīst, ka vislabākās atmiņas ir tieši no ārzemju turnīriem un tur gūtajiem iespaidiem, citu valstu kultūras iepazīšanas.

ir spēlējuši dažāda vecuma Latvijas jaunatnes izlasēs – kā zēni, tā meitenes. Tāpat no Vaiņodes regulāri nākuši nacionālās handbola izlases spēlētāji. Vaiņodnieks Armands Uščins laikā, kad bija Latvijas handbola valstsvienības galvenais treneris, spēja izlasi pirmo reizi aizvest līdz Eiropas čempionāta finālturnīram. Vēl viens iemesls lepoties!

Pat visbiežākajā grāmatā nebūtu iespējams aptvert visus Vaiņodes handbolistu 50 gadus iespētos sasniegumus, izbraukātās valstis un iegūto pieredzi, tomēr ceram, ka kopīgi tapusi atmiņu grāmata, kas ir vērtējums Vaiņodes handbola jubilejai, kalpos kā atgādinājums par mūsu īpašo fenomenu – handbolu. Lai tā ir atgādinājums jaunajiem, ka nekas nav neiespējams, lai tā ir motivācija treneriem, spēlētājiem un arī līdzjutējiem. Jo aiz katra panākuma ir cilvēki no mūsu vidus. ☒

Daudzi skolas absolventi piekritis, ka skolotāja Māra Tamuža ir no tām skolotājām, kura vienmēr atbalstījusi handbolistus – vai tie būtu uzmundrinājuma vārdi, vai dažkārt bāriens, vai skolas foajē izlikta pateicība komandām par sasniegumiem. Te M. Tamuža publiski sveic zēnus ar iegūtajām godalgām Latvijas handbola čempionātā 2015. gadā.

Uzdiedāt un
uzspēlēt akordeonu
Haralds daudz nav
mudināms.
Gatavs nospēlēt
mini programmu
un arī paša sacerētu
kompozīciju.

Gita Cersona foto

■ ILZE ŠĶIETNIECE

Izaudzis līdz ar Pāvilostu

HARALDU LUKŠĒVICU Pāvilostā dēvē par dzīvo enciklopēdiju.

Deviņdesmit gadu vecums nav šķērslis, lai precīzi atcerētos nozīmīgus vietējās vēstures notikumus, reizi nedēļā uzspēlētu akordeonu un ar auto aizbrauktu līdz pat Rīgai. Tikpat rosīga ir arī Haralda sieva Rita. Viņa ciemiņiem sagatavojusi nelielu cienastu un uz paplātes pasniedz kafiju. Ritai apaļā jubileja gaidāma šogad.

MĀCOTIES NO LABĀKAJIEM

“Mūsu puse nav bagāta ar slaveniem vēstures notikumiem, arhitektūras notikumiem un arheoloģiskiem atklājumiem, bet šeit ir dzīvojuši cilvēki, kuri atstājuši savas pēdas laikmeta notikumos,” sarunas sākumā Haralds citē savu grāmatu “Pāvilosta laiku lokos”. Viņš mācījies pie slavenā Pāvilostas skolotāja Ernesta Šneidera, kas bijis labs paraugs, nākamajām paaudzēm atstājot atmiņas par pagātnes notikumiem.

“Pāvilosta laiku lokos” stāsta gan par pilsētas senāko vēsturi, gan paša Haralda pieredzētajiem notikumiem, pārdomām un secinājumiem. Viņš bijis zvejnieks un kapteinis uz kuģiem, kas gāja Baltijas jūrā, būdams stūrmanis, devies reisos Ziemeļu jūrā. Pēcāk kļuvis par kultūras darba un sporta dzīves organizatoru zvejnieku kolhozā “Dzintarjūra” un strādājis par flotes kapteini. Ceturtdaļgadsimtu bijis ciema deputāts. “Mani diktī gribēja ielikt par priekšnieku. Bet mana kundze teica – dari, ko darīdams, bet tur neiekulies,” atceras Haralds. Tā nu no priekšnieka goda un varas vienmēr atteicies.

Lukšēvicu ģimene dzīvo pilsētas vecajā daļā, Kalna ielā, ko sevišķi iecienījuši tā sauktie Pāvilostas rīdzinieki. Vasarā te čum un mudž no cilvēkiem, bet ziemā apdzīvoti vien seši no 28 īpašumiem. Savu māju Haralds būvēja paša spēkiem. Kopā ar Ritu te sāka dzīvot 1957. gada 3. jūlijā – divus gadus pēc kāzām. “Es savu sievu ievedu vannasistabā, nobūcoju un teicu – te mēs dzīvosim tālāk!” Haralds atceras ar smaidu un piebilst, “jauno ciematu uzbūvēja mana paaudze. Bija doma, ka vēl taps viena četrstāvu māja ar četrdesmit četriem dzīvokļiem, bet tā arī palika ieceru līmenī.”

KUĢI NO VĀCIJAS

Padomju laikā Pāvilosta zēla un plauka, uzskata Haralds. “Mums bija septiņpadsmit kuģu, bet tagad nav vairs neviena. Ostā zvejniecība tikpat kā ir cauri. Kuģu vairs nav. Liekas, palikušas tikai četras laivas.” Taču laikam jau tas ir likumsakarīgi – arī zivju jūrā kādreiz bija vairāk. “Vienreiz nodevu divpadsmit tonnas mencu. Zvejotām tā saucamajā *Iprītā*. Tur, kur kara laikā iprīts tika izkaisīts, zivis bija bagātīgi,” Haralds atklāj.

Par zvejnieku viņš kļuva likteņa vadīts. Haralds šī joma nemaz neinteresēja. Vairāk piesaistīja elektrības lietas. “Es biju iestājies Rīgas skolā, kur apmāca elektrikus,

un atbraucu mājās uz Ziemassvētkiem. 25. decembrī esmu arī pasaulē nācis,” viņš stāsta. “Tēvs tolaik strādāja zāģētavā, un viņam bija atvaļinājums. Nosvinējām Ziemassvētkus, otrā rītā viņš aizbrauca pie mana krusttēva talkā tīrīt mežu. Tas bija Cīravā. Nolaiž vienu koku, otru. Krusttēvs manam tēvam saka: “Rūdi, tu pieskati to zāģi!” Kā bija, kā ne, dabūja belzienu. Aizveda uz Aizputes slimnīcu. Tas bija pusdienlaikā. Vakarā, pirms pulksten desmitiem, jau aizgāja tajā saulē. Pēc tam mamma man noteica: “Nekur tu nebrauksi! Ko mēs vienas ar mūsu darīsim? Neviena vīra cilvēka mums vairs nav.” Tā es dabūju paklausīt. Puišītis jau vien biju, tikko skolu beidzis. Ko Pāvilostā citu darīsi – aizgāju par zvejnieku.”

1949. gadā Haralds Liepājā pabeidza pusgadu ilgus kursus, kuros apguva kuģu vadību. Sākumā strādāja par bocmani, vēlāk – stūrmani. Brauca zvejā gan Baltijas jūrā, gan pie Lielbritānijas krastiem. Kad stāsta, ka Pāvilostas zvejnieku kolhoza floti veidoja Vācijā ražoti kuģi, nobrīnos – vai tā varētu būt tiesa? “Vācijai tās bija kā klausas par Krievijai nodarītiem zaudējumiem,” viņš paskaidro. Dažus gadus tā nostrādājis, Haralds aizvien biežāk sāka just muguras sāpes. Pirms brauciena uz Džordža sekli ASV beidzot sadūšojās aiziet pie ārsta. Pēc pārbaudēm kļuva skaidrs, ka par tāljas zveju jāaizmirst. Tā nu Amerikas vietā jūrnieks devās uz sanatoriju Pierīgā.

KULTŪRA SĀKAS NO MAZMĀJIŅAS

Pēc atgriešanās bija skaidrs, ka iepriekšējo darbu vairs nevar darīt. Bet ko tad? Staiģāja domādams, līdz kolhoza priekšsēdētājs piedāvāja kļūt par kultūras darba organizatoru. Alga krastā bija trīs reižu mazāka nekā jūrā. Taču veselība pirmajā vietā.

Jauno darbu Haralds uztvēra nopietni. Vecās estrādes vietā rosināja uzbūvēt jaunu. “Pirmā bija tāda neliela. Mums pašiem bija liels koris, atbrauca vēl ciemiņi, un tad viss gāja ņīgu-ņegu. Ar manu iniciatīvu uztaisīja jaunu, lielāku,” viņš palepojas. Bet, kad nāca kolhoza 20 gadu jubileja un kultūras namā plānoja taisīt balli, Haralds ierosināja izbūvēt civilizētas labierīcības. Pirms tam svinētājiem bija pieejama tikai sausā āra tualete.

Arī pats kultūras darba organizators ar savu ansambli katru nedēļas nogali spēlēja ballēs un kāzās. Brauca uz malu malām: Aizputi, Kuldīgu, Saldu un citām tuvējām vietām.

Stāstot par pilsētas izaugsmi no vienkārša zvejnieku kolhoza līdz rīdžinieku iecienītam vasaras kūrortam, Haralds Lukševics neklūdīgi atceras ne tikai gadus, bet arī datumus. Savā grāmatā "Pāvilosta laiku lokos" žigli uzšķir attiecīgo lappusi un nolasa hronikas stilā veidoto ierakstu.

Uz Liepāju un Ventspili gan ne – tur bija savi muzikanti. To stāstot, Haralds vedina iziet gaiteni. Tur virs trepēm izveidota imitēta slavas siena un atrodas arī ansambļa foto. Viņš nosauc savus grupas biedrus: bungas spēlēja Hilmārs Beihmanis, kontrabasu – Vilis Freimanis un saksofonu – Alfons Dreimanis. Pats bija akordeonists. "Kādreiz kopejām labus vācu gabalus, ko pa radio noklausījāmies," viņš atklāj.

Aicināts mazliet uzspēlēt, Haralds to dara ar prieku. Pirksti pār "Weltmeister" akordeona taustiņiem slid viegli, dziesmām vārdi reizēm nedaudz aizmirstas, bet tas jau nekas. Haralds nospēlē "Pie dzintara jūras", kas ballēs bijusi viena no iecienītākajām, "Vecpiebalgas ūdensrozes", "Es katru sestdien's vakaru" un citas populāras ziņģes.

MILZĪGA TRAĢĒDIJA!

Pēc traģiskā nelaimes gadījuma 1959. gadā, kad vētras laikā nogrima viens Pāvilostas un divi Liepājas zvejas kuģi, Haraldam piedāvāja darbu ostā. To stāstot, viņš atkal raiti atšķir vajadzīgo lapu savā hronikā: "Kad kuģi atgriezās ostā, izrādījās, ka nav trīs kuģu: no Liepājas RB-142 un RB-7225, bet no Pāvilostas – RB-7224. Kad norima vētra, meklēšanā izsūtītie kuģi neko neatrada. Tikai vilņu klusā čaloņa it kā izteica nožēlu par notikušo. Pēc vētras pie Ventspils tika atrasta mūsu kuģa glābšanas laiva, un ar to jau bija izteikts viss. Bojā aizgāja jauni puisi: kapteinis Gizaldis Harosivs, dzimis 1920. gadā,

kapteiņa palīgs Jānis Vagulāns, dzimis 1935. gadā, mehāniķis Gunārs Bloks, dzimis 1931. gadā, un mehāniķa palīgs Kārlis Krievāns, dzimis 1936. gadā. Vēlāk Kārļa Krievāna mirstīgās atliekas jūra atdeva, bet pārējie uz mūžu palika saltās jūras apkampienos. Liepājniekiem aizgāja bojā astoņi zvejnieki. Šis skaudrais notikums iedragāja daudzu zvejnieku pārliecību, ka RB tipa kuģi Baltijas jūrā ir droši ekspluatācijā. Droši gan, ja netiek pārkāpti kuģošanas noteikumi, kā šajā gadījumā. Pat individuālie glābšanas līdzekļi, glābšanas vestes atradās krastā. Par daudz ko citu var tikai minēt. No kļūdām jāmacās: jāseko līdzi laika prognozēm un savlaikus jāatgriežas ostā."

Lai nākotnē kuģi vairs neizietu jūrā nesagatavoti, valdība nolēma – katrā zvejnieku kolhozā jābūt atbildīgajam, kas seko līdzi, vai uz kuģiem atrodas viss nepieciešamais inventārs un vai navigācijas iekārtas atbilst prasībām. "Dzintarjūrā" šo pienākumu uzticēja Haraldam Lukševicam. 80. gadu beigās viņš kļuva par ostas kapteini un neilgu laiku bija arī pārvaldnieka godā. Šajā laikā tika atjaunoti moli, izveidota jahtu osta, no mainītas signāluginis, uzbūvēta kapteinā dienesta ēka, kā arī visā garumā padziļināts ostas kanāls.

Nedod Dievs, vēlreiz piedzīvot to, kas notika 1941. gada 14. jūnijā! *Es tam biju aculiecinieks.*

"Mums osta bieži aizsērē. Savā laikā izsauca speciālistu. Viņš pateica, ka osta ir uzbūvēta perpendikulāri jūras krastam. Uznākot vējam, notiek krasta erozija, bet priekšā ir mols, kur tās smiltis atdurās un krājas, tāpēc veidojas aizbērums," viņš stāsta. "Tagad moli ir pagarināti, bet problēmu tas nenovērš. Pilsētas pusē pludmale ir kļuvusi sevišķi akmeņaina. Tas nozīmē, ka jūra turpina graužties iekšzemē."

PALIEK TIKAI ATMIŅAS

Darba gaitas Haralds pārtrauca jaunās tūkstošgades sākumā un tagad bauda pensijas vecuma dotās priekšrocības. "Es par saviem gadiem varu pateikties Dieviņam – ka devis man tik daudz veselības," viņš saka. Šā pavasara notikumu kontekstā īpaši svarīgas atmiņas šķiet par Latvijas iedzīvotāju deportācijām un kara laiku. To visu Haralds pieredzējis, vēl būdams bērns. "Nedod Dievs, vēlreiz piedzīvot to, kas notika 1941. gada

14. jūnijā! Es tam biju aculiecinieks," pāvilostnieks stāsta. "Opaps, omamma raudāja, kad uz Sibīriju izveda viņu kaimiņus. Viņi dzīvoja Sakā. Mans krusttēvs Ernests, viņu dēls, bija īsts Latvijas patriots, tomēr no ģimenes nevienu neizveda. Tajā pašā gadā, tieši Jāņu dienā, sagrāva mūsu ģimenes mājiņu. Mums palika tikai tas, kas mugurā. Tad pārcēlāmies uz Saku, kur mācījies vietējā skolā. Mamma bija šneideriene (šuvēja – I.Š.). Vācu laikā, kad veikālā nekā nebija, ar to mūs uzturēja. Atnāca no kaimiņu sētas sieva – vajag uzšūt blūzi, tad kleitu, tad vēl kaut ko. Mamma to darīja un pretī dabūja pārtiku."

Pēc sarunas atvadoties, Haralds vēl piebilst, ka plāno braukt ar auto uz mežu pēc bērzu sulām. Palepojas, ka vēl pavisam nesen – Ziemassvētkos, pirms savas 90. jubilejas – pats aizstūrējis līdz pat Rīgai. Savulaik ar mašīnu izbraukājis malu malas. Katru vasaru kopā ar sievu un dēlu Agni izvēlējas kādu galamērķi, kas atradās Padomju Savienības robežās, un devās ceļā. "Tikai Maskavā ar mašīnu neesmu bijis!" Vēlāk, kad Latvija atguva neatkarību, tūrisma grupu sastāvā apceļoja arī rietumvalstis. "Divas reizes Itālijā esmu bijis!" Haralds palepojas. "Tagad to visu varu tikai ar prieku atcerēties." ✉

„Viņas ir mūsējās!”

Tā par savām audžumeitiņām Evu Evitu un Lauru saka kapsēdnieku Balandiņu ģimene – audžumamma Anda un audžutētis Andris. Pirms trim gadiem 2. janvārī viņi uz savām mājām atveda divas mazas meitenītes, kuras vairs nebija vajadzīgas viņu bioloģiskajai mammai. “Varbūt kāds izlasīs mūsu stāstu un arī izvēlēsies kļūt par audžuvecāku,” sacīja Anda, cerot, ka viņu pieredze būs labs pamats iedvesmai.

“BIJĀM PAR TO RUNĀJUŠI”

Ar Balandiņu ģimeni tikāties viņu dzīvokli Kapsēdes ciemā. Ieraudzījušas mani, ciemos atbraukušo svešinieci, abas meitenītes droši nāca pretim iepazīties. Sešus gadus vecā Eva Evita tūlīt bija gatava rādīt savu mīlo rotaļu zirdziņu, piecgadīgā Laura deviņi dalījās ar žāvētajiem auglišiem, ar kuriem pati našķojās. Omulīgajā virtuvē, kur sēdējām un runājāmies, vienā stūrī iekārtota namamātes darba vieta. Galds ar datoru, jo viņa strādā attālināti no mājām.

“Pirmajā laulībā man piedzima divi bērni,” savu stāstu sāka A. Balandiņa, “Naurim jau 27, Sabīnei 25 gadi, un viņi dzīvo patstāvīgu dzīvi. Izšķīros. Pēc laika satiku saldiecnieku Andri. Apprecējāmies, mums piedzima meitiņa Ance. Atceros – biju vēl pavisam jauna, kad radās doma, ka es varētu adoptēt kādu mazuli. Tolaik vēl audžuģimeņu kustība nebija tik aktīva kā šodien. Jā, tā bija mana doma, ka mēs savā ģimenē varētu pieņemt vēl kādu bērniņu. Kad ar to padalījās ar vīru, viņš neko neatbildeja, klusēja. Domāju – gan jau būs labi. Bez viņa atbalsta viena es to nevarētu uzņemties.” Anda smaidot atcerējās, ka ik pēc gada vīram atkal tā starp citu pajautājusi viņa domas. Pagāja gadi trīs. Reiz klātienē sanācis satikt Grobiņas bāriņtiesas speciālistes un abi jautājuši, ko tad isti tā audžuģimene nozīmē. Viss ļoti saprotami izskaidrots, un Balandiņi mājās devās ar jauniegūtu informāciju.

Protams, bija savstarpējās sarunas, un Andris godīgi pateicis, ka lielāko daļu rūpju par audžubērniem būs jāuzņemas sievai, jo viņam darbs tāds, ka uz mājām atbrauc tikai reizi nedēļā. “Es nebiju kategoriski pret bērniem, bet galvenais lēmums tomēr bija

jāpieņem sievai.” Ko Andris domā tagad, kad māsiņas jau trīs gadus mitinās ģimenē? Tētis sev raksturīgajā atturīgajā manierē smaidot noteica: “Nekādas vainas! Ja jau piekritu, tad vairs nekadu pretenziju. Galvenais, lai viss būtu izrunāts. Ir pierasts, un nu jau meitenes mums kā pašu bērni.”

Anda atzina – pirms vēl pati nebija iesaistījusies audžuģimeņu kustībā, pie sevis spriedusi, kāpēc valsts topošajiem audžuvecākiem piedāvā visādas mācību programmas gan par veselības, gan psiholoģijas tēmām. Vēl bāriņtiesa ierodas mājās pārbaudīt, kādos apstākļos ģimene dzīvo, vai tie būs pietiekami labi arī pieņemtajiem bērniem utt. Taču tad, kad pati sāka mācīties, viss izrādījās tik

Viena no pirmajām bildēm ar audžumammu Andu.

Egona Ziverta foto

Gaidot trešo kopīgo pavasari. No kreisās mamma Anda, stāv Ance. Labajā pusē tētis Andris, bet centrā abas Balandiņu ģimenes audžumeitas Laura un Eva Evita.

interesanti, aizraujoši un tiešām ļoti noderīgi. Pārbaude dzīvesvietā? Bet kādas problēmas? Bāriņtiesa dara to, kas tās pienākumos, un viss tikai bērnu labā.

Ne visas ģimenes, kas pieteicās kļūt par potenciālajām audžuģimenēm, pēc mācību kursa pabeigšanas pateica: jā, mēs pieņemsim svešos bērnus. “Manuprāt, tikai saprotami, ka cilvēki izvērtē savas spējas un varēšanu, jo tas nav noslēpums, ka no labām, kārtīgām ģimenēm bērnus neizņem, lai nodotu audžuģimenēs. Vairums šo bērniņu tomēr pasaulē nākuši un auguši ne tajos vieglākajos, labākajos apstākļos. Turklāt jāapzinās, un audžuvecāki to zina, ka pieņemtie tomēr nav tavi miesīgie bērni.”

Kad mācību kurss bija noklausīts un visas pārbaudes nokārtotas, sākās gaidīšanas laiks. Balandiņi savās mājās bija gatavi pieņemt ne tikai vienu, bet divus bērnus.

AUDŽUMAMMA GUMIJAS ZĀBAKOS

Tā diena – 2. janvāris pirms trim gadiem – abiem labi palikusi atmiņā. Andris bija mājās, bet Anda tolaik kopā ar sievietēm no savas Metodistu draudzes. Viņa skaidroja: “Mūsu draudzē ir tradīcija divas reizes gadā apciemot Tāšu pusē dzīvojošos vecos, vientuļos ļaudis. Apciemojam viņus, runājam, aizlūdzam. Tā kā bijām laukos, man kājās bija kārtīgi gumijas zābaki brišanai pa dubļiem. Pēkšņi skatos – zvana no bāriņtiesas. Tātad kādam bērnam būs vajadzīgas mājas. Esot divas māsiņas, divus un trīs gadus vecas. Vienai garīgā atpalicība un drīzumā paredzēta sirds operācija. Vai mēs būtu ar mieru stundas laikā ierasties bāriņtiesā?”

Palūgusi piecas minūtes, lai apdomātos, un zvanījusi vīram. Izstāstījusi uzzināto informāciju un jautājusi: “Kā tu domā?

Vai ņemsim?” Andris atbildēja: “Ņemsim.” Jā, pat neredzot šos bērnus, bijusi iekšēja sajūta, ka būs īstie. Vīrs sēdās automašīnā un vispirms aizbrauca pēc sievas. Anda ar nobristajiem gumijas zābakiem kājās kāpa braucamajā, un abi devās pēc meitenēm. Pirmais skats joprojām dziļi atmiņā: divas mazas meitenītes spēlējušās ar iedotajām rotaļlietām. Nogurušas un ar pilniem *pamperiem*. Kad māsiņas paņēmuši rokās un gājuši uz mašīnu, lai brauktu uz mājām, atpušies, ka tur taču nav nekā no vajadzīgā. Ne piemērota apģērba, ne apavu, ne *pamperu*. Nebija jau arī zināms, ko mazās ēd, kas negaršo! Anda zvanija labdarības organizācijas “Tabitas sirds” vadītājai Kristīnei Vidzeniecei, lūdzot palīdzību. Tā tikuši pie pirmajiem apģērbiem, apaviem, rotaļlietām un tik nepieciešamajām divām gultiņām. Audzumamma godīgi atzīst, ka pirmā diena, jaunas rūpes viņai ir sagādājušas zināmu šoku. Pēkšņi mājās divi mazi bērni, kas nerunā.

Pirmās piecas dienas Laura un trīsgadīgā Eva Evita uzvedušās kā īsti paraugbērni. Pat ne reizi nav raudājušas vai prasījušas atpakaļ pie īstās mammas. Ar runāšanu bija ļoti grūti, jo meitenes sazinājās tikai ar dažām zīlēm. Pēc nedēļas sākušas iejusties un rādīt raksturu. Taču tas bija tūlīt sajūtams, ka abām māsām ir ļoti stipra savstarpējā saikne. Tikai divas nedēļas pēc nokļūšanas jaunajās mājās Andai ar Evu Evitu bija jābrauc uz slimnīcu Rīgā, kur mazajai bija ieplānota sirds operācija. Protams, pirms brauciena vajadzēja sagādāt visas nepieciešamās ārstu izziņas un analīzes. Operācija noritēja veiksmīgi, un abas atgriezās mājās. Sākās sarašanas un vienam otra iepazīšanas

**Visa ģimene kopā.
Arī Andas bērni
Nauris un Sabīne.**

laiks. Ne īpaši viegls. Meitenēm vajadzēja apgūt dažādas prasmes. Runāt, lēnām ēst un ēdienu sakošļāt, rotaļāties, mazgāties, iet uz podiņa utt. Anda par palīdzību saka lielu paldies auklītei, ar kuru iepazinusies draudzē. Aivija tiešām esot pelnījusi vismīlākos paldies.

Kā meiteņu ienākšanu ģimenē uztvēra Andas un Andra meita Ance, kurai tolaik vēl nebija 10 gadu? Reiz meita teikusi, ka vecāki vairāk uzmanības un laika velta mazajām, ne viņai. Ka abas esot mīļākas nekā viņa, īstā meita... Anda atcerējās: “Tad mums ar Anci bija saruna, kurā visu noskaidrojām. Teicu, ka viņa ir mūsu mīļā meita un tāda būs vienmēr. Nekas šajā ziņā nemainīsies. Mazajām vairs nav mammas un tēta, kas viņas mīlētu, tāpēc māsas dzīvo pie mums, un mums par viņām jā rūpējas.” Tagad meitenes labi saprotas, un vecāki vērtē, ka arī Ance kļuvusi pielaidīgāka, saprotošāka, patstāvīgāka nekā tad, kad bija vienīgais bērns abu ģimenē.

JAU TRĪS GADI

Kamēr māsas ir audžuģimenē, viņas vestas gan pie logopēda, gan uz Montessori nodarbībām. Laura apmeklē Kapsēdes bērnudārzu, Eva Evita – specializēto bērnudārzu Liepājā. Rudenī vecākajai māsai sāksies mācības skolā. Abas mainījušās un kļuvušas patstāvīgākas, bet tas viss – tikai ar milzu pacietību no ģimenes puses. Anda, daloties savā audzumammās pieredzē, atklāja, ka ļoti svarīga lieta, kas palīdz ne tikai bērniem, bet arī pieaugušajiem, ir noteikts dienas režīms, pie kā mazās pamazām pieradinātas. Vakaros, kad māsiņas pulksten deviņos ir gultiņās, jānoklausās pasaka un jānoskaita lūgšana. Pēc tam Anda var izbaudīt īsus miera mirkļus.

Kādu iespaidu audžubērnu ienākšana ģimenē atstājusi uz abu Balandiņu attiecībām? “Sliktu noteikti ne,” teica Anda. Vīrs apstiprināja: “Es tam piekrišu. Es zināju, ka Anda ir ļoti pacietīga un mīla!” Tas, ko abi pa šiem trim gadiem sapratuši un arī apzināti darījuši, – atraduši laiku, lai atpūstos divatā vai trijātā ar meitu Anci. Šajās reizēs vienmēr palīdz auklīte Aivija. Atpūta ļauj saglabāt tik nepieciešamo emocionālo līdzsvaru. Vēl Anda nav pametusi novārtā savu hobiiju – dziedāšanu. Draudzē viņa spēlē ģitāru un dzied, kā arī dzied Medzes pagasta kultūras nama ansamblī. Taču vajadzēja atteikties no mēģinājumiem Vērgales tautas deju kolektīvā. Nu jau uz dziedāšanas nodarbībām tiek

Māsas Eva Evita (no kreisās) un Laura sapostas svētku drānās.

Kopā ar Anci.

Es topošajiem audžuvecākiem stāstu par savu reālo pieredzi. Tā, kā tas ir, bez izskaistinājumiem.

vestas arī abas mazās, un dziedāšana māsiņām ļoti patīk. Meitenes kopā ar citiem bērniem apmeklē Svētdienas skolu.

Sarunā jaušams, ka ģimene abām audžu-meitiņām vēl tikai labāko un, protams, aizdomājas par viņu nākotni. “No vienas puses, ko tur daudz baidīties, kā būs. Eva Evita un Laura aug mūsu ģimenē kā mūsējās. Dodam visu labāko, ko varam iedot,” pauda mamma. “Šī nav situācija, kad audžuģimene var cerēt uz pateicību. Audžubērnus nevajag ņemt cēribā sagaidīt pateicību. Vienkārši ik dienas dot labāko, ko var. Viss Dieva rokās. Ne Anci, ne tagad abas māsas kaut kā īpaši neaudzinām. Viņas dzīvo mūsu, divu vecāku, rūpju un mīlestības laukā, ar kuru dalāmies.”

Tad, kad tētis ir mājās, pret viņu ir respekts, bet spēlējoties un dauzoties tiek piedzīvots daudz prieka. “Lauriņa vairākas reizes dienā mums saka: es tevi mīlu! Pirmo reizi viņa mani nosauca par mammu, kad bija pagājušas tikai divas nedēļas mūsu mājās.” Eva Evita uz mīlošanas ir atturīgāka. Abi Balandiņi sprieda, ka šīs meitenes, kad izaugs, noteikti paliks tuvas viņu ģimenei un nekur nepazudīs. “Viņas vēl ir mazi bērni. Tagad mēs domājam par nākošo soli, kad

būs jāsāk iet skolā. Kā būs pēc gadiem desmit, par to vēl nedomājam. Ejām uz priekšu maziem soliņiem. Viņas ir mūsējās. Mēs esam ģimene, un mans drošākais balsts ir vīrs. Bez Dieva es to visu nevarētu. Paļaušanās uz viņu man ļoti svarīga.”

JA IR VĒLME – DARI TO!

Anda godīgi atzina, ka ar meitenēm brīžiem nav bijis viegli, un, visticamāk, arī turpmāk viss neritēs tik gludi kā pa zīda diegu. Tas jāapzinās ikvienam, kurš plāno kļūt par audžuvecāku, taču, ja šāda doma radusies, vajag darīt un pieņemt bērnus savā ģimenē. A. Balandiņa ne reizi vien aicināta uz jauno audžuģimeņu mācībām, lai dalītos ar savu pieredzi. Tam piekrišot ļoti labprāt. “Es topošajiem audžuvecākiem stāstu par savu reālo pieredzi. Tā, kā tas ir, bez izskaistinājumiem,” viņa neslēpa. “Daudz sliktāk būs, ja topošie audžuvecāki izfantazēs kaut ko bezgala jauku, bet realitātē izrādīsies daudz skarbāka. Tad būs šoks. Labāk jau tūlīt saprast, pieņemt reālo situāciju un būt tai gataviem. Bet es iedrošinu, ka viss ir iespējams. Ja tomēr cilvēks skaidri jūt, ka būt par audžuvecāku nav viņa aicinājums – tad nevajag.”

Audzumammai esot nācies uzklaut dažus viedokļus, kuru galvenais vēstījums – tu jau tos audžubērnus paņēmi tikai naudas, pabalstu dēļ. Anda stingri noteica: “Es strādāju un pelnu. Strādā vīrs, un mūsu ģimene nebija un nav trūkumā. Ja kāds uzskata, ka audžubērni ir kas līdzīgs biznesam, tad uz priekšu! Tikai nezin kadēļ audžuģimeņu Latvijā ir daudz par maz...” ☒

Dalīņa Nicas uz šķīvja

Ģirta Gertsona foto

“Īpašs un neatkārtojams,” saka siera meistare Dace Vecbaštika, uzsverot, ka tuvējā apkārtnē nav citu vietu, kur nelielā mājražotāju uzņēmumā taptu siers. “Tas ir īsts roku darbs – pati gatavoju, apsmērēju, apgrozu, un mūsu ražojums turpina nest Nicas vārdu pasaulē.”

Zemnieku saimniecībā “Birzmaļi-2” jau sešos no rīta slauktais piens vispirms nonāk siera meistares Daces Vecbaštikas gādībā, lai tad pamazām sāktu pārtapt sierā. “Nicas siers” ir īpašs ar to, ka top no nepasterizēta piena. Tas sieram dod īpašas garšas nianšes.

Ikdienā pie klientiem ne tikai Nīcā nonāk trīs veidu sieri – svaigais, puscietais un cietais –, kuru nogatavināšana aizņem vairākus mēnešus. Izņēmums ir svaigais siers, kas uz šķīvja liekams jau pēc pāris dienām. Arī svētkos par *sieramiļu* ēdienkarti tiek padomāts – ķimeņu siers tiek gatavots Jāņu galdam, bet Ziemassvētkos pie klientiem nonāk puscietais siers ar pipariem. Dace Vecbaštika, kas siera ražotnē strādā jau vairāk nekā trīs gadus, smeļ, ka kādreiz siera gatavošana bijusi viņas sapnis, kas negaidīti piepildījies, un nu varot teikt, ka tā ir viņas sirdsliecība. “Man siers nemaz neapnik. Savulaik Šveicē iemācījies, cik dažādi ir siera ēšana veidi – nobaudīju rakletī, fondī.” Viņa ikdienā bieži komunicē ar klientiem, tādēļ ar interesi skatās uz to, kā ražotais nonāk uz šķīvjiem. Tā kā “Nicas sieru” savā ēdienkartē iekļāvušas dažādas kafējnīcas un restorāni, piedāvājam vairākas mūsu pusē nobaudāmu ēdienu receptes ar Nīcā tapušo sieru. ☒

Cepts “Nicas siers” ar spinātiem un smiltsērķšķu mērci

• Svaigā “Nicas siera” gabaliņus panē sakultā olā un panko pārslās, cep sakarsētā eļļā, līdz kļūst zeltaini brūni. Nosusina, karstus kārto uz sezonas zaļumu, piemēram, spinātu, rukolas, biešu lapiņām, kas viegli pārslacītas ar bazilika pesto vai citroneļļu.

• Pasniedz ar svaigām dārza vai meža ogām, grauzdētām ķirbju sēklīm un skābenu ogu mērci. “Dzintariņš” jau tradicionāli to gatavo no smiltsērķšķiem.

• Ogas savāra mikstas, izberž caur sietu, pēc garšas pievieno neredz ievārījuma cukura un neilgi vāra, līdz masa kļūst viendabīga.

Agra Semēvica foto

Kafejnīca “Dzintariņš” jau gandrīz kopš pašiem pirmsākumiem savā ēdienkartē iekļāvusi Janas Sīles izstrādāto ceptā siera recepti. Kafējnīcā mums stāsta, ka tas ir viņu klientu iecienītākais vieglais pamatēdiens, kas garšo ikvienam, taču īpaši to novērtē veģetārieši. Bernātu populārās ēstuves saimnieki “Nicas sieru” sauc par savu sadarbības partneri un draugu. Kafējnīcas komanda ir pārliecināta – “Nicas siers” ir unikāls vietējais produkts, ko prieks pasniegt viesiem.

Foto no restorāna “Spīķeris” arhīva

Šefpavāre Jana Sīle, kas darbojas restorānā “Spīķeris”, ir vairāku “Nicas siera” recepšu autore. Viņai esot bezgala laba sajūta atbalstīt siera ražotājus un reizē piedāvāt ko gardu saviem klientiem. “Spīķerī” iespējams “Nicas sieru” izgaršot vairākos ēdienos.

Soba nūdeles ar austersēnēm, puravu, pak čoi kāpostiem un filo mīklā ceptu “Nicas sieru” ar amoliņu

• Soba nūdeles izvāra pēc pagatavošanas instrukcijas uz iepakojuma. Puravu nomazgā un sagriež smalkos salmiņos, to pašu izdara ar austersēnēm un pak čoi.

• Sagatavo mērci – sajauc rīsu etiķi, sojas mērci, sezameļļu, medu, zivju mērci, notīrītu un sakapātu ingvera sakni, sakapātu ķiploku. Kad visas sastāvdaļas samaisītas, atstāj uz pāris minūtēm, lai ievilkas.

• Filo mīklu atkausē un sagriež 8x8 cm kvadrātos, tad paņem folija cepamo formiņu 8 cm diametrā un iesmērē ar taukvielu. Kārto filo mīklu piecās kārtās un pa vidu liek sarīvētu “Nicas sieru” ar amoliņu. Liek groziņu līdz 180 grādiem sakarsētā cepeškrāsnī uz 8–10 min.

• Kamēr groziņš cepas, gatavo soba nūdeles. Uz sakarsētas pannas apcep puravu, austersēnes, pak čoi. Kad viss apcepts, pievieno soba nūdeles un sagatavoto mērci. Silda, kamēr nūdeles ir uzsilušas.

• Pasniedz dziļā šķīvī, pārberot ar sakapātiem maurlokiem un sezama sēklīm, virsū liek filo mīklas groziņu.

Cepts “Nicas siers” ar gailēnu biezeni, pārļu grūbu kroketēm un ceptiem kalē kāpostiem

• Gailenes sacep sviestā kopā ar šalotes sīpoliem, pievieno sāli, kartupeļus un vāra. Kad gatavs, sablendē kopā ar saldo krējumu. Konsistencei jābūt pabiezai.

• Sālsūdenī vāra grūbas, līdz gatavas, atdzesē. Remdenām un pievieno olu dzeltenumu, cieto sieru, miltus, ja nepieciešams, sāli. Panē miltos, olā, rīvmaizē (vēlams panko rīvmaizē), vāra zeltaini brūnas katliņā ar eļļu.

• Svaigo “Nicas sieru” sagriež šķēlēs, panē miltos, olā, rīvmaizē, cep uz pannas eļļā zeltaini brūnu. Kalē kāpostus liek cepešpannā, apsmidzina ar eļļu, uzber mazliet sāli un pārkausa ar rīvētu cieto sieru. Liek cepeškrāsnī cepties.

Laumas Kalniņas foto

Restorāna “Piano” šefpavārs Tomass Pragulbickis klientiem “Nicas sieru” ļauj nobaudīt ceptu filo mīklā.

“Nicas siera” salāti

• Salātos liek sviestā ceptas sviesta pupiņas, sagrieztu avokado, tomātu, greipfrūtu, “Nicas sieru” un balzamiko medus mērci.

Restorāns “Upe” ēdienu gatavošanā izmanto dažādus vietējo zemnieku un mājražotāju produktus. “Pirmā roka ir ražotājiem, kuri darbojas Liepājā vai tās tuvumā. Sadarbība ar “Nicas sieru” ir sākusies jau tik sen, ka neviens vairs īsti neatceras, kā, bet uzskatām to par stabilu vērtību,” pastāsta restorānā.

Foto no restorāna “Upe” arhīva

1.

Virgas muižas komplekss ir viens no barona

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

īpašumiem, kurā atrodas pašas baroneses darināts meistardarbs – trīs koka durvis ar īpaši skaistiem kokgriezumiem. Vienā kokgriezumā attēlots dzimtas ģerbonis, bet pārējos – abu baronu ģimenes.

4.

Viens no savdabīgākajiem ampīra stila muižas kompleksi Kurzemē ir

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

muižas komplekss, kas ir vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis. Muižas pils celta kā Ugāles barona fon Bēra medību pils 1837. gadā.

5.

muiža celta 19. gadsimta vidū Kārlim Dorotheenam. Viņš ap 1860. gadu dibinājis pirmo skolu, kas kopš 1940. gada darbojās muižas telpās. Muižas īpašnieks dāvinājis skolas saimniecībai 44 pūrvieta zemes, 16 asis malkas un 160 rubļu gadā.

6.

Kazdangas pils un muižas komplekss piederējis ietekmīgiem Kurzemes baroniem

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Ap muižu iekārtots parks, kas šobrīd ir viens no lielākajiem un dendroloģiski bagātākajiem Latvijas muižu parkiem.

Pīlu un muižu senā godība

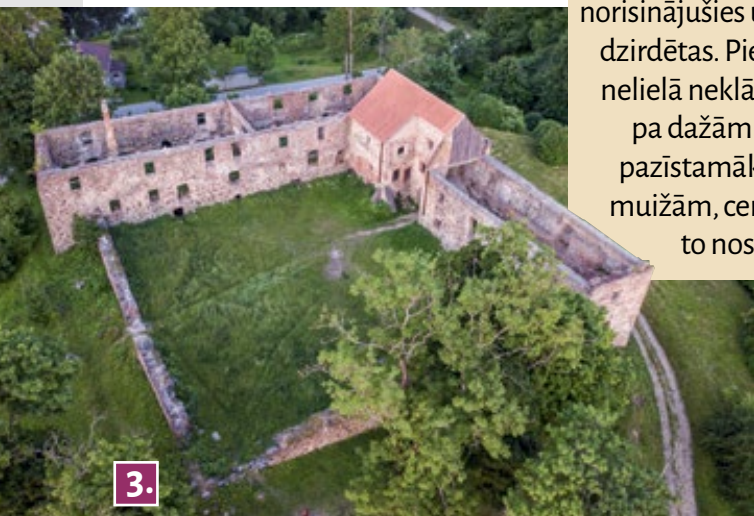
Pilis un muižas

Dienvidkurzemes novadā apmeklējot, ļaudīm vienmēr bijusi interese noskaidrot, kas te mitis, kādi notikumi norisinājušies un kādas leģendas dzirdētas. Piedāvājam doties nelielā neklātienas ceļojumā pa dažām no mūsdienu pazīstamākajām pilīm un muižām, cenšoties atminēt to noslēpumus.

2.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

muiža celta 19. gadsimtā vēlā klasicisma stilā, un tieši ap to veidojās apdzīvotā vieta. 1905. gada revolūcijā muižas ēku nodedzināja. 1936. gadā tā atjaunota. Muižas parks ir 3,6 hektāru plašs ar 16 svešzemju koku un krūmu sugām.

3.

13. gadsimtā pie Tebras upes ordeņmestrs Dītrihs fon

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

uzsāka Livonijas ordeņa kastellas tipa pils būvniecību. Vēl 20. gadsimta septiņdesmitajos gados pils tika apdzīvota, līdz tā tika nopostīta ugunsgrēkā.